

วารสาร สุโขทัยธรรมมาธิราช

VOL.38 NO.1 January - June 2025 ■ ปีที่ 38 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2568

- ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับการปกครองท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ: กรณีศึกษา ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
- การรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโครงการทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- โชน สรร สุข : นวัตกรรมการฝึกหัดโชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ
- ผลการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ต่อปฏิบัติการความเครียดทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรี
- การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM
- การสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง “ละครรำ” สำหรับเด็กและเยาวชน
- ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ออนไลน์ ทฤษฎีเล่าเรื่องต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์
- การให้คำปรึกษาในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

วารสาร
สุโขทัยธรรมมาธิราช

คณะกรรมการจัดทำวารสาร

รองอธิการบดีฝ่ายการศึกษา

สนับสนุนการเรียนรู้ และวิจัย

ศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต เวชกิจ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจรรย์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมใจ พุทธาพิทักษ์ผล

ศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน

รองศาสตราจารย์ ดร.อารยา ประเสริฐชัย

รองศาสตราจารย์กฤติกา จิวาลักษณ์

ผู้อำนวยการสำนักบรรณสารสนเทศ

ผู้อำนวยการสำนักพิมพ์

บรรณารักษารวสาร

ผู้จัดกรวารสาร

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

บรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.จรรยา สุวรรณทัต

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์

ข้าราชการบำนาญ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ สมณ อมรวิวัฒน์

ข้าราชการบำนาญ

รองศาสตราจารย์ ดร.ครรชิต มัลลวงค์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย

ข้าราชการบำนาญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทัพภะวิมล

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนาพวงกุล

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศรัตน์ สีระสาร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้จัดการ

-

ฝ่ายจัดการ

หัวหน้าฝ่ายเผยแพร่และจัดจำหน่าย

นายยอดชาย สายสอน

ฝ่ายศิลป์

หน่วยศิลปะ สำนักพิมพ์

สำนักงาน

สำนักวิชาการ

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

รองอธิการบดีฝ่ายการศึกษา

และสนับสนุนการเรียนรู้

เจ้าของงาน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราชมีวัตถุประสงค์เพื่อพิมพ์บทความด้านสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสาขาศิลปวัฒนธรรม สาขากฎหมาย การเมือง การปกครอง สาขาการศึกษา สาขาการพัฒนาชุมชนและสังคม สาขาการสื่อสารและสารสนเทศ โดยมีกำหนดเผยแพร่ 2 ฉบับต่อปี ฉบับที่ 1 เดือนมิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนธันวาคม บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพจากกองบรรณาธิการวารสารสุโขทัยธรรมมาธิราชและผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน แบบ double-blinded

คำชี้แจง

คำชี้แจงการเสนอบทความเพื่อพิจารณา

ตีพิมพ์ในวารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช

1. ต้นฉบับบทความเขียนเป็นภาษาไทย ให้ระบุชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน พร้อมรายละเอียดคือ วุฒิการศึกษา สถานที่ทำงาน หรือสังกัดเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวของบทความประมาณ 8-12 หน้ากระดาษ พิมพ์ขนาดเอ 4 ตัวอักษร Angsana New ขนาด 16
2. บทความที่อยู่ในข่ายที่จะได้รับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารเป็นบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้
  - 2.1 บทความพิเศษ บทความทั่วไป บทความปริทัศน์ บทความการศึกษาทางไกล บทความวิจัย บทความวิเคราะห์สถานการณ์ บทความหนังสือ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจัดทำวารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช
  - 2.2 บทความวิชาการอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช
3. บทความแต่ละบทความต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ
4. การจัดทำบรรณานุกรมและเชิงอรรถ (ถ้ามี) ตามระบบ APA (American Psychological Association)
  - 4.1 เชิงอรรถอ้างอิง
    - 1) แบบนาม-ปี ระบุนามผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าของเอกสารที่ใช้อ้างอิงไว้ในวงเล็บต่อท้ายด้วยข้อความที่ยกมาอ้างอิง
    - 2) แบบอธิบายความใช้วิธีลงรายละเอียดคำอธิบายไว้ตอนล่างสุดของหน้า โดยใช้เครื่องหมาย * กำกับท้ายข้อความ
  - 4.2 บรรณานุกรมเป็นภาษาอังกฤษ และตามลำดับตัวอักษร ทั้งนี้ เนื่องจากวารสารอยู่ในฐานข้อมูล ACI (ASEAN CITATION INDEX) บรรณานุกรมภาษาไทยทุกเรื่องต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ และวงเล็บว่า (in Thai) ดังตัวอย่างรูปแบบการเขียนบรรณานุกรม
5. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพจากกองบรรณาธิการวารสารสุโขทัยธรรมมาธิราชและผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน
6. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน
7. บทความที่ผู้เขียนเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสุโขทัยธรรมมาธิราชต้องไม่มีการลอกเลียนผลงานทางวิชาการหรืออยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น
8. ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับถึงบรรณาธิการวารสารสุโขทัยธรรมมาธิราชผ่านระบบออนไลน์
9. วารสารสงวนสิทธิ์ที่จะเรียบเรียงและอาจปรับปรุงการนำเสนอบทความตามความเหมาะสมและความคิดเห็นของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย
10. หากผู้อ่านพบเห็นบทความใดของวารสารที่มีการโจรกรรมทางวิชาการ โปรดแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบ
11. หากตรวจพบว่า มีการตีพิมพ์ซ้ำซ้อน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสาร ห้ามนำข้อความทั้งหมด หรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการวารสาร
12. กองบรรณาธิการวารสารต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของเจ้าของผลงาน และผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความเพื่อตีพิมพ์
13. กองบรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือเกี่ยวข้องกับเจ้าของผลงานและผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ
14. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
15. ผู้ประเมินบทความที่ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น
16. ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนเองเชี่ยวชาญ
17. หากผู้ประเมินบทความพบว่า ส่วนใดของบทความมีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานทางวิชาการอื่น ๆ ต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบทันที

Journal Board

Acting Vice-President for Education,
Learning Support, and Research

Professor Dr. Dusit Wechakit

Associate Professor Dr. Somkid Promjouy

Associate Professor Dr. Somjai Puttapitukpol

Professor Dr. Namtip Wipawin

Associate Professor Dr. Araya Prasertchai

Associate Professor Krittika Jiwaluk

Director, Office of Documentation and
Information

Director, Office of the University Press

Editor of STOU Journal

Manager of STOU Journal

Director, Office of Academic Affairs

Editor

Professor

Dr. Namtip Wipawin

Sukhothai Thammathirat Open University

External Editorial

Professor Emeritus

Dr. Chantha Suwannathat

Dhurakij Pundit University

Professor Emeritus

Dr. Boonreang Kajornsri

Retired government official

Professor Emeritus Sumon Amornwiwat

Retired government official

Associate professor

Dr. Kanchit Malaivongs

Sripatum University

Associate professor

Dr. Laddawan Pechroj

Rajapruk University

Associate professor

Dr. Sarisak Soontornchai

Retired government official

Assistant professor

Dr. Punawit Tupawimol

Sukhothai Thammathirat Open University

Associate Professor

Dr. Somkiat Watanapongsakul

Sukhothai Thammathirat Open University

Assistant professor

Dr. Nareerut Seerasarn

Sukhothai Thammathirat Open University

Manager

-

Management

Head of Publicity and Distribution Section

Mr. Yodchai Saisorn

Art Department

Art Department Office of the University Press

Office

Office of Academic affairs

Publishing Editor

Acting Vice-President for Education and

Learning Support

Owner

Sukhothai Thammathirat Open University

Printed at

Office of the University Press

Sukhothai Thammathirat Open University Journal aims to publish articles social sciences related to : Art and Culture, Economics and Business Administration, Law, Politics, Government, Education, Community and Social Development, Communications and Information by publishing 2 issues per year : June and December. All published articles have to be reviewed and evaluated of quality from the editorial board on Sukhothai Thammathirat Open University Journal and at least 3 peer reviewers by double-blinded system.

Instruction

Instruction to Author in STOU Journal

1. The article should be written in Thai consisting of article title, author name, education background, workplace in Thai and English. Length of the article should be 8-12 A4 page, with Angsana New, 16 point.

2. Scope of the article should be written in the fields of Humanity and Social Science with the following types:

2.1 special article, general article, review article, distance learning article, research article, situational analytical article, book review with permission of STOU Journal Committee are welcome;

2.2 other articles which are in the scope of STOU Journal objectives.

3. Each article must have Thai and English abstracts.

4. References and footnotes (if any) should be written based on APA (American Psychological Association) in English.

4.1 Footnotes

1) name-year type (author name, publish year, and page (s) in blanket and followed with cited statements.

2) * with explanatory statements at the lowest part of the page.

4.2 References

All references must be written in English alphabetically. Since this Journal is in ACI (ASEAN CITATION INDEX), all references must be translated into English followed with (in Thai)

5. Prior to publish, all articles have to pass quality screening from the editorial board of STOU Journal and then through at least 3 peer reviewers.

6. All articles must never be published anywhere.

7. All articles being published must not have any plagiarism or are in the process of being published in other journals.

8. The author must submit any article to STOU Journal editor through Journal online submission.

9. Journal reserves the right to remix and adapt any articles appropriately and the editorial board do not have to agree with author's opinions.

10. If any readers have seen plagiarism in other articles, please notify the editor.

11. If any duplicated article has been conducted, it must be under author's responsibility. All published articles are under journal ownership. Any article parts or entire article could not be reprinted unless permission is granted by the editorial board.

12. The editorial board must not disclose author information and peer reviewers to any non-relevant persons during the reviewing process.

13. The editorial board must not have any conflict of interests or relevant to authors and peer reviewers.

14. Peer reviewers must keep confidentiality and do not disclose some parts or entire article to any non-relevant persons during the reviewing process.

15. Peer reviewers who could not give any comments or suggestions freely have to notify the editorial board and refuse to review the article.

16. Peer reviewers should review any article under their specialty.

17. If any peer reviewers found any article which is similar or duplicate with other articles, they have to notify the editorial board immediately.

สารบัญ

วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีที่ 38 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2568

บรรณาธิกา

บรรณาธิการ 5
น้ำทิพย์ วิภาวิน

บทความวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับการปกครอง
ท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ: กรณีศึกษา
ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา.....6
น้ำผึ้ง คำสอาด
ธนศักดิ์ สายจำปา
ขจรศักดิ์ สิทธิ

การรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทาง
วรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช 21
สมพร พุทธาพิทักษ์ผล

ไข่นมรสสุข : นวัตกรรมการฝึกหัดไข่นมเพื่อการเสริมสร้าง
สุขภาพ 44
ณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม

ผลการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณา เหตุผล อารมณ์ และ
พฤติกรรม ต่อปฏิบัติการความเครียดทางอารมณ์ของนิสิต
ปริญญาตรี 65
วิไลพร ขอบขัน
ประชา อินัง
เพ็ญนภา กุลนาคดล

การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง
STEAM.....85

นพดล กองศิลป์

ทินภัทร ศรีคะชินทร์

การสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง “ละครว่า”
สำหรับเด็กและเยาวชน 104
ธิติมา อ่องทอง

ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ออนไลน์ทฤษฎีเล่าเรื่อง
ต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์..... 121

กัญญารัตน์ ระลึกชอบ

เสกสรรค์ ทองคำบรรจง

เพ็ญนภา กุลนาคดล

บทความวิชาการ

การให้คำปรึกษาในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ..138
อุมาภรณ์ สุขารมณ
โยธกา รักดีเมฆานนท์

Table of Contents

Vol. 38 No. 1 January-June 2025

Editorial

Editorial	5
<i>Namtip Wipawin</i>	

Research Articles

The Relationship between the Local Administration and Local Government in the Provision of Public Services Case Studies Samet Tai Subdistrict, Bang Khla District, Chachoengsao Province	8
<i>Nampeung Kamsa-art</i>	
<i>Thanasak Saijampa</i>	
<i>Khajornsak Sitthi</i>	

Perceptions of and attitudes towards plagiarism of Master's students at Sukhothai Thammathirat Open University.....	23
<i>Somporn Puttaphakorn</i>	

Khon San Suk : Khon Practice Innovation for Well-being	46
<i>Narongrit Chaokam</i>	

The Effects of Rational Emotive Behavior Group Counseling Theory on Emotional Stress Reaction of Undergraduate Students.....	67
<i>Wiliapon Khobkhan</i>	
<i>Pracha Inang</i>	
<i>Pennapha Koolnaphadol</i>	

Development of Innovative Thinking for Prathom 6 students by using STEAM Education	87
<i>Noppadon Kongsilp</i>	
<i>Tinnapat Srikachin</i>	

The Creation of learning Innovation titled 'Lakhon Ram' for Children and Youth.	105
<i>Thitima Ongthong</i>	

The effect of narrative Theory psychological Online counseling for burnout among medical personnel.....	123
<i>Kanyarat Raluekchop</i>	
<i>Sakesan Tongkhambanchong</i>	
<i>Pennapha Koolnaphadol</i>	

General Article

Counseling in Changing Situations.....	139
<i>Umaporn Sucaromana</i>	
<i>Yothaka Pakdeemekhanon</i>	

ห นั ำ บ ร ร ณะ ำ ธิ ก ำ ร

SUKHOTHAI THAMMATHIRAT OPEN UNIVERSITY JOURNAL

วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราชมีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่บทความด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม กฎหมาย การเมือง การปกครอง การศึกษา การพัฒนาชุมชนและสังคม การสื่อสารและสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการเผยแพร่องค์ความรู้ บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ผ่านการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพจากกองบรรณาธิการวารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราชและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ

ในวารสารฉบับนี้มีบทความที่น่าสนใจหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้และบูรณาการความรู้ในหลายรูปแบบเช่นบทความวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เรื่อง การรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และด้านการบริหารรัฐกิจ เช่น เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับการปกครองท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ: กรณีศึกษา ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งได้นำเสนอการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ บทความวิชาการ เรื่อง การให้คำปรึกษาในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง บทความวิจัย เรื่อง ผลการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ต่อปฏิกริยาความเครียดทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรี และเรื่อง ผลของการปรึกษา เชิงจิตวิทยา ออนไลน์ ทฤษฎีเล่าเรื่องต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์

นอกจากนี้ยังมีบทความที่ให้ความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรมเช่นเรื่อง การสร้างสรรค์นวัตกรรม การเรียนรู้ เรื่อง “ละครว่า” สำหรับเด็กและเยาวชน และเรื่อง ชิน สรร สุข : นวัตกรรมการฝึกหัดชินเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ

กองบรรณาธิการวารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราชหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความที่น่าสนใจในวารสารฉบับนี้จะมีประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากท่านใดมีบทความวิชาการหรือบทความวิจัยที่สนใจจะเผยแพร่ สามารถส่งบทความได้ตามเวลาที่กำหนดและปรากฏอยู่ในเว็บไซต์ของวารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช และหากมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงวารสารให้ดียิ่งขึ้น กองบรรณาธิการยินดีน้อมรับด้วยความขอบพระคุณยิ่ง

บรรณาธิการ

ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครอง ท้องถิ่นกับการปกครองท้องถิ่นในการ จัดทำบริการสาธารณะ: กรณีศึกษา ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

น้ำผึ้ง คำสอาด*
ธนศักดิ์ สายจำปา**
ขจรศักดิ์ สิทธิ***

Received: December 17, 2024

Revised: May 6, 2025

Accepted: July 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความสัมพันธ์เชิงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครองท้องถิ่นและฝ่ายปกครองท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะของตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (2) ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันของการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะของตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา และ (3) ปัญหาอุปสรรค และเสนอแนะแนวทางความร่วมมือในการจัดทำบริการสาธารณะของการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นของตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 8 คน ได้แก่ ข้าราชการ ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผู้รับผิดชอบบทความ: น้ำผึ้ง คำสอาด E-mail: peung_jangko@hotmail.com

* นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้ และประชาชนในพื้นที่จาก 6 หมู่บ้าน เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้คือ แบบสัมภาษณ์ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ความสัมพันธ์เชิงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครองท้องถิ่นและฝ่ายปกครองท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะของตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ ทั้งฝ่ายท้องถิ่นและฝ่ายท้องถิ่น จะต้องทำงานร่วมกัน เพื่อรับฟังปัญหาของประชาชนแล้วนำมาเข้ากลไก กระบวนการของรัฐในการจัดบริการสาธารณะ เป็นการประสานงานกันโดยอำเภอเป็นตัวกลาง โดยฝ่ายท้องถิ่นนำโดยผู้นำชุมชนมีหน้าที่ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นในการทำงานร่วมกันเพื่อจัดบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นที่ชัดเจนอยู่แล้วในการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการปกครองท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่น และรวมถึงองค์กรต่าง ๆ ในการดูแลประชาชนในพื้นที่ (2) ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันของการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะของตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ 1) ความเดือดร้อนของประชาชน ณ ปัจจุบัน เพื่อตอบสนองหรืออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน แก้ไขความเดือดร้อนให้ประชาชนได้จริง 2) การวางแผนงานเพื่อรองรับปัญหาในอนาคต และ 3) การจัดสรรงบประมาณ และ (3) ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบริการสาธารณะของการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นของตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ปัญหาด้านงบประมาณ บุคลากร ความไม่ชัดเจนของอำนาจหน้าที่ ประชาชนยังขาดองค์ความรู้เรื่องด้านการจัดบริการสาธารณะ ชาวบ้านให้ความร่วมมือน้อย ผู้นำทั้งท้องถิ่นและท้องถิ่นที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันในบางเรื่อง และแนวทางความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะของการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่น คือ 1) ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานระหว่างกันให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 2) ต้องสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนและหน่วยงานรัฐ โดยคำนึงถึงความถูกต้องเป็นหลัก และ 3) ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันเดือนละครั้ง เพื่อปรึกษาหารือกัน และทำงานไปด้วย

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ / การปกครองท้องถิ่น / การปกครองท้องถิ่น / การจัดทำบริการสาธารณะ

The Relationship between the Local Administration and Local Government in the Provision of Public Services Case Studies Samet Tai Subdistrict, Bang Khla District, Chachoengsao Province

---

Nampeung Kamsa-art*

Thanasak Saijampa**

Khajornsak Sitthi***

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the relationship of roles and powers of local government and local administration in public service provision in Samet Tai Subdistrict, Bang Khla District, Chachoengsao, (2) to investigate factors that affect the cooperation of local government and local administration in public service provision in Samet Tai Subdistrict, Bang Khla District, Chachoengsao, and (3) to identify problems and solutions for cooperation in public service provision of local government and local administration in Samet Tai Subdistrict, Bang Khla District, Chachoengsao.

This research was qualitative research using a purposive sampling method using in-depth interviews with 8 people, including government officers, executives, community leaders, members of the Samet Tai Subdistrict Administrative Organization, and local people from 6 villages in the

Corresponding Author: Nampeung Kamsa-art, E-mail: peung_jangko@hotmail.com

---

* Students of Master degree of Political Science Program Sukhothai Thammathirat Open University

** Associate Professor of Department of Political Science Sukhothai Thammathirat Open University

*** Assistant Professor of Department of Political Science Sukhothai Thammathirat Open University

Samet Tai Subdistrict, Bang Khla District, Chachoengsao. The research tool was an interview form, and then the collected data were analyzed using descriptive analysis.

The research found that (1) the relationship of roles and powers of local administration and local administration in the public service provision in Samet Tai Subdistrict, Bang Khla District, Chachoengsao was that both local government and local administration must work together to understand problems and bring them into the processes of the state in the provision of public services. It involved coordination with the district serving as an intermediary, where the local administrative side, led by community leaders, was responsible for gathering public opinions. The relationship between local administration and local governance in working together to provide public services was well-defined, with clear roles assigned for each entity, i.e., local administration, local governance, or related organizations. (2) The factors contributing to the collaboration between local administration and local government in public service provision in Samet Tai Subdistrict, Bang Khla District, Chachoengsao, were as follows: 1) the current grievances of the public, aiming to address and resolve issues effectively to benefit the people, 2) planning to anticipate and address future problems, and 3) budget allocation. (3) Problems of public service provision by local administration and local government in Samet Tai Subdistrict, Bang Khla District, Chachoengsao were budgetary issues, insufficient personnel, unclear roles and responsibilities, a lack of public awareness regarding public service management, limited cooperation of local people, and differing opinions between leaders of local administration and local government on certain matters. To address the solution for collaboration in public service provision between local administration and local government, the following approaches were recommended: 1) develop mutual understanding and alignment in work practices to ensure a unified direction, 2) promote collaboration in operations by coordinating efforts between the public and government agencies with a focus on fairness; and 3) organize monthly meetings to discuss and enhance the collaboration.

Keywords: Relationship / Local Government / Local Administration / Provision of Public services

1. บทนำ

การปกครองท้องถิ่นถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดการให้บริการสาธารณะบางอย่างให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องด้วยการปกครองท้องถิ่นเป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดการบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะ โดยได้รับการมอบอำนาจหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นจากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (กระทรวงมหาดไทย, 2548, น.13) หากแต่สภาพสังคมการเมืองไทยระดับท้องถิ่นในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นหัวใจหลักของการปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีค่อนข้างน้อย (ยุภาพร ยุภาศ, 2565) มีแต่เพียงการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลังขาดความร่วมมือ ขาดความสนใจจากประชาชนซึ่งทำให้การปกครองตนเองของท้องถิ่นไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ฝ่ายปกครองท้องถิ่นนำโดยกำนันผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นอีกกลไกหนึ่งที่มีความสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ซึ่งจากการเป็นผู้นำตามธรรมชาตินั้น ทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในความเป็นผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ดังนั้น กำนันผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นผู้ทราบปัญหาและเข้าใจในปัญหาของประชาชนได้เป็นอย่างดี เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่นอย่างกำนัน

ผู้ใหญ่บ้านต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลหรือแม้กระทั่งในการจัดทำบริการสาธารณะซึ่งจะเป็นผลและประโยชน์ต่อประชาชนในตำบลนั้น ๆ เป็นอย่างยิ่ง (กรมการปกครอง, 2547, น.34)

จากที่ผ่านมามีการจัดบริการสาธารณะในชุมชนเป็นเพียงหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่ก่อให้เกิดปัญหาการไม่สะท้อนถึงความต้องการของประชาชนเกิดขึ้น ไม่สามารถตอบสนองเจตนารมณ์ของประชาชนได้อย่างแท้จริง ทำให้กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลขึ้น (สิริกาญจน์ เอี่ยมอาจหาญ, 2564)

ด้วยเหตุนี้การให้ความสำคัญกับฝ่ายปกครองท้องถิ่นในการเข้าร่วมการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ย่อมทำให้เกิดความสัมพันธ์ในความร่วมมือกันระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับการปกครองท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่น เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับการปกครองท้องถิ่น และเพื่อร่วมเสนอแนะแนวทางที่สนับสนุนความร่วมมือของการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ

ในส่วนของการศึกษาตำบลเสม็ดได้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรานั้น ตำบลเสม็ดได้ถือได้ว่าเป็นตำบลที่มีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยผ่านผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ก้าวหน้า และได้รับรางวัลสำคัญระดับจังหวัดและระดับประเทศมากมาย แม้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ และจะประสบความสำเร็จ แต่ก็ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ

ของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างชัดเจน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ผู้วิจัยจึงได้นำกรณีศึกษาตำบลเสม็ดได้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มาเป็นหน่วยการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับการปกครองท้องถิ่นเพื่อมาเป็นแนวทางในการสนับสนุน และพัฒนาความร่วมมือของฝ่ายปกครองท้องถิ่นและฝ่ายปกครองท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และเข้าใจถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับการปกครองท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครองท้องถิ่นและฝ่ายปกครองท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะของตำบลเสม็ดได้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันของการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะของตำบลเสม็ดได้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และเสนอแนะแนวทางความร่วมมือในการจัดทำบริการสาธารณะของการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นของตำบลเสม็ดได้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้การ

สัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคลสำคัญ ตัวแทนภาคประชาชน ตัวแทนผู้นำท้องถิ่น และตัวแทนภาครัฐในพื้นที่ตำบลเสม็ดได้ จำนวน 8 คน ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายบริหาร รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ จำนวน 1 คน ฝ่ายนิติบัญญัติ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ จำนวน 1 คน ฝ่ายข้าราชการประจำ ปลัดอำเภอบางคล้า จำนวน 1 คน ฝ่ายท้องที่ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน และประชาชนในพื้นที่จาก 6 หมู่บ้าน จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi structured interview) แนวทางการสัมภาษณ์ (interview guide) เพื่อสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์ (interview research) และข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (document research) จะถูกนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริงทั้งในเชิงเหตุและผล ศึกษาและสรุปตามหลักวิชาการ

4. ผลการวิจัย

1) ความสัมพันธ์เชิงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครองท้องถิ่นและฝ่ายปกครองท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะของตำบลเสม็ดได้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ การจัดทำบริการสาธารณะเป็นหน้าที่ของท้องถิ่น แต่ฝ่ายท้องที่ก็พาชาวบ้านมาร่วมประชาคมเพื่อตัดสินใจเสนอโครงการให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือท้องถิ่นจัดทำต่อไปโดยท้องที่จะใกล้ชิดกับประชาชนทราบถึงปัญหาและนำเสนอ ส่วนท้องถิ่นจะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมรวมถึงงบประมาณที่สามารถจัดทำได้ (ปทุมมณี สุวรรณประทีป, 2566, 18 เมษายน)

ซึ่งทั้งฝ่ายท้องถิ่นและฝ่ายท้องถิ่น จะต้องทำงานร่วมกัน เพื่อรับฟังปัญหาของประชาชนแล้วนำมาเข้ากลไก กระบวนการของรัฐในการจัดบริการสาธารณะ เป็นการประสานงานกันโดยอำเภอเป็นตัวกลาง โดยฝ่ายท้องถิ่นนำโดยผู้นำชุมชนมีหน้าที่ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และหน่วยงานภายนอกที่จะเข้ามา ซึ่งหน่วยงานนั้นต้องมาหาผู้ใหญ่บ้านก่อน ซึ่งเป็นการส่งเสริมที่ต้องช่วยเหลือกันและผู้นำท้องถิ่นก็ต้องทราบดีว่าท้องถิ่นได้ทำอะไรไปบ้างเพื่อจะได้ไปอธิบายให้กับประชาชนฟังถูก (อุรพวงษ์ พูลสวัสดิ์, 2563) โดยความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นในการทำงานร่วมกันเพื่อจัดบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นที่ชัดเจนอยู่แล้วในการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการปกครองท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่น และรวมถึงองค์กรต่าง ๆ ในการดูแลประชาชนในพื้นที่ ซึ่งการจัดบริการสาธารณะให้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ก็ต้องมองถึงปัญหาในภาพรวมให้ได้ว่าประชาชนในพื้นที่ต้องการสิ่งใดหรือได้รับผลกระทบอย่างไรในการดำเนินชีวิต ซึ่งการปกครองท้องถิ่นที่มีบทบาทในหน้าที่ในการจัดระเบียบชุมชน ซึ่งผู้นำท้องถิ่นหรือผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเป็นผู้เสนอความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประสานงานตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ให้ถูกต้อง โปร่งใส และเป็นไปตามกฎหมาย

ทั้งนี้การปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญและส่งผลต่อการตัดสินใจในการจัดบริการสาธารณะมีความสำคัญอย่างมากในการตัดสินใจในการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งใน

แต่ละปีทางการปกครองท้องถิ่นจะมีการจัดสรรจัดการงบประมาณในการจัดบริการสาธารณะในพื้นที่ โดยฝ่ายท้องถิ่นที่มีความสำคัญในการร่วมประชาคมสอบถามปัญหา รับฟังความคิดเห็นของประชาชน จึงเกิด “การประชุมประชาคม” ในพื้นที่ในหมู่บ้านเพื่อรับฟังปัญหา รับฟังเสียงส่วนใหญ่และการลงมติของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะขึ้น และนำเสนอต่อส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปวิเคราะห์ตามความเหมาะสมรวมถึงงบประมาณที่สามารถจัดทำได้ เพื่อให้การปกครองท้องถิ่นสามารถจัดบริการสาธารณะเกิดการพัฒนาและแก้ไขด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ดี สร้างคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนให้ดียิ่งขึ้น (เอกชัย สุคนธุ, 2567)

2) ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันของการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะของตำบลเสม็ดได้ อำเภอ บางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ปัจจัยหลักที่เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ คือ

2.1 ความเดือดร้อนของประชาชน ณ ปัจจุบัน เพื่อตอบสนองหรืออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน แก้ไขความเดือดร้อนให้ประชาชนได้จริง เช่น การแก้ไขความเดือดร้อนด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชนด้านการพัฒนาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2 การวางแผนงานเพื่อรองรับปัญหาในอนาคต เพื่อให้ทุกฝ่ายยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดเป้าหมายทำให้การปฏิบัติงานสอดคล้องกับนโยบาย ปัญหาของชุมชน และเกิดความร่วมมือกัน

2.3 การจัดสรรงบประมาณ ที่มาจากการประชาคม อยากให้ประชาสัมพันธ์กับประชาชนถึงประโยชน์ในการเข้าร่วมประชาคม เพื่อให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมกันมากขึ้นแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด และเป็นเอกฉันท์ในการอนุมัติโครงการ (ปทุมมณี สุวรรณประทีป, 2566) โดยต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ และความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณ (สุพร รัตนวิจิตร, 2566)

3) ปัญหาอุปสรรค และเสนอแนะแนวทางการร่วมมือในการจัดทำบริการสาธารณะของการปกครองท้องถิ่น และการปกครองท้องถิ่นของตำบลเสม็ดได้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

สิ่งที่ปัญหาอุปสรรค ในการจัดทำบริการสาธารณะของการปกครองท้องถิ่น และการปกครองท้องถิ่น ของตำบลเสม็ดได้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ปัญหาด้านงบประมาณ บุคลากร ความไม่ชัดเจนของอำนาจหน้าที่ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดความสับสนว่าปัญหาใดการพัฒนาใดควรแจ้งหน่วยงานไหน ซึ่งปัญหาต่าง ๆ นั้นประชาชนยังขาดองค์ความรู้เรื่องด้านการจัดบริการสาธารณะ ชาวบ้านให้ความร่วมมือน้อย ผู้นำทั้งท้องถิ่นและท้องถิ่นที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันในบางเรื่อง

แนวทางการร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะของการปกครองท้องถิ่น และการปกครองท้องถิ่น คือ

(1) ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานระหว่างกันให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(2) ต้องสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนและหน่วยงานรัฐ โดยคำนึงถึงความถูกต้องเป็นหลัก

(3) ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันเดือนละครั้ง เพื่อปรึกษาหารือกัน และทำงานไปด้วยกัน

นอกจากนี้ การกำหนดกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับพื้นที่ปฏิบัติงาน รูปแบบการบริหารที่มีความชัดเจน การประสานงานได้รวดเร็ว ระบบงานที่มีความสะดวก มีเทคโนโลยีในการเสริมทักษะให้บุคลากรในการปฏิบัติงาน ให้ความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะของการปกครองท้องถิ่น และการปกครองท้องถิ่นเกิดประโยชน์สูงสุด

แนวทางการร่วมมือของการปกครองท้องถิ่น และการปกครองท้องถิ่นในการร่วมกันจัดทำบริการสาธารณะในพื้นที่ตำบลเสม็ดได้ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีดังนี้

- สร้างความเข้าใจและความไว้วางใจ ระหว่างการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่น

- สร้างความร่วมมือระหว่างการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นในการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงความคุ้มค่า ความจำเป็นและประโยชน์ต่อประชาชนเป็นสำคัญ

- จัดให้มีการประชุมร่วมกันในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาในพื้นที่ตำบลเสม็ดได้เป็นครั้งคราวเพื่อกระชับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

- ควรยึดความเดือดร้อนและปัญหาของประชาชนเป็นสำคัญ

- ประชาสัมพันธ์กับประชาชนถึงผลประโยชน์ในการเข้าร่วมประชาคม เพื่อให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมกันมากขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

- ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายร่วมกันระหว่างรัฐบาล ท้องถิ่น ภาคีองค์กรต่าง ๆ และประชาชนในการพัฒนาบริการสาธารณะในพื้นที่ตำบลเสม็ดได้

- การกำหนดภาระงานและความรับผิดชอบของทั้งสองฝ่ายในการดำเนินงานบริการสาธารณะในพื้นที่ตำบลเสม็ดได้ ต้องกระทำการอย่างชัดเจน และเปิดเผย

- ต้องมีการดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานร่วมกันเพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมในอนาคต

5. อภิปรายผล

การจัดบริการสาธารณะเป็นหน้าที่ของท้องถิ่น แต่ฝ่ายท้องถิ่นที่ประชาชนบ้านมาร่วมประชาคมเพื่อตัดสินใจเสนอโครงการให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือท้องถิ่นจัดทำต่อไป โดยท้องถิ่นจะใกล้ชิดกับประชาชนทราบถึงปัญหาและนำเสนอ ส่วนท้องถิ่นจะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมรวมถึงงบประมาณที่สามารถจัดทำได้ ซึ่งทั้งฝ่ายท้องถิ่นและฝ่ายท้องถิ่นจะต้องทำงานร่วมกัน เพื่อรับฟังปัญหาของประชาชน แล้วนำมาเข้ากลไก กระบวนการของรัฐในการจัดบริการสาธารณะ โดยฝ่ายท้องถิ่นที่มีความสำคัญในการร่วมประชาคม สอบถามปัญหา รับฟังความคิดเห็นของประชาชนจึงเกิด “การประชุมประชาคม” ในพื้นที่ในหมู่บ้านเพื่อรับฟังปัญหา รับฟังเสียงส่วนใหญ่และการลงมติของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะขึ้น และนำเสนอต่อส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปวิเคราะห์ตามความเหมาะสมรวมถึงงบประมาณที่สามารถจัดทำได้ เพื่อให้การปกครองท้องถิ่นสามารถจัดบริการสาธารณะ เกิดการพัฒนาและแก้ไขด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ดี สร้างคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนให้ดียิ่งขึ้น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปพิจารณาในการจัดทำเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับ ฐานปรกณ บัดเมฆ (2556) จากงานวิจัยเรื่อง บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย กรณีศึกษา อำเภอลำสนธิ จังหวัดสุพรรณ จากการศึกษาพบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีบทบาทในการทำหน้าที่อบรมสั่งสอนให้ประชาชนในหมู่บ้านให้มี

อุดมการณ์มีความศรัทธาต่อระบบการเมือง สังคมเพื่อให้ระบบการเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยมีความมั่นคงไม่เกิดความขัดแย้ง และยังพบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทต่อการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่น้อยลง ภารกิจ การงาน รัฐได้มอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านฝ่ายบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาและโครงการต่าง ๆ เพื่อสาธารณะประโยชน์ของประชาชน

ปัจจัยหลักที่เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดได้ คือ ความเดือดร้อนของประชาชน การวางแผนงาน และการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งการวางแผนก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันของการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะเนื่องจากการวางแผนปฏิบัติงานจะทำให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงาน ดังนั้น การวางแผน จึงเป็นภารกิจที่มีความสำคัญของการกระบวนการจัดการที่ดี การวางแผนที่ดีย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์ เช่น ประหยัด บรรลุเป้าหมาย ลดความไม่แน่นอน พัฒนาแรงจูงใจและทำให้เกิดการประสานงานที่ดี การวางแผนหรือการจัดทำแผนพัฒนาต่าง ๆ ควรจัดให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมและที่สำคัญ การจัดทำแผนพัฒนาต่าง ๆ ต้องมีความยืดหยุ่นสามารถนำมาปรับใช้ได้กับทุกสถานการณ์และต้องมีความสอดคล้องกัน การกำหนดเป้าหมายทำให้การปฏิบัติงานโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายและปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้การบริหารจัดการกิจการสาธารณะยังไม่ได้รับอิสระที่แท้จริงในการตัดสินใจดำเนินนโยบายสาธารณะภายในท้องถิ่นด้วยข้อจำกัดทางกฎหมายและงบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัชชัย จันทร์สว่ง (2545) จากงาน

วิจัยเรื่อง บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการทำงานร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี จากผลการวิจัยพบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านควรร่วมวางแผนพัฒนาตำบลกับองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในการเสนอแนะแนวทางการวางแผนพัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริงนั้น กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ ขั้นตอน และระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาตำบลตามบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ การวางแผนพัฒนาตำบลจึงต้องผนึกกำลัง ผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ และผู้ที่เป็นศูนย์รวมของชาวบ้านมาร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบล จึงจะทำให้การพัฒนาตำบลเป็นไปอย่างมีทิศทางที่ชัดเจน และสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบริการสาธารณะของการปกครองท้องถิ่น และการปกครองท้องถิ่น ของตำบลเสม็ดได้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ปัญหาด้านงบประมาณ บุคลากร ความไม่ชัดเจนของอำนาจหน้าที่ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดความสับสนว่าปัญหาใดการพัฒนาใด ควรแจ้งหน่วยงานไหน ซึ่งปัญหาต่าง ๆ นั้น ประชาชนยังขาดองค์ความรู้เรื่องด้านการจัดบริการสาธารณะ ชาวบ้านให้ความร่วมมือน้อย ผู้นำทั้งท้องถิ่นและท้องถิ่นที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันในเรื่อง ทั้งนี้ในการตัดสินใจดำเนินนโยบายสาธารณะภายในท้องถิ่นมีข้อจำกัดทางกฎหมายและงบประมาณในการดำเนินการ รวมถึงปัญหาในเชิงโครงสร้างของระบบการบริหารราชการในการจัดบริการสาธารณะที่ยังเน้นการรวมศูนย์อำนาจขาดความชัดเจน มีความซับซ้อน และมีโครงสร้างการบริหารที่ไม่สอดคล้องกับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้อง

กับ ดำริ อำภาตัน (2550) จากงานวิจัยเรื่อง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับการปกครองท้องถิ่น กรณีศึกษาอำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีสองประเด็น คือ หนึ่งปัญหาด้านกฎหมายเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านจะต้องมีการใช้อำนาจที่เกี่ยวกับความอาญาแต่ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมสังคมเปลี่ยนแปลงไปเพราะมีคนในสังคมมากขึ้นทำให้เกิดปัญหามากขึ้นโดยเฉพาะปัญหาของวัยรุ่น เยาวชนที่มีการทะเลาะวิวาทกัน แต่ในปัจจุบันมีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ทำให้เยาวชนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี เมื่อกระทำความผิดแล้วไม่ต้องรับโทษ ทำให้เยาวชนไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายจึงเป็นช่องว่างของกฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติที่ไม่เหมาะสม สองปัญหาด้านงบประมาณ ในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านไม่มีงบประมาณใช้จ่ายด้านต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถจะบริหารงานให้มีประสิทธิภาพได้เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ และส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนสอดคล้องกับ สุภาพกรณ์ บัดเมฆ (2556) จากงานวิจัยเรื่อง บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการพัฒนาการเมืองในระดับประชาธิปไตย กรณีศึกษา อำเภอลำสนธิ จังหวัดชุมพร จากการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการพัฒนาการเมือง พบว่าการขาดความร่วมมือจากประชาชนการไม่กล้าแสดงออกทางความคิดเห็นต่าง ๆ แม้กำนันผู้ใหญ่บ้านจะมีบทบาทในการเป็นผู้นำที่ดีเพียงใดแต่หากขาดความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้วการที่จะทำให้อำเภอพัฒนานั้นก็จะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ยาก

แนวทางการร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะของการปกครองท้องถิ่น และการปกครองท้องถิ่น คือ

1) ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานระหว่างกันให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 2) ต้องสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนและหน่วยงานรัฐ โดยคำนึงถึงความถูกต้องเป็นหลัก 3) ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันเดือนละครั้ง เพื่อปรึกษาหารือกัน และทำงานไปด้วยกัน การกำหนดกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่ปฏิบัติงาน รูปแบบการบริหารที่มีความชัดเจน การประสานงานได้รวดเร็ว ระบบงานที่มีความสะดวก ย่อมทำให้ความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะของการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นเกิดประโยชน์สูงสุด

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด รัตติยาวัค (2554) ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับรางวัลกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น ผลการวิจัย พบว่า มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานในฐานะเป็นตัวแทนของราชการด้วยการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการโดยใช้ช่องทางที่หลากหลายให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกให้แก่ราษฎร และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ลงพื้นที่ปฏิบัติงานในหมู่บ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ จับกุมผู้กระทำความผิด ดูแลทรัพย์สินของทางราชการ โดยการจัดกิจกรรมในการบำรุงรักษาในวันสำคัญต่าง ๆ และรณรงค์ให้ราษฎรอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพย์สินทางราชการอย่างสม่ำเสมอ การปฏิบัติงานในการเป็นตัวแทนของประชาชนโดยการสำรวจ ข้อมูลปัญหา และความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านอยู่เสมอจากหลากหลายช่องทางนำมาหาแนวทาง แก้ไขในระดับหมู่บ้าน ก่อนการนำเสนอ และประสานหน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความช่วยเหลือ

แนวทางความร่วมมือของการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นในการร่วมกันจัดทำบริการสาธารณะในพื้นที่ตำบลเสม็ดได้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1) สร้างความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่น โดยจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างหน่วยงาน การจัดบริการสาธารณะในลักษณะการประชุมสัมมนาเพื่อให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือกัน

2) สร้างความร่วมมือระหว่างการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นในการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงความคุ้มค่า ความจำเป็นและประโยชน์ต่อประชาชนเป็นสำคัญ

3) จัดให้มีการประชุมร่วมกันในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาในพื้นที่ตำบลเสม็ดได้เป็นครั้งคราวเพื่อกระชับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อลดความขัดแย้งความแตกแยกในเชิงความคิด เน้นการเคารพและยอมรับความเห็นของทุกฝ่าย วิถีชีวิตและวัฒนธรรม อันจะนำมาซึ่งความรัก ความสามัคคีและความสงบสุขของสังคมของพื้นที่อย่างแท้จริง

4) ควรยึดความเดือดร้อนและปัญหาของประชาชนเป็นสำคัญ โดยผู้ใหญ่บ้านจะต้องทำหน้าที่รับฟังปัญหา และนำความเดือดร้อนทุกข์ สุข และความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้านแจ้งต่อหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาหรือให้การช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ เหล่าสุวรรณ (2556) ศึกษาปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างท้องถิ่นกับท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและลักษณะปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจในการพัฒนาตำบลระหว่างท้องถิ่นกับท้องถิ่นนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น ขัดแย้ง ร่วมมือ แข่งขันหรือช่วงชิง และ

ประนีประนอม โดยเงื่อนไขที่นำมาสู่ปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจคือ ผู้บริหารท้องถิ่นสนใจการเมืองในองค์กรมากกว่าการแก้ปัญหาความเดือดร้อนในพื้นที่รับผิดชอบ

5) ประชาสัมพันธ์กับประชาชนถึงผลประโยชน์ในการเข้าร่วมประชาคม เพื่อให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมเข้าด้วยกันมากขึ้นเพื่อแก้ปัญหาได้ตรงจุด เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และกำหนดการจัดบริการสาธารณะ เพื่อให้ตอบสนองและเข้าถึงท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2546) ได้กล่าวถึง บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในฐานะตัวแทนของรัฐ ได้แก่ หนึ่ง การเป็นตัวแทนของรัฐเพื่อเป็นหน่วยความสะดวกรับแทนประชาชนในการติดต่อกับทางราชการ สอง การเป็นตัวแทนของรัฐเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐ สาม การเป็นตัวแทนของรัฐเพื่อช่วยเหลือพนักงานของรัฐในงานต่าง ๆ ที่การเป็นตัวแทนของรัฐเพื่อช่วยเหลือราษฎรในยามประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ห้า การเป็นตัวแทนของรัฐเพื่อการประชาสัมพันธ์ หก การเป็นตัวแทนของรัฐเพื่อเป็นแหล่งข่าวให้กับทางราชการ ราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

6) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายร่วมกันระหว่างรัฐบาล ท้องถิ่น ภาคองค์กรต่าง ๆ และประชาชนในการพัฒนาบริการสาธารณะในพื้นที่ตำบลเสม็ดใต้

7) การกำหนดภาระงานและความรับผิดชอบของทั้งสองฝ่ายในการดำเนินงานบริการสาธารณะในพื้นที่ตำบลเสม็ดใต้ ต้องกระทำการอย่างชัดเจนและเปิดเผย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ เหล่าสุวรรณ (2556) ศึกษาปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างท้องถิ่นกับท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและลักษณะปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจในการพัฒนาตำบลระหว่าง

ท้องถิ่นกับท้องถิ่นนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น ขัดแย้งร่วมมือ แข่งขันหรือช่วงชิง และประนีประนอม โดยเงื่อนไขที่นำมาสู่ปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจ ประกอบด้วย การขาดความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาท้องถิ่น เกิดการกระจุกตัวของงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น ขาดความจริงจังในการแก้ปัญหา ร่วมกัน เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก

8) ต้องมีการดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานร่วมกันเพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมในอนาคต

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับการปกครองท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ: กรณีศึกษา ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไว้อย่างกว้างขวาง ซึ่งการใช้อำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมาก แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้กลับไม่ได้กำหนดสถานะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไว้อย่างชัดเจน กรณีนี้จึงเป็นที่สงสัยว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านมีสถานะอย่างไร เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทใด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องศึกษาพิจารณากำหนดบทบาท และอำนาจหน้าที่เพื่อลดการซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานระหว่างท้องถิ่นและท้องถิ่น จะช่วยลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงานร่วมกันได้

2) การปกครองท้องถิ่นกับการปกครองท้องถิ่น
จำเป็นต้องยอมรับบทบาทและอำนาจหน้าที่ซึ่งกัน
และกันแล้ว ความร่วมมือในการทำงานย่อมจะมี
มากกว่ารูปแบบอื่น ๆ อย่างแน่นอน ในทางตรงกันข้าม
หากการรับรู้บทบาทและอำนาจหน้าที่ไม่สอดคล้อง
กับความเป็นจริง ก็กลายเป็นชนวนความขัดแย้งได้

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาพิจารณา
ถึงผลกระทบของการกระจายอำนาจต่อการ
ดำเนินงานของการปกครองท้องถิ่นกับการปกครอง
ท้องถิ่น ในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ

References

- Chan sawān, C. (2002) . The Roles of Subdistrict Headmen and Village Headmen in Participating in Subdistrict Administration Organizations: A case study of Amphoe Bo Phloi, Kanchanaburi province. (Master' thesis of Arts) Kanchanaburi Rajabhat University.
- Department of Provincial Administration. (2004). Establishment of Subdistrict Administrative Organization. Department of Provincial Administration.
- Khumphatan, D. (2007). The Roles of Kamnan and Village Headmen in Provincial Administration: A Case Study of Nam Som District, Udon Thani Province (Master' thesis of Political Science) Sukhothai Thammathirat Open University.
- Lamardharn S. (2021). Status and Role of Subdistrict Headman and Village Headman to Cooperate with Subdistrict Municipality of Nakhon Nayok Province in Local Development. *Faculty of Humanities and Social Sciences Thepsatri Rajabhat University Journal*.
- Lao suwan, T. (2013). Power Interaction between Villages and Local Government. *Political Science and Law Journal Kalasin University*.
- Mek traitat, N. (2003). The Role of the Kamnan, village headman and Local Admininstration Research report submitted to office of the Council of the State.
- Ministry of Interior. (2005). Ministry of Interior regulations of the development plans for local government organization 2005. Ministry of Interior.
- Pahunrat A. (2020, 9 August). The Relationship between the Local Administration and Local Government in the Provision of Public Services Case Studies Samet Tai Subdistrict, Bang Kla District, Chachoengsao Province. (Kamsa-Art N., Interviewer)
- Pat mek, T. (2013). The Role of Kamnan and village headmen in developing democratic politics : a case study of Lang Suan District, Chumphon Province. (Master' Independent study of Political Science) Sukhothai Thammathirat Open University.
- Rattanavijit S. (2023, 14 February). The Relationship between the Local Administration and Local Government in the Provision of Public Services Case Studies Samet Tai Subdistrict, Bang Kla District, Chachoengsao Province. (Kamsa-Art N., Interviewer)
- Ratti yā wong, N. (2011). Work behavior of Kamnan and Village Headmen received the Outstanding Performance Award.
- Sutnuch A. (2024, 20 January). The Relationship between the Local Administration and Local Government in the Provision of Public Services Case Studies Samet Tai Subdistrict, Bang Kla District, Chachoengsao Province. (Kamsa-Art N., Interviewer)

- Suwanprateep P. (2023, 18 April). The Relationship between the Local Administration and Local Government in the Provision of Public Services Case Studies Samet Tai Subdistrict, Bang Kla District, Chachoengsao Province. (Kamsa-Art N., Interviewer)
- Yupas Y. (2022). Attitudes Concerning the Rights and Duties of Participating in the Operation of the Local Government Organization of the People in Maha Sarakham Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal.

การรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับ การกิจกรรมทางวรรณกรรมของ นักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

สมพร พุทธาพิทักษ์ผล*

Received: December 28, 2024

Revised: March 20, 2025

Accepted: July 14, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการกิจกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และเปรียบเทียบการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการกิจกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจำแนกตามแผนการศึกษาและตามชั้นปีที่ศึกษา งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ประชากรคือนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษาภาคต้น ปีการศึกษา 2566 จำนวน 5,954 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ได้กลุ่มตัวอย่าง 287 คน จำแนกเป็นผู้ศึกษาแผน ก จำนวน 157 คน และแผน ข จำนวน 130 คน

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการกิจกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทั้ง 4 ด้าน ล้วนอยู่ในระดับปานกลาง โดยความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัยและโทษของการกิจกรรมทางวรรณกรรมมีค่าเฉลี่ยในระดับสูงสุด รองลงมาคือการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการกิจกรรมทางวรรณกรรม การรับรู้เกี่ยวกับขอบเขตของการกิจกรรมทางวรรณกรรม และที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจของตนในการกิจกรรมทางวรรณกรรม ส่วนการเปรียบเทียบการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการกิจกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท

ผู้รับผิดชอบบทความ: สมพร พุทธาพิทักษ์ผล สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช Email: somporn.put@stou.ac.th

* รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ระหว่างนักศึกษาที่ศึกษาแผน ก (วิทยานิพนธ์) กับ แผน ข (การศึกษาค้นคว้าอิสระ) และระหว่างนักศึกษาต่างชั้นปีนั้น พบว่าแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และการเปรียบเทียบการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ระหว่างนักศึกษาในชั้นปีต่าง ๆ พบว่าแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การโจรกรรมทางวรรณกรรม / การรับรู้ / ความคิดเห็น / นักศึกษาระดับปริญญาโท

Perceptions of and attitudes towards plagiarism of Master's students at Sukhothai Thammathirat Open University

---

Somporn Puttapithakporn*

Abstract

The research aimed to study the perceptions of and attitudes towards plagiarism of Master's students at Sukhothai Thammathirat Open University and to compare both the perceptions and attitudes between the students of two different study plans (thesis and non-thesis plans) and among different years of study. The data was collected through a self-administered online survey questionnaire. The population was the 5,954 Master's students who enrolled in the first semester of the academic year 2023. A total of 287 responded to the questionnaire: 157 in Plan A (thesis) and 130 in Plan B (independent study).

It was found that the perceptions of and attitudes towards plagiarism of the students were at the moderate level. The attitudes towards the University's plagiarism policy and punishment were the highest, followed by the perceptions of plagiarism practices, and of its scope. The lowest was the attitudes towards self-motivation in plagiarism. The perceptions of and attitudes towards plagiarism of the students with two disparate study plans and of various years of study were not found to be statistically different.

Corresponding Author: Somporn Puttapithakporn, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, E-mail: somporn.put@stou.ac.th

Keywords: plagiarism / perceptions / attitudes / Master's students

---

* Associate Professor, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University

1. บทนำ

ในแวดวงวิชาการทั่วโลกต่างให้ความสำคัญกับความสุจริตทางวิชาการ และถือเป็นส่วนสำคัญของคุณภาพของผลงานทางวิชาการ ความไม่สุจริตทางวิชาการหรือความไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการ (academic dishonesty) เป็นปัญหาสำคัญต่อเนื่องยาวนานในแวดวงวิชาการนับแต่อดีตมา (Harris, 2001, Perry, 2010) เช่น การขโมยผลงานของผู้อื่นมาทำซ้ำ หรือดัดแปลงมาเป็นของตนเอง โดยไม่มีการกล่าวอ้างถึงเจ้าของผลงาน หรือการกล่าวอ้างแบบกำกวม ไม่ได้ระบุว่าส่วนใดที่นำมาจากแหล่งอื่น ยิ่งในปัจจุบันที่ในสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยให้ความสำคัญกับผลงานทางวิชาการของบุคลากร รวมไปถึงการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของความก้าวหน้าในอาชีพและส่วนหนึ่งของการสำเร็จการศึกษาสำหรับนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา ด้วยการขยายตัวของเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตและปัญญาประดิษฐ์ ที่ทำให้สามารถสร้าง เผยแพร่ แบ่งปันและใช้สารสนเทศอย่างกว้างขวางทั้งในระดับบุคคล หน่วยงาน องค์กร ชุมชนและนานาชาติ เทคโนโลยีสารสนเทศอำนวยความสะดวกในการทำซ้ำและดัดแปลงได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย

2. การโจรกรรมทางวรรณกรรม

การโจรกรรมทางวรรณกรรม (plagiarism) นับเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นควบคู่กับการผลิตผลงานวิชาการมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยในระยะแรกมีการศึกษาพฤติกรรมการโจรกรรมทางวรรณกรรมในกลุ่มนักศึกษาในประเทศต่าง ๆ ตัวอย่างคือ ในสหราชอาณาจักร (Bennett, 2005, Mostrous & Kenber, 2016) แอฟริกาใต้ (Ellery, 2008) ออสเตรเลีย (Gururajan & Roberts, 2005) ไต้หวัน

(Chien, 2017) เวียดนาม (Do Ba, et al., 2017) ไทย (Katejapoe, 2009, Wisalaporn, & Kinkularb, 2005) และอิสราเอล (Baruchson-Arbib & Yaari, 2004) และต่อมายังพบว่าพฤติกรรมดังกล่าวเพิ่มขึ้นทั่วโลก (Hopp & Speil, 2020) โดยส่วนใหญ่พบว่านักศึกษามีความเข้าใจในเรื่องการโจรกรรมทางวรรณกรรมในระดับผิวเผิน (Chien, 2017, Do Ba, et al., 2017, Yusof & Marson, 2011) และไม่เข้าใจว่า การโจรกรรมทางวรรณกรรมมีหลายลักษณะและหลายระดับ (Chien, 2017, Mostrous & Kenber, 2016, Wisalaporn, & Kinkularb, 2005, Yusof & Marson, 2011)

นอกจากนั้นยังมีการสอบถามจากอาจารย์ผู้สอนที่พบการโจรกรรมทางวรรณกรรมในงานของนักศึกษาในระดับมาก (Pecorari, 2003) จากการสัมภาษณ์อาจารย์ยังพบว่า นักศึกษามีการรับรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมที่ไม่ชัดเจน ที่พบมากคือการนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอเป็นผลงานของตนเอง โดยไม่ได้แจ้งที่มาให้ครบถ้วนและถูกต้องนั้น (Bartley, Albert, & Liesegang, 2014, Bell, 2018) การโจรกรรมทางวรรณกรรมอาจเกิดจากเจตนา และจัดเป็นความทุจริตทางวิชาการ ทั้งนี้ครอบคลุมถึงการซื้อผลงานทางออนไลน์ หรือการจ้างให้ผู้อื่นทำผลงานวิจัยให้ (Babalola, 2012) แต่ในอีกด้านหนึ่ง อาจเกิดด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น ไม่รู้วิธีการอ้างอิงอย่างถูกต้อง (Das, 2018) ยิ่งกว่านั้น Babalola (2012) ตั้งข้อสังเกตว่ามาจากการที่สามารถเข้าถึงสารสนเทศทางออนไลน์ได้อย่างสะดวกและไม่เสียค่าใช้จ่าย

นอกจากการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านแนวคิด ลักษณะ แรงจูงใจและวิธีการโจรกรรมทาง

วรรณกรรมข้างต้นแล้ว ยังมีการศึกษาการปฏิบัติของมหาวิทยาลัยที่มีต่อกรณีดังกล่าว โดยพบว่าจำเป็นต้องมีการจัดรายวิชาเป็นการเฉพาะ และมหาวิทยาลัยต้องกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน เพื่อป้องปรามการโจรกรรมทางวรรณกรรม การใช้เพียงซอฟต์แวร์ในการตรวจจับการคัดลอกและการลงโทษไม่เพียงพอ (Xiaojun, Hongli & Fan, 2010)

จะเห็นได้ว่าประเด็นดังกล่าวนับว่าเป็นปัญหาทั่วโลกสำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดย Harris (2001) ได้นำเสนอกลยุทธ์ในการป้องกันตรวจจับและจัดการกับการโจรกรรมทางวรรณกรรม โดยเฉพาะด้านการรับรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษาและผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา Strittmatter & Bratton (2016) นำเสนอวิธีและกระบวนการสอนเพื่อป้องกันโจรกรรมทางวรรณกรรมให้แก่นักศึกษา และ Bartley, Albert, & Liesegang (2014) อธิบายพฤติกรรมและลักษณะของการโจรกรรมทางวรรณกรรมที่หลากหลายของนักศึกษาพร้อมตัวอย่าง และแรงจูงใจที่นำไปสู่พฤติกรรมนั้น ๆ

สำหรับในประเทศไทย งานวิจัยของเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (Wisalaporn, & Kinkularb, 2005) ที่ได้สุ่มตัวอย่างวิทยานิพนธ์และการศึกษาอิสระ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พบการคัดลอกข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและผลงานวิจัยผู้อื่น โดยมีทั้งการคัดลอกเนื้อหาโดยไม่อ้างอิง การคัดลอกเนื้อหาโดยมีการปรับแก้เพียงเล็กน้อย การคัดลอกรายบท พัชรีย์ เขตต์จะโป๊ะ (Katejapoe, 2009) ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมคัดลอกผลงานผู้อื่นมาเป็นของตนโดยสำรวจนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่านักศึกษากว่าครึ่งรับรู้พฤติกรรมดังกล่าว รวมทั้งพฤติกรรมคัดลอกจาก

อินเทอร์เน็ต และรายงานว่ามีพฤติกรรมดังกล่าวในระดับน้อย พัลลภา คทาญูท Walker-Gleaves และ Humble ศึกษาความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรม พบว่านักศึกษาเข้าใจเรื่องดังกล่าวเพียงบางส่วน และรับรู้ทั้งแนวคิดและความกังวลเรื่องการโจรกรรมทางวรรณกรรมในการเขียนงานวิชาการในระดับต่ำ ส่วนเจตนาที่จะคัดลอกวรรณกรรมที่ไม่ถูกต้องนั้น ได้รับอิทธิพลจากเจตคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (subjective norms) และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล (Khathayut, Walker-Gleaves & Humble, 2020) ต่อมา มีการศึกษาการโจรกรรมทางวรรณกรรมโดยกลุ่มที่สอนการเขียนทางวิชาการในภาษาอังกฤษ งานกลุ่มนี้มักแบ่งเป็นระยะ ๆ โดยระยะแรก เริ่มจากวัดการรับรู้หรือเจตคติต่อการโจรกรรมทางวรรณกรรม และระยะต่อมา เป็นการสอนวิธีการหลีกเลี่ยงการคัดลอกที่ไม่ถูกต้องพร้อมทดสอบเพื่อวัดประสิทธิผลของการสอน หรือเป็นการประเมินการรับรู้เกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรม ตัวอย่างคือ ทิวนภา ศิริพรหม (Siriprom, 2016) ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการคัดลอกงานเขียนทางวิชาการและกลวิธีแก้ไขงานเขียนเพื่อหลีกเลี่ยงการคัดลอกของนักศึกษาระดับปริญญาโท กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลพรณ ปึงพิพัฒน์ตระกูล (Puengpipattrakul, 2016) ศึกษา นักศึกษารวมทั้งผู้สอนในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งการทดสอบการเขียนของนักศึกษา และการสัมภาษณ์นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน ผลการวิจัยไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมระหว่างนักศึกษาทั้งสองสาขาวิชาและระหว่างกลุ่มนักศึกษาเก่งและไม่เก่ง แต่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน

การคัดลอกวรรณกรรมระหว่างกลุ่มนักศึกษาเก่งและไม่เก่ง ศิริญาพร ปรีชา (Preecha, 2020) พัฒนาแบบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องลอกเลียนทางวิชาการของนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการสารสนเทศพบว่า ส่วนใหญ่เคยได้ยินคำว่า “การลอกเลียนทางวิชาการ” และประเมินตนเองว่ามีพฤติกรรมเข้าข่ายการลอกเลียนทางวิชาการอยู่ในระดับน้อย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในฐานะมหาวิทยาลัยเปิด ที่ใช้ระบบการศึกษาทางไกล มีพันธกิจสำคัญประการหนึ่ง คือ การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 (Ministry of Education, 2015) ที่ระบุเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยให้สถาบันอุดมศึกษาจัดระบบตรวจสอบการคัดลอกผลงาน และให้พิจารณาถอดถอนวิทยานิพนธ์ หากตรวจสอบพบว่ามี การคัดลอกหรือจ้างทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้นเรื่อง การคัดลอกผลงานหรือโจรกรรมทางวรรณกรรมจึงเป็น เรื่องสำคัญอย่างยิ่ง สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง จึงมีการจัดระบบตรวจสอบการคัดลอกผลงาน โดยการจัดหาซอฟต์แวร์เพื่อตรวจสอบการคัดลอก รวมทั้งกระบวนการงานในการตรวจสอบที่ชัดเจน ซึ่งถือเป็นมาตรฐานสำคัญที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย จนถึงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2536 โดยเริ่มจากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์เปิดสอนระดับปริญญาโท จำนวน 3 แขนงวิชา คือ แขนงวิชาบริหารการศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน และแขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา จนปัจจุบันได้เปิดสอนระดับปริญญาโททั้ง 12 สาขาวิชา จำนวน 23 หลักสูตร ส่วนใหญ่เป็นสาขาวิชา ด้านสังคมศาสตร์ จัดการศึกษาทั้งในแผน ก (ทำวิทยานิพนธ์) และแผน ข (ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ) โดยนักศึกษาต้องเรียนชุดวิชาเฉพาะ (coursework) ตามข้อกำหนดในหลักสูตร รวมถึงทำวิจัย พัฒนานวัตกรรมหรือศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสำเร็จการศึกษา โดยวิทยานิพนธ์มีค่า 12 หน่วยกิตและการศึกษาค้นคว้าอิสระมีค่า 6 หน่วยกิต ในส่วนบริการที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการคัดลอกผลงาน สำนักบัณฑิตศึกษาจัดให้มีระบบ Turnitin และเปลี่ยนเป็นอักษรวิสุทธิ์ ใน พ.ศ. 2565 โดยให้นักศึกษาตรวจสอบวิทยานิพนธ์และรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อป้องกันการโจรกรรมทางวรรณกรรม มีการจัดฝึกอบรมให้นักศึกษา รวมทั้งเอกสารและคู่มือต่าง ๆ ที่เผยแพร่ทั้งในรูปเอกสารและผ่านเว็บของสำนักบัณฑิตศึกษารวมทั้งสำนักบรรณสารสนเทศ ซึ่งเป็นหน่วยงานห้องสมุดของมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมายังไม่เคยมีการศึกษา การรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเป็นการเฉพาะ ยิ่งในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในระบบ การศึกษาทางไกล การศึกษาเรื่องดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาและปรับปรุงบริการ ทั้งในเชิงประเพณีของบริการ รวมทั้งกระบวนการและ ช่องทางการให้บริการที่เหมาะสมต่อไป

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

3.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

3.3 เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำแนกตามแผนการศึกษาและชั้นปีที่ศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

- นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ศึกษาแผน ก (วิทยานิพนธ์) มีการรับรู้เกี่ยวกับโจรกรรมทางวรรณกรรมแตกต่างจาก นักศึกษาที่ศึกษาแผน ข (การศึกษาค้นคว้าอิสระ)

- นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ศึกษาแผน ก (วิทยานิพนธ์) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโจรกรรมทางวรรณกรรมแตกต่างจากแผน ข (การศึกษาค้นคว้าอิสระ)

- นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับโจรกรรมทางวรรณกรรมแตกต่างกัน

- นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโจรกรรมทางวรรณกรรมแตกต่างกัน

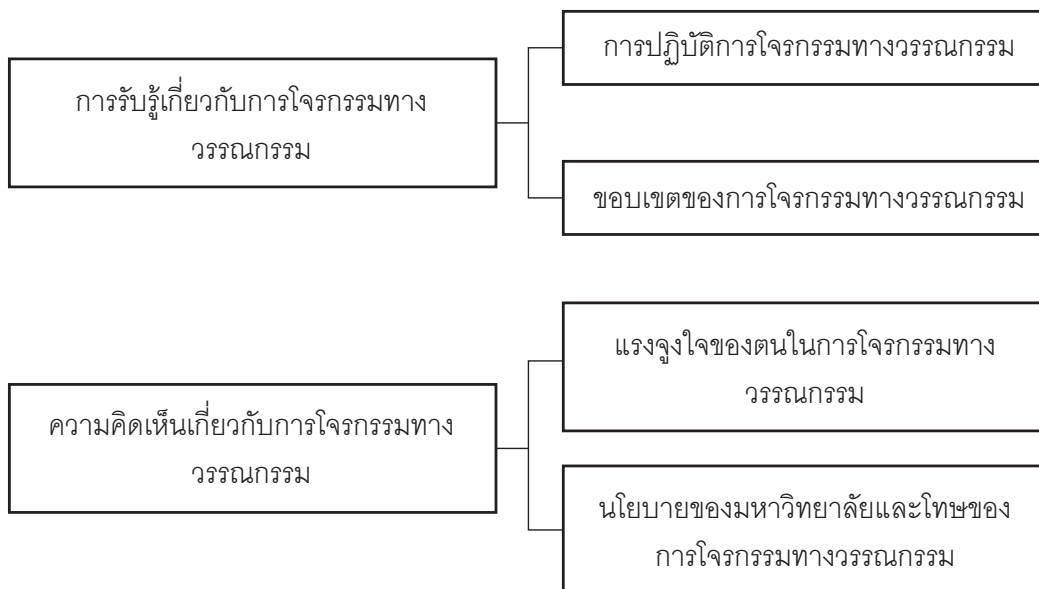
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

การรับรู้เกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรม คือ กระบวนการในการตีความและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ขอบเขต ประเภทของการโจรกรรมทางวรรณกรรม การปฏิบัติการโจรกรรมทางวรรณกรรม (plagiarism practices)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรม คือ การคิดหรือความรู้สึกหรือความเชื่อหรือเจตนาเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนที่มีโอกาสนำไปสู่การโจรกรรมทางวรรณกรรม โดยอาจเป็นทั้งด้านบวกหรือลบ เช่น ความสะอวก การขาดเวลา ความกดดันที่จะทำงานให้ได้ผลดี ประสิทธิภาพส่วนตัว อิทธิพลจากสังคม รวมทั้งที่เกี่ยวกับโทษอันเกิดจากการโจรกรรมทางวรรณกรรม

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรม ตามแนวคิดของ Harris (2001) และ Bartley, Albert, & Liesegang (2014) จะเห็นได้ว่ามีประเด็นสำคัญที่ศึกษา 2 ประเด็นคือการรับรู้เกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรม และความคิดเห็นที่มีต่อการโจรกรรมทางวรรณกรรม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม ประชากรคือ นักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2566 จำนวน 5,954 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) คือ สุ่มจากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน สาขาเฉพาะ จำนวน 4,199 คน และจากนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์ (แผน ก) และการศึกษาค้นคว้าอิสระ (แผน ข) จำนวน 1,755 คน สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้ของ เครซี่ และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ 384 คน ได้รับแบบสอบถามที่ใช้ได้ทั้งสิ้น 287 คน อัตราการตอบกลับ (return rate) เป็นร้อยละ 74.73 เป็นนักศึกษาแผน ก จำนวน 157 คน และแผน ข จำนวน 130 คน

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่พัฒนาโดยผู้วิจัยตามแนวคิดของ Harris (2001) และ Bartley, Albert, & Liesegang (2014) โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คือ ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามแบบเลือกตอบ ประกอบด้วยเรื่องเพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา หลักสูตรและแผนการศึกษา

ส่วนที่ 2 คือ การรับรู้เกี่ยวกับการกิจกรรมทางวรรณกรรม เป็นคำถามเลือกตอบแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยคำถาม 15 ข้อ ครอบคลุมการรับรู้เกี่ยวกับขอบเขตของการกิจกรรมทางวรรณกรรม และการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการกิจกรรมทางวรรณกรรม

ส่วนที่ 3 คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
กิจกรรมทางวรรณกรรม เป็นคำถามเลือกตอบแบบ
มาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยคำถาม
12 ข้อ ครอบคลุมความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจ
ของตนในการกิจกรรมทางวรรณกรรม และความ
คิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัยและ
โทษของการกิจกรรมทางวรรณกรรม

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปตรวจสอบความตรง
ตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่าง
ข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวัด (Item-Objective
Congruence Index: IOC) มีค่าระหว่าง .90-1.00
นำมาแก้ไขเฉพาะข้อคำถามที่ควรปรับปรุง หลังจากนั้น
นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาปริญญาโทในสถาบัน
อุดมศึกษาอีกแห่งหนึ่งทั้งที่เรียนรายวิชา และทำ
วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน
30 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร
สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's
alpha coefficient) โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ
เท่ากับ .86 แบบสอบถามภายหลังการตรวจสอบ
คุณภาพนำมาพัฒนาเป็น Google form หลังจากนั้น
นั้นได้ทำหนังสือถึงประธานกรรมการประจำสาขา
วิชาทุกสาขาวิชา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

□ การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ใช้สถิติ
เชิงพรรณนา

□ การวิเคราะห์ระดับการรับรู้ของนักศึกษา
เกี่ยวกับการกิจกรรมทางวรรณกรรมและความคิดเห็น
ที่มีต่อการกิจกรรมทางวรรณกรรม ใช้สถิติพรรณนา
ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
โดยมีเกณฑ์จำแนกคะแนนเฉลี่ยทั้งรายด้านและ
โดยรวม ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (Best & Kahn, 2006)

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง
ระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง
ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง
ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง
ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง
ระดับน้อยมาก

□ การทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์
ค่าที (independent t-test) และการวิเคราะห์ความ
แปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในการ
ทดสอบสมมติฐาน หากพบความแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างเป็น
รายคู่โดยใช้สถิติ LSD

6. ผลการวิจัย

6.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	70	24.40
หญิง	217	75.60
รวม	287	100.00
ช่วงอายุ		
น้อยกว่า 25 ปี	3	1.05
26-30 ปี	68	23.69
31-35 ปี	62	21.60
36-40 ปี	65	22.64
41-45 ปี	46	16.03
46-50 ปี	27	9.42
51-55 ปี	12	4.18
มากกว่า 55 ปี	4	1.39
รวม	287	100.00
ชั้นปีที่ศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	48	16.7
ชั้นปีที่ 2	162	56.4
สูงกว่าชั้นปีที่ 2	77	26.8
รวม	287	100.00
แผนการศึกษา		
แผน ก (วิทยานิพนธ์)	157	54.70
แผน ข (การศึกษาค้นคว้าอิสระ)	130	45.30
รวม	287	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา		
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	101	35.19
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	100	34.84
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	86	29.97
รวม	287	100.00

นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 75.60) อายุในช่วง 26-30 ปี (ร้อยละ 23.69) รองลงมาคือ ช่วง 36-40 ปี (ร้อยละ 22.64) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 56.40) รองลงมาคือ สูงกว่าชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 26.80) เรียนแผน ก (วิทยานิพนธ์) (ร้อยละ 54.70) และแผน ข (การศึกษาค้นคว้าอิสระ) (ร้อยละ 45.30) และศึกษาในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 35.19) รองลงมาคือ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (ร้อยละ 34.84)

6.2 ผลการศึกษาการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการกิจกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เมื่อพิจารณาการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการกิจกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ทั้งสิ้น 4 ด้าน คือ การรับรู้เกี่ยวกับขอบเขตของการกิจกรรมทางวรรณกรรม การรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการกิจกรรมทางวรรณกรรม ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจของตนในการกิจกรรมทางวรรณกรรม และความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัยและโทษของการกิจกรรมทางวรรณกรรม

ตารางที่ 2 แสดงผลการรับรู้เกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประเด็นการรับรู้เกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรม	M	SD	ระดับ
1. การรับรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขอบเขตของการโจรกรรมทางวรรณกรรม	3.26	1.63	ปานกลาง
1.1 การคัดลอกข้อความจากสิ่งพิมพ์ของผู้อื่นโดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง	3.11	1.59	ปานกลาง
1.2 การนำความคิดจากสิ่งพิมพ์ของผู้อื่นโดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง	3.15	1.63	ปานกลาง
1.3 การคัดลอกข้อความจากแหล่งออนไลน์ (เช่น เว็บไซต์) โดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง	3.09	1.49	ปานกลาง
1.4 การสรุปสาระจากผลงานของผู้อื่น โดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง	2.83	1.60	ปานกลาง
1.5 การว่าจ้างให้ผู้อื่นเขียนรายงานหรือบทความให้โดยไม่ใส่ชื่อผู้เขียนจริง	3.04	1.56	ปานกลาง
1.6 การนำเนื้อหาหรือข้อความจากสิ่งพิมพ์หลายชิ้นมารวมต่อกันเป็นผลงานของตน โดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง	2.94	1.57	ปานกลาง
1.7 การใช้ข้อความจากผลงานของผู้อื่นที่ได้รับอนุญาตจากผู้เขียน โดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง	3.26	1.63	ปานกลาง
รวม	3.06	1.58	ปานกลาง
2. การรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการโจรกรรมทางวรรณกรรม			
2.1 การคัดลอกข้อความจากสิ่งพิมพ์ของผู้อื่นโดยอ้างอิงต้นแหล่ง แต่ไม่ต้องใช้เครื่องหมายอัญประกาศ (เครื่องหมายคำพูด)	3.20	1.36	ปานกลาง
2.2 การคัดลอกข้อความจากสิ่งพิมพ์ของผู้อื่นโดยอ้างอิงต้นแหล่ง และใช้เครื่องหมายอัญประกาศ (เครื่องหมายคำพูด)	3.12	1.41	ปานกลาง
2.3 การคัดลอกภาพจากสิ่งพิมพ์ของผู้อื่นหรือเว็บไซต์ต่าง ๆ โดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง	3.14	1.62	ปานกลาง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็นการรับรู้เกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรม	M	SD	ระดับ
2.4 การคัดลอกข้อความจากแหล่งออนไลน์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง โดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง	3.15	1.54	ปานกลาง
2.5 การเขียนข้อความขึ้นใหม่จากผลงานผู้อื่นด้วยภาษาของตน โดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง	3.12	1.42	ปานกลาง
2.6 การเขียนข้อความขึ้นใหม่โดยปรับปรุงเพียงเล็กน้อยจากข้อความในสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่ และคัดลอกข้อความส่วนที่เหลือจากผลงานผู้อื่น โดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง	3.12	1.44	ปานกลาง
2.7 การขอให้ผู้อื่นเขียนรายงานหรือบทความให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยไม่ใส่ชื่อผู้เขียนจริง	2.77	1.56	ปานกลาง
2.8 เมื่อเขียนบทความวรรณกรรม การใช้กรอบแนวคิดที่ได้มาจากผู้อื่นได้บทวนไว้แล้ว โดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง	3.02	1.56	ปานกลาง
รวม	3.08	1.49	ปานกลาง

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่าการรับรู้เกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทั้ง 2 ด้าน คือการรับรู้เกี่ยวกับขอบเขตของการโจรกรรมทางวรรณกรรม และการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการโจรกรรมทางวรรณกรรมล้วนอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 2)

เมื่อพิจารณาโดยละเอียด ผลการรับรู้เกี่ยวกับขอบเขตของการโจรกรรมทางวรรณกรรมทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดย 3 ข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การคัดลอกข้อความจากสิ่งพิมพ์ของผู้อื่นโดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง ($M = 3.26$, $SD = 1.63$) การคัดลอกข้อความจากแหล่งออนไลน์ (เช่น เว็บไซต์) โดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง ($M = 3.15$, $SD = 1.63$) และการนำความคิดจากสิ่งพิมพ์ของผู้อื่นโดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง ($M = 3.11$, $SD = 1.59$) ส่วนข้อที่ได้

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การว่าจ้างให้ผู้อื่นเขียนรายงานหรือบทความให้ โดยไม่ใส่ชื่อผู้เขียนจริง ($M = 2.83$, $SD = 1.60$)

การรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการโจรกรรมทางวรรณกรรมนั้น ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดย 3 ข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การคัดลอกข้อความจากสิ่งพิมพ์ของผู้อื่นโดยอ้างอิงต้นแหล่ง แต่ไม่ต้องใช้เครื่องหมายอัญประกาศ (เครื่องหมายคำพูด) ($M = 3.20$, $SD = 1.36$) การคัดลอกข้อความจากแหล่งออนไลน์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง โดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง ($M = 3.15$, $SD = 1.54$) และการคัดลอกภาพจากสิ่งพิมพ์ของผู้อื่นหรือเว็บไซต์ต่าง ๆ โดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง ($M = 3.14$, $SD = 1.62$) ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การขอให้ผู้อื่นเขียนรายงานหรือบทความให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยไม่ใส่ชื่อผู้เขียนจริง ($M = 2.77$, $SD = 1.56$)

ตารางที่ 3 แสดงผลความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรม	M	SD	ระดับ
1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจของตนในการโจรกรรมทางวรรณกรรม			
1.1 บางทีฉันก็รู้สึกอยากลอกเลียนวรรณกรรมบ้าง เพราะว่าใคร ๆ ก็ทำกันทั้งนั้น	1.85	1.15	ต่ำ
1.2 ฉันเชื่อว่าฉันรู้อย่างถูกต้องชัดเจนว่าการลอกเลียนวรรณกรรมเป็นและไม่เป็นอะไร อย่างไร	3.03	1.38	ปานกลาง
1.3 ถ้าเพื่อนฉันอนุญาตให้ฉันใช้รายงานของเขาเป็นรายงานของฉันในรายวิชาหนึ่งที่ฉันเรียน ฉันไม่เห็นว่าการกระทำนี้ผิดอย่างไร	2.04	1.32	ต่ำ
1.4 การลอกเลียนวรรณกรรมสามารถทำได้ หากอาจารย์มอบหมายงานให้ทำในการเรียนรายวิชามากเกินไป	1.90	1.19	ต่ำ
1.5 การลอกเลียนวรรณกรรมขัดกับคุณค่าทางจริยธรรมของฉัน	4.16	1.20	สูง
1.6 ฉันสามารถนำข้อความหรือรายงานที่ฉันได้เคยทำมาก่อนแล้วมาใช้ในการเรียนรายวิชาใหม่ เพราะเป็นผลงานของตนเอง จึงไม่ได้ลอกเลียนวรรณกรรมของผู้อื่น	3.17	1.42	ปานกลาง
รวม	2.69	1.68	ปานกลาง
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัยและโทษของการโจรกรรมทางวรรณกรรม			
2.1 การลอกเลียนวรรณกรรมเป็นการกระทำผิดในตนเอง เดียวกับการขโมยข้อสอบได้ก่อนสอบ และต้องจำคำตอบไว้	3.81	1.31	สูง
2.2 โทษของการลอกเลียนวรรณกรรมสำหรับนักศึกษานั้นไม่ควรหนัก เพราะว่านักศึกษาอายุยังไม่มากและเพิ่งเริ่มเรียนรู้	2.29	1.29	ต่ำ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการกิจกรรมทาง วรรณกรรม	M	SD	ระดับ
2.3 ถ้านักศึกษาซื้อหรือดาวน์โหลดรายงานวิจัย/รายงาน ศึกษาทั้งฉบับ และใช้เป็นงานของตน โดยเพียง เปลี่ยนชื่อผู้จัดทำรายงานเป็นชื่อตน นักศึกษารายนี้ ควรถูกให้เลิกเรียนรายวิชานั้น	3.65	1.41	สูง
2.4 การลอกเลียนวรรณกรรมเป็นเพียงการนำข้อความ ของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่ใช่เป็นการขโมยสิ่งของ ดังนั้นจึงไม่ถือเป็นความผิด	1.89	1.20	ต่ำ
2.5 ถ้าฉันให้เพื่อนอ่านรายงานของฉัน ต่อมาเพื่อนใช้ รายงานของฉันเป็นของเพื่อนในการเรียน และ ถูกอาจารย์จับได้ ฉันไม่ควรถูกทำโทษไปด้วย	3.39	1.39	ปานกลาง
2.6 นโยบายการลงโทษกรณีที่นักศึกษาถูกจับได้ว่า ลอกเลียนวรรณกรรม โดยในใบรายงานผลการเรียน ของนักศึกษารายนั้นจะได้รับเกรดเฉพาะ เช่น ตกเพราะการลอกเลียนวรรณกรรม นโยบายนี้ จะช่วยให้ให้นักศึกษาไม่ลอกเลียนวรรณกรรม	3.65	1.28	สูง
รวม	3.11	1.31	ปานกลาง

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการกิจกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทั้ง 2 ด้าน คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจของตนในการกิจกรรมทางวรรณกรรม และความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัยและโทษของการกิจกรรมทางวรรณกรรม ล้วนอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 3)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจของตนในการกิจกรรมทางวรรณกรรมนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูงจำนวน 1 ข้อ คือ การลอกเลียนวรรณกรรมขัดกับคุณค่าทางจริยธรรมของตน ($M = 4.16$, $SD = 1.20$) และมี

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำถึง 3 ข้อ คือ บางทีฉันก็รู้สึกอยากลอกเลียนวรรณกรรมบ้าง เพราะว่าใคร ๆ ก็ทำกันทั้งนั้น ($M = 1.85$, $SD = 1.15$) การลอกเลียนวรรณกรรมสามารถทำได้ หากอาจารย์มอบหมายงานให้ทำในการเรียนรายวิชามากเกินไป ($M = 1.90$, $SD = 1.19$) และถ้าเพื่อนฉันอนุญาตให้ฉันใช้รายงานของเขาเป็นรายงานของฉันในรายวิชาหนึ่งที่ฉันเรียน ฉันไม่เห็นว่าการกระทำนี้ผิดอย่างไร ($M = 2.04$, $SD = 1.32$) จากผลดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความคิดเห็นว่าการกิจกรรมทางวรรณกรรมเป็นเรื่องขัดกับจริยธรรมของตน ยิ่งกว่านั้นยังมีความคิดเห็นที่ตนมีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมทางวรรณกรรมในระดับต่ำด้วย

ในทำนองเดียวกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัยและโทษของการโจรกรรมทางวรรณกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมากเช่นกัน โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง จำนวน 3 ข้อ คือ การลอกเลียนวรรณกรรมเป็นการกระทำผิดในทำนองเดียวกับการขโมยข้อสอบไล่ก่อนสอบ และฟ้องจำคุกตอบไว้ ($M = 3.81$, $SD = 1.31$) ถ้านักศึกษาซื้อหรือดาวน์โหลดรายงานวิจัย/รายงานศึกษาทั้งฉบับ และใช้เป็นงานของตน โดยเพียงเปลี่ยนชื่อผู้จัดทำรายงานเป็นชื่อตน นักศึกษารายนี้ควรถูกให้เลิกเรียนรายวิชานั้น ($M = 3.65$, $SD = 1.41$) และนโยบายการลงโทษกรณีนี้นักศึกษาถูกจับได้ว่าลอกเลียนวรรณกรรม โดยในใบรายงานผลการเรียนของนักศึกษารายนั้นจะได้รับเกรดเฉพาะที่แสดงให้เห็นว่าไม่ผ่านด้วยเหตุการโจรกรรมทางวรรณกรรม ($M = 3.65$, $SD = 1.28$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำ จำนวน 2 ข้อ คือ การลอกเลียนวรรณกรรมเป็นเพียงการนำข้อความของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่ใช่เป็นการขโมยสิ่งของ ดังนั้นจึงไม่ถือเป็นความผิด ($M = 1.89$, $SD = 1.20$) และโทษของการลอกเลียนวรรณกรรมสำหรับนักศึกษานั้นไม่ควรหนัก เพราะเวลานักศึกษาอายุยังไม่มากและเพิ่งเริ่มเรียนรู้ ($M = 2.29$, $SD = 1.29$) จากผลดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่มหาวิทยาลัยต้องกำหนดนโยบายว่าการกระทำที่เข้าข่ายเป็นการโจรกรรมทางวรรณกรรม ไม่ว่าจะเป็นการซื้อและการดาวน์โหลดผลงานของผู้อื่นและกล่าวอ้างเป็นผลงานของตน และนโยบายที่ถือว่าการโจรกรรมทางวรรณกรรมเป็นโทษหนัก ในระดับเดียวกับการขโมยข้อสอบก่อนสอบ จึงเห็นว่าควรกำหนดโทษทั้งที่เป็นการให้เลิกเรียนรายวิชานั้น รวมทั้งมีการระงับเกรดไม่ผ่านด้วยเหตุของการโจรกรรมทางวรรณกรรม ในใบรายงานผลการศึกษา

6.3 ผลเปรียบเทียบการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำแนกตามแผนการศึกษาและชั้นปีที่ศึกษา

6.3.1 ผลเปรียบเทียบการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำแนกตามแผนการศึกษา คือ ระหว่างนักศึกษาที่ศึกษาแผน ก (วิทยานิพนธ์) กับ แผน ข (การศึกษาค้นคว้าอิสระ)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระหว่างนักศึกษาที่ศึกษาแผน ก (วิทยานิพนธ์) กับ แผน ข (การศึกษาค้นคว้าอิสระ) พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาแผน ก (วิทยานิพนธ์) มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้เกี่ยวกับขอบเขตของการโจรกรรมทางวรรณกรรมกับนักศึกษาที่ศึกษาแผน ข (การศึกษาค้นคว้าอิสระ) ที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -0.119$, $p = 0.906$, $d = 285$) และนักศึกษาระดับปริญญาโทที่ศึกษาแผน ก (วิทยานิพนธ์) มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการโจรกรรมทางวรรณกรรมกับนักศึกษาที่ศึกษาแผน ข (การศึกษาค้นคว้าอิสระ) ที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -0.236$, $p = 0.813$, $d = 285$)

ในทำนองเดียวกัน นักศึกษาระดับปริญญาโทที่ศึกษาแผน ก (วิทยานิพนธ์) มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจของตนในการโจรกรรมทางวรรณกรรมเมื่อเปรียบเทียบกับนักศึกษาที่ศึกษาแผน ข (การศึกษาค้นคว้าอิสระ) ที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -0.145$, $p = 0.885$, d

= 285) และนักศึกษาระดับปริญญาโทที่ศึกษาแผน ก (วิทยานิพนธ์) มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการโครงการทางวรรณกรรมกับนักศึกษาที่ศึกษา แผน ข (การศึกษาค้นคว้าอิสระ) ที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -1.515$, $p = 0.131$, $d = 285$)

6.3.2 ผลเปรียบเทียบการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโครงการทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่เรียนต่างชั้นปี

ตารางที่ 4 ผลเปรียบเทียบการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโครงการทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

การรับรู้เกี่ยวกับการ โครงการทางวรรณกรรม	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. การรับรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับขอบเขตของการ โครงการทางวรรณกรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.644	2	1.322	0.626	.536
	ภายในกลุ่ม	600.008	284	2.113		
	รวม	602.653	286			
2. การรับรู้เกี่ยวกับการ ปฏิบัติการโครงการทาง วรรณกรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.840	2	0.420	0.330	.719
	ภายในกลุ่ม	361.365	284	1.272		
	รวม	362.206	286			
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับ แรงจูงใจของตนในการ โครงการทางวรรณกรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.694	2	0.347	0.622	.538
	ภายในกลุ่ม	158.654	284	0.559		
	รวม	159.349	286			

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การรับรู้เกี่ยวกับการ โจรกรรมทางวรรณกรรม	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับ นโยบายของมหาวิทยาลัย และโทษของการโจรกรรม ทางวรรณกรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.061	2	0.030	0.061	.941
	ภายในกลุ่ม	141.908	284	0.500		
	รวม	141.968	286			

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่เรียนต่างชั้นปี พบว่านักศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และสูงกว่าปีที่ 2 ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้เกี่ยวกับขอบเขตของการโจรกรรมทางวรรณกรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 0.626$, $df = 2$, $p = 0.536$) นักศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และสูงกว่าปีที่ 2 ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการโจรกรรมทางวรรณกรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 0.42$, $df = 2$, $p = 0.719$) ในทำนองเดียวกัน นักศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และสูงกว่าปีที่ 2 ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจของตนในการโจรกรรมทางวรรณกรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 0.622$, $df = 2$, $p = 0.538$) นักศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และสูงกว่าปีที่ 2 ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัยและโทษของการโจรกรรมทางวรรณกรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 0.061$, $df = 2$, $p = 0.941$) (ตารางที่ 4)

7. สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยนี้มีประเด็นที่สามารถสรุปและอภิปรายผลดังนี้

7.1 การรับรู้เกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผลการรับรู้เกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จะเห็นได้ว่าในด้านการรับรู้ นั้นไม่จะเป็นการรับรู้เกี่ยวกับขอบเขตของการโจรกรรมทางวรรณกรรมและเกี่ยวกับการปฏิบัติการโจรกรรมทางวรรณกรรม ซึ่งครอบคลุมกระบวนการในการตีความและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ขอบเขตประเภทของการโจรกรรมทางวรรณกรรมและการปฏิบัติการโจรกรรมทางวรรณกรรมในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยจำนวนมากในกลุ่มนักศึกษาชาติต่าง ๆ ทั่วโลกที่พบว่าไม่จะเป็นการรับรู้ล้วนอยู่ในระดับปานกลางหรือต่ำ (Baruchson-Arbib & Yaari, 2004, Chien, 2017, Do Ba, et al., 2017, Handa & Power, 2005, Gururajan & Roberts, 2005, Yusof & Marson, 2013, Xiaojun, Hongli & Fan, 2010).

เมื่อพิจารณาโดยละเอียด จะเห็นได้ว่ากลุ่ม นักศึกษาปริญญาโทของมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมชาติราชเข้าใจการโจรกรรมทางวรรณกรรม เพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Khathayut, Walker-Gleaves และ Humble (2020) โดยนักศึกษาเข้าใจว่าการโจรกรรมทางวรรณกรรม เป็นการคัดลอกข้อความจากสิ่งพิมพ์ทั้งฉบับพิมพ์ และออนไลน์โดยไม่อ้างอิงต้นแหล่งอย่างถูกต้อง แต่สำหรับการโจรกรรมทางวรรณกรรมลักษณะอื่น ที่ซับซ้อน ที่พบว่านักศึกษาในกลุ่มนี้ยังไม่เข้าใจนัก คือ การว่าจ้างให้ผู้อื่นเขียนรายงานหรือบทความให้ โดยไม่ใช่ชื่อผู้เขียนจริง (Hopp & Spiel, 2020) และ การใช้ข้อความจากผลงานของผู้อื่นที่ได้รับอนุญาต จากผู้เขียน โดยไม่อ้างอิงต้นแหล่ง นักศึกษาอาจคิดว่า การได้รับอนุญาตนั้นเพียงพอ (Babalola, 2012, Mostrous & Kenber, 2016) ทั้งนี้อาจเกิดจาก ปัญหาด้านภาษาอังกฤษในการอ่านและทำความเข้าใจ ผลงานทางวิชาการในภาษาอังกฤษ ปัญหา การเขียนงานทางวิชาการ (Handa & Power, 2005, Preecha, 2020, Puengpipattrakul, 2016)

7.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชาติราช

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจของตนในการโจรกรรมทางวรรณกรรมและเกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัยและโทษของการโจรกรรมทางวรรณกรรม ในการศึกษาครั้งนี้พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นว่าการโจรกรรมทางวรรณกรรมเป็นเรื่อง ขัดกับจริยธรรมของตน รวมทั้งมีแรงจูงใจในการทำโจรกรรมทางวรรณกรรมในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยจำนวนมากในกลุ่มนักศึกษาชาติต่าง ๆ ทั่วโลกที่พบว่ามีล้วนอยู่ในระดับปานกลางหรือต่ำ (Baruchson-Arbib & Yaari, 2004, Chien, 2017,

Do Ba, et al., 2017, Handa. & Power, 2005, Gururajan & Roberts, 2005, Yusof & Marson, 2013, Xiaojun, Hongli & Fan, 2010) รวมทั้ง นักศึกษามีความคิดเห็นว่า ควรกำหนดโทษของการโจรกรรมทางวรรณกรรมที่ชัดเจนและถือเป็น โทษหนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Xiaojun, Hongli & Fan, 2010 ที่พบว่า การลงโทษที่ชัดเจนเป็นการป้องปรามการโจรกรรมทางวรรณกรรม และการใช้เพียงซอฟต์แวร์ในการตรวจจับการคัดลอกและการลงโทษไม่เพียงพอ

นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการลอกเลียนวรรณกรรมขัดกับคุณค่าทางจริยธรรมของตน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Bennett (2005) และคิดว่าตนไม่มีพฤติกรรมเข้าข่ายการโจรกรรมทางวรรณกรรม (Katejapoe, 2009, Preecha, 2020) แต่แตกต่างจากการศึกษาของ Babalola (2012) เกี่ยวกับแรงจูงใจของนักศึกษาในการโจรกรรมทางวรรณกรรมในลักษณะที่อาจทำโดยเจตนาเนื่องจากสามารถเข้าถึงสารสนเทศทางออนไลน์ได้อย่างสะดวก รวดเร็วและไม่เสียค่าใช้จ่าย หรือการต้องการได้คะแนนการเรียนดี โดยไม่ต้องทุ่มเทในการทำ รายงาน รวมทั้งงานวิจัยของ Strittmatter & Bratton (2016) ที่กล่าวถึงแรงจูงใจในการซื้อผลงานทางออนไลน์ หรือการจ้างให้ผู้อื่นทำผลงานวิจัยให้

นักศึกษาในการวิจัยนี้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัยและโทษของการโจรกรรมทางวรรณกรรมในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yusof & Marson (2013) ที่ศึกษาพบว่านักศึกษามาเลเซียมีความเข้าใจเรื่องดังกล่าวอย่างผิวเผิน และไม่เข้าใจว่าการโจรกรรมทางวรรณกรรมมีหลายลักษณะและหลายระดับ และการศึกษานักศึกษาอินเดียระดับบัณฑิตศึกษาที่พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในประเทศอินเดียกับที่ศึกษาใน

ออสเตรเลียรับรู้ลักษณะและโทษของการโจรกรรมทางวรรณกรรมไม่แตกต่างกัน และปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช่เพียงปัญหาด้านภาษาและจริยธรรมเท่านั้น เพียงแต่ไม่เข้าใจนโยบายของมหาวิทยาลัยและโทษของการโจรกรรมทางวรรณกรรม (Handa & Power, 2005)

7.3 การเปรียบเทียบการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำแนกตามแผนการศึกษาและชั้นปีที่ศึกษา

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระหว่างนักศึกษาที่ศึกษาแผน ก (วิทยานิพนธ์) กับ แผน ข (การศึกษาค้นคว้าอิสระ) พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทำนองเดียวกัน ค่าเฉลี่ยของการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่เรียนต่างชั้นปี พบว่านักศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และสูงกว่าปีที่ 2 ขึ้นไปแตกต่างกันโดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหากพิจารณางานวิจัยที่เปรียบเทียบนักศึกษาไทยที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันไปก็ไม่พบความแตกต่างกันโดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน (Puengpipattrakul, 2016, Siriprom, 2016)

8. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

8.1 เนื่องจากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการโจรกรรมทางวรรณกรรมของนักศึกษาในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระหว่างนักศึกษาที่ศึกษาแผน ก (วิทยานิพนธ์) กับ แผน ข (การศึกษาค้นคว้าอิสระ) และที่เรียนต่างชั้นปี พบว่านักศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และสูงกว่าปีที่ 2 ขึ้นไปแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำให้เห็นความสำคัญของการให้การศึกษแก่นักศึกษาระดับปริญญาโทโดยรวม โดยเฉพาะในประเด็น 3 ประเด็นคือ ขอบเขตและประเภทของการโจรกรรมทางวรรณกรรม การปฏิบัติการโจรกรรมทางวรรณกรรมในลักษณะต่าง ๆ และโทษของการโจรกรรมทางวรรณกรรม

8.2 การให้การศึกษแก่นักศึกษานั้น เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยอยู่ในรูปแบบออนไลน์ การให้การศึกษานั้นอาจทำได้ในรูปแบบบรรยายออนไลน์โดยสำนักบรรณสารสนเทศ ซึ่งเป็นหน่วยงานห้องสมุดของมหาวิทยาลัยมีการให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเขียนอ้างอิงและการจัดการบรรณานุกรมด้วยซอฟต์แวร์ต่าง ๆ แต่ยังไม่มีการให้การศึกษโดยตรงในหัวข้อการโจรกรรมทางวรรณกรรม ไม่ว่าจะเป็นการบรรยาย การฝึกอบรมซึ่งสามารถดำเนินการออนไลน์ได้ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในด้านนี้ คือ สำนักบัณฑิตศึกษา ควรพิจารณาหาแนวทางในการให้การศึกษ

ในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ต่อเนื่องและทั่วถึง กล่าวคือ ครอบคลุมนักศึกษาในระดับปริญญาโททุกกลุ่ม ไม่ว่า จะเป็นแผนการศึกษาหรือกลุ่มสาขาวิชา

8.3 ในระดับนโยบาย ควรมีการกำหนด นโยบายและกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการ ใจกรรมทางวรรณกรรมที่เป็นลายลักษณ์อักษร รวมถึงคู่มือรองรับนโยบายและกฎระเบียบดังกล่าว และโทษของการใจกรรมทางวรรณกรรม คู่มือนี้ มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะช่วยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทั้งอาจารย์ผู้สอน ผู้ให้บริการและประสาน งานการจัดการเรียนการสอนในสำนักบัณฑิตศึกษา และผู้ให้บริการห้องสมุดและสื่อการศึกษาในสำนัก บรรณสารสนเทศ รวมทั้งที่สำคัญที่สุด คือ นักศึกษา เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ร่วมมือกันส่งเสริมและสนับสนุน ด้านการรับรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเพื่อป้องกันการ ใจกรรมทางวรรณกรรม และนำไปสู่วัฒนธรรม แห่งความสุจริตทางวิชาการ (academic honesty) ในวงการอุดมศึกษา

8.4 ในด้านการวิจัยระยะต่อไป สามารถทำได้ ในหลายลักษณะ เช่น

8.4.1 การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อ พัฒนาทักษะในการเขียนผลงานทางวิชาการ เช่น การอ่านและสรุปใจความสำคัญ การอ้างอิงลักษณะ ต่าง ๆ วิธีการหลีกเลี่ยงการใจกรรมทางวรรณกรรม รวมทั้งบทเรียนในรูปแบบของ MOOC (Massive Open

Online Course) การพัฒนาการฝึกอบรมออนไลน์ รวมถึงการวัดประสิทธิผลในการเรียนและการ ฝึกอบรมดังกล่าว

8.4.2 การพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรม ดิจิทัล (digital ethics) สำหรับนักศึกษา จริยธรรม ดิจิทัลเป็นหลักศีลธรรมและแนวปฏิบัติของนักศึกษา ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในด้านต่าง ๆ และครอบคลุม ประเด็นทั้งด้านความยุติธรรม ความโปร่งใส ความ เป็นส่วนตัว ความมั่นคงปลอดภัย และผลกระทบ ของเทคโนโลยีที่มีต่อบุคคลและสังคม (Rubens, 2024) แม้โดยผิวเผินจริยธรรมดิจิทัลอาจดูไม่เกี่ยวข้อง กับการใจกรรมทางวรรณกรรมนัก แต่สำหรับ การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่จำเป็นต้องศึกษา วรรณกรรมทางวิชาการเพื่อการเรียนรู้ โดยการ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อสารทางวิชาการ (scholarly communication) การสรุปประเด็น สำคัญ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์รวมทั้งการ อ้างอิงอย่างถูกต้อง จริยธรรมเกี่ยวกับการใช้ปัญญา ประดิษฐ์หรือเอไอ (Artificial Intelligence-AI) ใน การทำวิจัยและการเขียนผลงานทางวิชาการ การ ใจกรรมทางวรรณกรรมจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ นำไปสู่การละเมิดจริยธรรมดิจิทัล ดังนั้นการพัฒนา สมรรถนะด้านจริยธรรมดิจิทัลอย่างเป็นระบบย่อม แสดงถึงการเรียนรู้ที่จะไม่ก่อการใจกรรมทาง วรรณกรรมทั้งโดยเจตนาและประมาท

References

- Babalola, Y.T. (2012). Awareness and Incidence of plagiarism among undergraduates in a Nigerian private university. *African Journal of Library, Archives and Information Science*, 22(1), 53-60. Retrieved from <https://www.ajol.info/index.php/ajlais/article/view/106585>
- Bartley, G.B., Albert, D.M. & Liesegang, T.J. (2014, April). Choosing our words carefully: Plagiarism in the internet age. *Ophthalmology*, 121(4), 807-8. <https://doi:10.1016/j.ophtha.2013.12.031>.
- Baruchson-Arbib, S. & Yaari, E. (2004). Printed versus plagiarism: A study of students' perception. *International Review of Information Ethics*, 1, 29-35. Retrieved from http://www.i-r-i-e.net/inhalt/001/ijie_001_05_baruchson.pdf
- Bell, S. (2018). Addressing student plagiarism from the library learning commons. *Information and Learning Sciences*, 119(3/4), 203-214. <https://doi.org/10.1108/ILS-10-2017-0105>
- Bennett, R. (2005). Factors associated with student plagiarism in a post- 1992 university. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 30, 137-162.
- Chien, S. (2017). Taiwanese college students' perceptions of plagiarism: Cultural and educational considerations. *Ethics and Behavior*, 27(2), 118-139.
- Das, N. (2018, March). Intentional or unintentional, it is never alright to plagiarize: A note on how Indian universities are advised to handle plagiarism. *Perspectives in Clinical Research*; 9(1), 56-57. https://doi: 10.4103/picr.PICR_140_17.
- Do Ba, K., Do Ba, K., Dung Lam, Q., Thanh binh An Le, D., Nguyen, P. L., Nguyen, P. Q., & Pham, Q.L. (2017). Student plagiarism in higher education in Vietnam: An empirical study. *Higher Education Research & Development*, 36(5), 934–946. <https://doi.org/10.1080/07294360.2016.1263829>
- Ellery, K. (2008). Undergraduate plagiarism: A pedagogical perspective. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 33(5), 507–516.
- Gururajan, R., & Roberts, D. (2005). Attitude towards plagiarism in information systems in Australian universities. Proceedings of the 9th Pacific Asia Conference on Information Systems (PACIS 2005). Bangkok, Thailand 07-10 Jul 2005 Hong Kong.
- Handa, N. & Power, C. (2005). Land and discover! A case study investigating the cultural context of plagiarism. *Journal of University Teaching and Learning Practice*. 2(3), 64-84.
- Harris, R. (2001). The plagiarism handbook: Strategies for preventing, detecting, and dealing with plagiarism. Los Angeles, CA: Pyczak Publishing.
- Hopp, C. & Speil, (2020, April). A. How prevalent is plagiarism among college students? Anonymity preserving evidence from Austrian undergraduates. *Accountability in Research*, 28(3), 133-148. <https://doi: 10.1080/08989621.2020.1804880>

- Katejapoe, P. (2009). Perception on plagiaristic behavior of graduate students. [Master's thesis, Faculty of Education, Chiang Mai University]. CMU Intellectual Repository. <http://cmuir.cmu.ac.th/handle/6653943832/25942>. [in Thai]
- Khathayut P, Walker-Gleaves, C. & Humble, S. (2020). Using the theory of planned behaviour to understand Thai students' conceptions of plagiarism within their undergraduate programmes in higher education, *Studies in Higher Education*. <https://doi.org/10.1080/03075079.2020.1750584>
- Marsh, B. (2007). *Plagiarism: Alchemy and remedy in higher education*. New York: State University of New York Press.
- Ministry of Education. (2015). Guidelines for the management of higher education curriculum 2015. (2015, November 13). *Royal Gazette*, 132, Special Section 295 D, p. 25-30. [in Thai]
- Mostrous, A. & Kenber, B. (2016, July 19) Thousands of nurses cheat in exams. *The Times*, p. 4. Retrieved from <https://www.thetimes.co.uk/article/universities-face-student-cheating-crisis-9jt6ncd9vz7>
- Pecorari, D. (2003). Good and original: Plagiarism and patch writing in academic second- language writing. *Journal of Second Language Writing*, 12, 317-345.
- Perry, B. (2010). Exploring academic misconduct: Some insights into student behaviour. *Active Learning in Higher Education*, 11(2), 97-108.
- Puengpipattrakul, W. (2016). Investigating academic plagiarism in a Thai context. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, 13(2), 203-228.
- Rubens, P. (2024, August 12). What is digital ethics? Retrieved from <https://charitydigital.org.uk/topics/what-is-digital-ethics-7593>
- Siriprom, T. (2016). Graduate students' perceptions of plagiarism in academic writing and strategies to avoid plagiarism. [Master's thesis, Prince of Songkla University]. PSU Knowledge Bank. <http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2016/11946>. [in Thai]
- Strittmatter, C. & Bratton, V. (2016). *Teaching plagiarism prevention to college students: An ethics-based approach*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield.
- Wisalaporn, S. & Kinkularb, P. (2005). *Research report on conditions and problems of graduate education management in educational administration*. Bangkok: Office of the Education Council. [in Thai]
- Xiaojun, Z., Hongli, S., & Fan, Z. (2010). Preventing plagiarism and academic misconduct: A case study of Chinese universities. Proceedings of Fourth International Plagiarism Conference, Newcastle, UK.
- Yusof, D., & Marson, U. (2011). Malaysian students' understanding of plagiarism. *The International Journal of Language Society and Culture*, 33, 1-7.

โขน สรร สุข : นวัตกรรมการฝึกหัดโขน เพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะ

ณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม*

Received: September 5, 2024

Revised: July 20, 2025

Accepted: August 4, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและขั้นตอนการฝึกหัดโขนเบื้องต้น 2) เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการฝึกหัดโขนเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะ ชุด โขน สรร สุข ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การศึกษารูปแบบและขั้นตอนการฝึกหัดโขนพระเบื้องต้นเท่านั้น ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสานวิธี และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพและนำสู่การสร้างสรค่นวัตกรรม รวมทั้งใช้การวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินเชิงปริมาณ

ผลจากการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบและขั้นตอนการฝึกหัดโขนพระเบื้องต้น ประกอบด้วย (1) ตบเข้าวัดดูประสงค์เพื่อเรียนรู้จังหวะและความพร้อมเพรียง (2) ถองสะเแว เพื่อฝึกทักษะการยกย้ายใช้ลำตัวและการเอียงศีรษะ (3) เดินเส้า เพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา (4) ถีบเหลี่ยม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่าเหลี่ยมได้อย่างถูกต้องและสวยงาม (5) ดัดมือ ดัดแขน เพื่อให้ข้อมือ นิ้วมือและลำแขนงอนโค้งสวยงาม (6) รำเพลงช้าเพลงเร็ว (โขนพระ) เพื่อให้มีทักษะการปฏิบัติท่ารำโขนพระ และทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายให้มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับจังหวะของทำนองเพลง 2) การสร้างสรค่นวัตกรรม ประกอบด้วยแนวคิดการบูรณาการองค์ความรู้การฝึกหัดโขนพระสู่การเสริมสร้างสุขภาวะ แนวคิดการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับเยาวชน และแนวคิดการส่งเสริมการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ รูปแบบของนวัตกรรมแบ่งออกเป็น 3 ช่วง 6 เพลง โดยแต่ละช่วงจะประกอบด้วยเพลงจำนวน 2 เพลง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ปฐมบทรามเกียรติ์ ใช้เพลงที่สื่อถึงบ่อเกิดและการเรียนรู้ตัวละครรามเกียรติ์โดยใช้กระบวนการอบอุ่นร่างกาย ช่วงที่ 2 สงครามรามเกียรติ์ ใช้เพลงที่สื่อถึงเรื่องราวของสงครามรามเกียรติ์ โดยใช้กระบวนการออกกำลังกาย ช่วงที่ 3 อวสานรามเกียรติ์ ใช้เพลงที่สื่อถึงจุดจบของเรื่องรามเกียรติ์ โดยใช้กระบวนการ

ผู้รับผิดชอบบทความ: ณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม E-mail: narongrit.chao@gmail.com

*อาจารย์ประจำภาคนาฏศิลป์ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

การลดสภาวะร่างกาย องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัย เรื่อง โชน สรร สุข : นวัตกรรมการฝึกหัดโชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี ได้แก่ (1) แนวทางการบูรณาการแนวคิดโชนกับแนวคิดสุขภาวะ (2) ความสัมพันธ์ของกระบวนการทำกับโครงสร้างกล้ามเนื้อ และ (3) ทักษะกระบวนการสร้างสรรคอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: โชน / การฝึกหัด / นวัตกรรม / สุขภาวะ

Khon San Suk : Khon Practice

Innovation for Well-being

Narongrit Chaokam*

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the format and procedures of the basic Khon practice, and 2) to create Khon practice innovation to promote well-being, namely, Khon San Suk. The scope of the research will focus on studying the format and procedures of the basic practice for Khon Phra (male protagonist role). The methodology used is a mixed methods research. Data was collected from academic documents, interviews, and observation. The data was analyzed with a qualitative method to apply in the creation of the innovation, as well as in the analysis of the quantitative assessment results.

The results show that; 1) The basic Khon Phra practice consists of (1) Tob Khao (knee-slapping) – to practice rhythm and synchronization, (2) Thong Sa Aew (waist-elbowing) – to practice torso and head movement, (3) Ten Sao (steps practice) – to strengthen leg muscles, (4) Theeb Liam (knee angle adjustment) – to familiarize the learner with the correct and beautiful knee angle, (5) Arms and hands bending – to adjust the wrists, fingers, and arms into beautiful curve, (6) Dance to the slow and fast rhythm (Khon Phra) – to practice dance postures of Khon Phra and body movement skills in synchronization with the rhythm of the songs. 2) The innovation was created based on the integration of Khon Phra practice with well-being, the promotion of well-being to young people, and the encouragement of literature study, Ramakien. The innovation format is divided into three parts, six songs: each part consists of two songs. The first part, The Prelude of Ramakien, contains the songs that represent the origin and background of the characters. The dance postures are for warm-ups. The second part, The Battles of Ramakien, contains the songs that represent the

Corresponding Author: Narongrit Chaokam, Faculty of Music and Drama Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts, Salaya, Phutthamonthon Nakhon Pathom, E-mail: narongrit.chao@gmail.com

---

*Lecturer in the Bachelor of Arts program, Faculty of Music and Drama Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

battles in Ramakien. The dance postures are for the body exercise. The third part, The Finale of Ramakien, contains the songs that represent the ending of Ramakien. The dance postures are for warm-downs. The knowledge gained from the research “Khon San Suk : Khon Practice Innovation for Well-being” are (1) the guideline for the integration of Khon with well-being, (2) the relation between the dance postures and body muscles, and (3) systematic creation skills.

Keywords: Khon / practice / innovation / well-being

1. บทนำ

แนวคิดในการเสริมสร้างสุขภาวะของเยาวชน ด้วยกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างมีสุนทรียะโดยนำการฝึกหัดโยนเป็องตันมาเป็นแนวคิดหลักสำคัญในการวิจัย ซึ่งโยนปรากฏขึ้นในสมัยอยุธยา ผู้แสดงสวมหัวโขนและเครื่องแต่งกายแบบพระราชพิธีอินทราภิเษก นิยมแสดงเรื่องราวเกียรติ ให้อนตรี เพลง บทพากย์เจรจาจากหนังสือ ลักษณะศิลปะการต่อสู้การใช้อาวุธ มีหลักฐานภาพท่าทางการแสดงโยนปรากฏในภาพจำหลัก ภาพเขียน ท่าเต้น (สุรัตน์ จงดา, 2559, ออนไลน์) แบบแผนและวิธีฝึกหัดโยน เป็นวิธีการที่นำมาอธิบายถึงศิลปะที่ประณีตและมีหลักวิชา โดยเฉพาะ (ธนิต อยู่โพธิ์, 2508, น.163) โดยศิลปะการแสดงโยน เป็นการแสดงที่มีชนบแบบแผนตายตัว กระบวนการฝึกฝนและรูปแบบการนำเสนอในด้านร่างกายและการฝึกฝนนั้นเป็นการฝึกฝนที่เน้นความวิจิตร และไม่เน้นไปตามการเคลื่อนไหวที่เป็นท่าทางธรรมชาติ มีการใช้แกนกระดูกสันหลังแบบตั้งตรงทำโค้งแอ่น 3 ช่วงแบบตัวเอส (S) ที่บริเวณศีรษะ ไหล่ และสะโพกที่เรียกว่า ไตรภังคีสวนขาเปิดกว้างออกเป็นมุม และเป็นท่าพื้นฐานในการต่อสู้ ส่วนแขนร่ายรำเป็นวงโค้งเพื่อสร้างสมดุลกับท่าที่ประดิษฐ์ขึ้น ที่เต็มไปด้วยพลังในการแสดงที่เข้มแข็ง (Strong) ที่ละเมียดละไม (Soft) (พรรัตน์ ดำรุงและสัญญาชัย เอื้อศิลป์, 2548, น.47) ข้อมูลดังกล่าวสามารถช่วยสนับสนุนแนวคิดการเคลื่อนไหวร่างกายของการฝึกหัดโยนได้อย่างมีเหตุและผล

การฝึกหัดโยนแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่มีความสุนทรียะและการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่จะช่วยในเรื่องของการเสริมสร้างสุขภาวะของเยาวชน สะท้อนถึงความเป็นองค์รวมอย่างแท้จริงของสุขภาพที่เกื้อหนุนและเชื่อมโยงกัน

ทั้ง 4 มิติ 1) สุขภาวะทางกาย 2) สุขภาวะทางจิต 3) สุขภาวะทางสังคม 4) สุขภาวะทางปัญญา รูปแบบของสุขภาวะที่ดีเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้อย่างปกติสุข โดยการมุ่งมั่นเพื่อก่อให้เกิดสุขภาวะที่ดีของชีวิตแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) กล่าวว่า การสร้างเสริมสุขภาพสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทั้งในตัวบุคคลและสังคม ด้วยการให้ข้อมูลเสริมสร้างความรู้ด้านสุขภาพ และพัฒนาทักษะชีวิต การดำเนินการในลักษณะนี้จะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีความสามารถในการควบคุมสุขภาพของตนเองและสิ่งแวดล้อม และสามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกที่จะส่งผลดีต่อสุขภาพ พัฒนาการสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ

จากประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยในการเป็นอาจารย์ผู้สอนโยนในระดับอุดมศึกษา ได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญของการฝึกหัดโยนเบื้องต้นที่จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งขั้นพื้นฐานให้กับผู้ศึกษาโยนได้เป็นอย่างดี เพราะปัจจุบันมีผู้ศึกษาโยนที่มีทั้งพื้นฐานและไม่มีพื้นฐานในการฝึกหัดโยน การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการต่อยอดกระบวนการสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นนวัตกรรมเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะ นำความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ และได้สร้างสิ่งที่มีอยู่เดิมให้กลายเป็นสิ่งใหม่ที่แตกต่างโดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบตัวให้กลายเป็นโอกาสใหม่ ๆ จนกระทั่งสามารถถ่ายทอดหรือส่งต่อแนวความคิดให้เกิดประโยชน์กับสังคม (ชานนท์ โกมลมาย์, 2561, น.121) ทั้งนี้ยึดหลักการสร้างสรรค์นวัตกรรมตามหลักนาฏย-ประดิษฐ์ของสุรพล วิบุษสิริภักษ์ (2547) และแนวคิดสุขภาวะ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมการฝึกหัดโยนเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะให้กับเยาวชนที่ศึกษาโยนในระดับอุดมศึกษา โดยเนื้อหาของนวัตกรรมดังกล่าวจะเป็นการนำรูปแบบการแสดงโยน อาทิ กระบวน

ทำการฝึกหัด โขน การพากย์ ตลอดจนเรื่องราวที่จะนำมาใช้ในการสร้างสรรค์เป็นเพลงประกอบนวัตกรรมคือ เรื่องรามเกียรติ์ โดยเยาวชนจะได้เรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาของตัวละครและเหตุการณ์ในรามเกียรติ์ ที่เรียงร้อยให้เป็นรูปแบบการออกกําลังกายและการเสริมสร้างสุขภาวะ

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบและขั้นตอนการฝึกหัด โขนเบื้องต้น
2. เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการฝึกหัด โขน เพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะ ชุด โขน สรร สุข

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง โขน สรร สุข : นวัตกรรมการฝึกหัด โขนเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะ ใช้การวิจัยเชิงผสมวิธี (mixed methods research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) และเชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาและเก็บข้อมูลทางวิชาการ โดยศึกษาจาก หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ลงพื้นที่สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมทั้งในรูปแบบการเรียนการสอน รายวิชานาฏศิลป์ (โขน) ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อนำสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลทางวิชาการ โดยศึกษาข้อมูลทางวิชาการ ประกอบด้วย หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์หารูปแบบและขั้นตอนการฝึกหัด โขน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 5 วิธี คือ 1) เก็บข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ 2) เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 3) เก็บข้อมูลจากการสังเกตการแสดง 4) เก็บข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย 5) เก็บข้อมูลจากการทดลองนวัตกรรม ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นและเนื้อหาที่ทำการศึกษาโดยมีการตรวจสอบข้อมูลเป็นระยะเพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ได้ศึกษามีความถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

- 1) แบบสัมภาษณ์ข้อมูลด้านโขนและด้านสุขภาวะ
  - 2) แบบสอบถามในการประชุมกลุ่มย่อยสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ
  - 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ
  - 4) แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของเด็กและเยาวชน และประชาชนไทย สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2562
  - 5) แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม (รายบุคคล)
  - 6) แบบประเมินสุขภาวะ (ก่อน-หลัง)
- ทั้งนี้การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้
1. รวบรวมและจัดจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่แล้วนำมาสร้างเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล
  2. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เพื่อตรวจสอบและขอคำแนะนำก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. นำเครื่องมือเพื่อหาค่าความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Validity) และความครอบคลุมของปัญหาที่ต้องการศึกษา

4. นำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจหาค่าความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะมาปรับปรุง แก้ไข แล้วจึงจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 ยื่นแบบเสนองานวิจัยและผ่านการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการบริหารจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ เลขที่ HE652061

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสร้างสรรค์ ด้วยกระบวนการดังนี้

3.1 กำหนดแนวคิดและรูปแบบนวัตกรรม

3.2 สร้างสรรค์องค์ประกอบนวัตกรรม ได้แก่ 1) บทร้อง 2) ดนตรี 3) กระบวนท่า 4) เครื่องแต่งกาย

3.3 ประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านโขน สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา กลุ่มวิจัยและพัฒนา สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬากรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และผู้เชี่ยวชาญด้านกายภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล

ขั้นตอนที่ 4 การนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มเยาวชน ที่มีอายุ 15-25 ปี จำนวน 20 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์และสรุปผล โดยการนำเสนอข้อมูลเชิงสถิติและการเขียนบรรยายพรรณนาเชิงคุณภาพ

4. ผลการวิจัย

4.1 รูปแบบและขั้นตอนการฝึกหัดโขนพระเบื้องต้น

การฝึกหัดโขนเบื้องต้นเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการเรียนโขน เนื่องจากว่าเป็นการเตรียมพร้อมให้การเสริมสร้างพื้นฐานที่สำคัญให้กับผู้เรียน อาจกล่าวได้ว่า การฝึกหัดโขนเป็นการวางรากฐานที่สำคัญและมั่นคงทั้งร่างกายและเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ ซึ่งจากการศึกษารูปแบบการฝึกหัดโขนพระ จากศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ (โขนพระ) จำนวน 3 ท่าน จำแนกได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 การฝึกหัดโขนพระเบื้องต้น

อาจารย์ไพฑูรย์ เข้มแข็ง	อาจารย์วีระชัย มีบ่อทรัพย์	รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย จันทรสุวรรณ
ตบเข้า	ตบเข้า	ตบเข้า
ถองสะเอว	ถองสะเอว	ถองสะเอว
เดินเส้า	เดินเส้า	เดินเส้า
ถีบเหลี่ยม	ถีบเหลี่ยม	ดัดมือ ดัดแขน
ดัดมือ ดัดแขน	ดัดมือ ดัดแขน	รำเพลงช้า เพลงเร็ว (โขนพระ)

ที่มา: ผู้วิจัย, 2567.

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลการฝึกหัดโขนพระเบื้องต้นจากศิลปินแห่งชาติและผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ (โขนพระ) สรุปได้ว่า รูปแบบและขั้นตอนการฝึกหัดโขนพระ ประกอบด้วย

1) ตบเข้า วัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้จังหวะ มุ่งเน้นความพร้อมเพรียงและทำให้ผู้เรียนเกิดความเคยชินกับการนับจังหวะ

2) ถองสะเอว วัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะการยกย้ายลำตัว การใช้ลำตัว รวมถึงการเอียงศีรษะ

3) เดินเส้า วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา

4) ถีบเหลี่ยม วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่าเหลี่ยมได้อย่างถูกต้องและสวยงาม

5) ดัดมือ ดัดแขน วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีข้อมือ นิ้วมือและลำแขนที่อ่อนโค้งสวยงาม

6) รำเพลงช้า เพลงเร็ว (โขนพระ) วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการปฏิบัติทำรำโขนพระ ตลอดจนมีทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายให้มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับจังหวะของทำนองเพลง

ตารางที่ 2 การฝึกหัดโขนพระเบื้องต้นจากศิลปินแห่งชาติและผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ (โขนพระ)

ลำดับ	ภาพท่าฝึกหัดโขนพระ	คำอธิบาย
1		<u>ตบเข้า</u> วัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้จังหวะ มุ่งเน้นความพร้อมเพรียงและทำให้ผู้เรียนเกิดความเคยชินกับการนับจังหวะ
2		<u>ถองสะเอว</u> วัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะการโยกย้ายลำตัว การใช้ลำตัว รวมถึงการเอียงศีรษะ
3		<u>เต็นเสา</u> วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา

ลำดับ	ภาพท่าฝึกหัดไชนพระ	คำอธิบาย
4		<u>จีบเหยี่ยม</u> วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่าเหยี่ยมได้อย่างถูกต้องและสวยงาม
5		<u>ตัดมือ คัดแขน</u> วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีข้อมือ นิ้วมือและลำแขนที่อ่อนโค้งสวยงาม
6		<u>รำเพลงช้าเพลงเร็ว (ไชนพระ)</u> วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการปฏิบัติท่ารำไชนพระตลอดจนมีทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายให้มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับจังหวะของทำนองเพลง

ที่มา: ผู้วิจัย, 2567.

4.2 นวัตกรรมการฝึกหัดโขนเพื่อการเสริมสร้าง สุขภาวะ ชุติ โขน สรร สุข

1) การกำหนดแนวคิดและรูปแบบ นวัตกรรม

1.1) การกำหนดแนวคิดนวัตกรรม
การฝึกหัดโขนเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะ ชุติ โขน
สรร สุข ประกอบด้วย 3 แนวคิด ประกอบด้วย

1.1.1) แนวคิดการบูรณาการ
องค์ความรู้จากการฝึกหัดโขนพระสู่การสร้างสรรค
นวัตกรรมเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะ เนื่องด้วยการ
ฝึกหัดโขนแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของร่างกาย
ที่มีความสุนทรีย์และการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
ที่จะช่วยในเรื่องของการเสริมสร้างสุขภาวะ โดย
สะท้อนถึงความเป็นองค์รวมอย่างแท้จริงของสุขภาพ
ที่เกื้อหนุนและเชื่อมโยงกันทั้ง 4 มิติ คือ 1) สุขภาวะ
ทางกาย 2) สุขภาวะทางจิต 3) สุขภาวะทางสังคม
4) สุขภาวะทางปัญญา รูปแบบของสุขภาวะที่ดี
เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้อย่างปกติสุข

1.1.2) แนวคิดการเสริมสร้าง
สุขภาวะที่ดีให้กับเยาวชน ซึ่งเยาวชนเป็นกลุ่มคนที่เป็น
ฐานรากสำคัญในการพัฒนาชุมชน สังคมและ
ประเทศชาติ ดังนั้นจึงเหมาะแก่การส่งเสริมให้
เยาวชนเกิดการตระหนักรู้ด้านการเสริมสร้าง
สุขภาวะอันเป็นการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐานของ
มนุษย์ ภายหลังการเกิดโรคอุบัติใหม่ที่ทำให้เกิด
สภาวะการเปลี่ยนแปลงของสุขภาพมนุษย์

1.1.3) แนวคิดการส่งเสริมการ
เรียนรู้วรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ โดยนวัตกรรมการ
ฝึกหัดโขนจะสอดแทรกเรื่องราวและเหตุการณ์
ตลอดจนตัวละครที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง
รามเกียรติ์ เรื่องที่นิยมแสดงในการแสดงโขนมรดก
ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

1.2) การกำหนดรูปแบบนวัตกรรม โขน สรร สุข

จากชื่อนวัตกรรมการฝึกหัดโขน
ในงานวิจัยครั้งนี้ที่กำหนดว่า “โขน สรร สุข” ซึ่งม
ความหมายดังนี้

โขน หมายถึง การแสดง
นาฏกรรมชั้นสูงที่ต้องมีการฝึกหัดอย่างมีรูปแบบ
และขั้นตอน ผู้แสดงสวมหัวโขน ใช้ดนตรี เพลงและ
การพากย์เจรจา แต่งกายยืนเครื่อง และนิยมแสดง
เรื่องรามเกียรติ์

สรร หมายถึง การจัดสรร
คัดสรร

สุข หมายถึง ความสบาย
กายสบายใจ

ดังนั้น โขน สรร สุข จึงหมายถึง
การจัดสรรการฝึกหัดโขนเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะ
ทางกายและทางใจ ทั้ง 4 ประกอบด้วย 1) สุขภาวะ
ทางกาย 2) สุขภาวะทางจิต 3) สุขภาวะทางสังคม
4) สุขภาวะทางปัญญา โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 ปฐมบทรามเกียรติ์
บรรยายถึงป่อเกิดรามเกียรติ์ (ภาคสวรรค์) เรื่องราว
จุดเริ่มต้นของรามเกียรติ์ ส่งผลต่อการดำเนินเรื่อง
และสงคราม รวมถึงการเรียนรู้ตัวละครในเรื่อง
รามเกียรติ์

ช่วงที่ 2 สงครามรามเกียรติ์
บรรยายถึงเหตุการณ์ของสงครามที่เกิดขึ้นตลอด
ระยะเวลา 14 ปี ของรามเกียรติ์ เรื่องราวของ
สงครามและเหตุการณ์ ตลอดจนการดำเนินเรื่องราว
ของรามเกียรติ์

ช่วงที่ 3 อวสานรามเกียรติ์
บรรยายถึงจุดจบของเรื่องราวทั้งหมดและข้อคิดที่ได้
จากวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์

2) การสร้างสรรค์องค์ประกอบนวัตกรรม
ไชน สวรร สุข

2.1) บทร้อง

นวัตกรรม ชุด ไชน สวรร สุข ได้ประพันธ์บทร้องจากวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ ตั้งแต่บ่อเกิดรามเกียรติ์ การทำสงครามระหว่าง พระรามกับทศกัณฐ์ และจุดจบของเรื่องราวที่ สอดแทรกข้อคิดเรื่องธรรมะย่อมชนะอธรรมที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของเยาวชนให้อยู่ในครรลองครองธรรม ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี สร้างสิ่งที่ดีให้กับสังคมและประเทศชาติ

ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเพลงที่มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับรูปแบบการแสดง นำการพากย์ไชนและนำทำนองเพลงที่ปรากฏในการแสดงไชนที่มีท่วงทำนองที่ไพเราะ สนุกสนาน

2.2) ดนตรี

ใช้เครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสังเคราะห์อิเล็กทรอนิกส์ผสมผสานกัน โดยการเรียบเรียงเสียงของดนตรีให้มีความไพเราะ มุ่งเน้นสุนทรียะทางการฟัง และเพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรม ชุด ไชน สวรร สุข ให้แก่เยาวชน

ตารางที่ 3 เพลงและดนตรีประกอบนวัตกรรม ไชน สวรร สุข

นวัตกรรมช่วงที่	ชื่อเพลง/ทำนองเพลง	บทเพลง
ช่วงที่ 1 ปฐมบท รามเกียรติ์ บรรยายถึงบ่อเกิดรามเกียรติ์ (ภาคสวรรค์) เรื่องราวจุดเริ่มต้นของรามเกียรติ์ ส่งผลต่อการดำเนินเรื่องและสงคราม	ชื่อเพลง : นนทกัณฐ์เพชร ทำนอง : พากย์ แนวคิด : เล่าเรื่องราวของนนทกตั้งแต่เมื่อครั้งได้นิ้วเพชรจากพระอิศวร	ปฐมบทสงครามรามเกียรติ์ ศึกษาพากเพียร ดันเหตุนนทกอสुरา ถูกรังแกทุกขทันทมา ทูลพระอิศวร นิ้วเพชรผลาญเทพม้วยมรณ์ จุ่งองค์นารายณ์เสด็จจร แปลงเป็นอัปสร ทำลายนิ้วเพชรกุมกัณฐ์ นนทกเกิดเป็นทศกัณฐ์ พระทรงสุบรรณ เกิดเป็นพระรามราชา
	ชื่อเพลง : พลัปปลาพงศ์ วงศ์ ลงกา ทำนอง : กระบอกทอง แนวคิด : การเรียนรู้ตัวละครสำคัญในวรรณกรรมรามเกียรติ์	ทศกัณฐ์ครองกรุงลงกา คักดากล้ำหาญเหิมหันต์ มิตรสหายพงศาอาธรรม์ ราษฎรสรรค์ขึ้นพิภพขบถบาดาล ฝ่ายข้างพระรามราชา ครองกรุงอโยธยาราษฎฐาน เสียสละกตัญญูต่อภูบาล เดินพนันดีเป็นเวลาสิบสี่ปี

ตารางที่ 3 (ต่อ)

นวัตกรรมช่วงที่	ชื่อเพลง/ทำนองเพลง	บทเพลง
ช่วงที่ 2 สงคราม รามเกียรติ์ บรรยายถึงเหตุการณ์ของ สงครามที่เกิดขึ้นตลอดระยะ เวลา 14 ปี ของรามเกียรติ์ เรื่องราวของสงครามและ เหตุการณ์ ตลอดจน การดำเนินเรื่องราว ของรามเกียรติ์	ชื่อเพลง : ก่อรักชกศึก ทำนอง : แหกไท่ซันเดียว แนวคิด : จุดเริ่มต้นของ สงครามระหว่างพระรามกับ ทศกัณฐ์	สงครามรามเกียรติ์จึงอุบัติ ความกำหนดของนางสำนักรา ชมความงามโฉมของคังคีสีดา ทศกัณฐ์จึงลักพาธมานี้ ฝ่ายพระรามตามนางมากลางพง ได้ขันธ์จตุรงค์กระบี่ศรี ข้ามสมุทรลงการธมานี้ เพื่อช่วงชิงนางรึงคังคีสีดา
	ชื่อเพลง : 14 ปี ของ พระราม ทำนอง : สุดใจซันเดียว แนวคิด : การเดินป่า 14 ปี ของพระรามและ ศึกสำคัญในรามเกียรติ์ ได้แก่ สีดาหาย เมาลงกา พิเภกถูกขับ จกถนน ประเดิมศึกลงกา และ นาคบาศ	ศึกสงครามลามรุกบุกประชิด ผลาญชีวิตอสูรศักดิ์ยักษา ลิบขุนลิบรตศึกลงกา แสงอาทิตย์ฤทธานังกรกัณฐ์ สัทธาสูรมูลพลัมตรีเมฆ หัสเดชอสุราอัสถุ หนุมานล่อลวงดวงชีวัน ทศกัณฐ์ถวายแด่พระราม
ช่วงที่ 3 อวสานรามเกียรติ์ บรรยายถึงจุดจบของเรื่อง ราวทั้งหมดและข้อคิดที่ได้ จากวรรณกรรมเรื่อง รามเกียรติ์	ชื่อเพลง : Good Bye ทศกัณฐ์ ทำนอง : ลักวา (แขกบรเทศ) แนวคิด : การแพ้สงครามและ จุดจบของทศกัณฐ์	อวสานรามเกียรติ์เขียนเชิงอรรถ จอมกษัตริย์สูงศักดิ์ยักษา ทศกัณฐ์พ่ายแพ้แก่ราม มรณาสันชีพชีวัน
	ชื่อเพลง : คินนคร ทำนอง : พากย์เบ็ดเตล็ด แนวคิด : การกลับสู่เมือง อโยธยาของพระราม และนาง สีดา	ลิบสี่ปีที่ให้สัตย์ธรรม ครองกรุงอโยธยานี้ อาณาประชาชี รามเกียรติ์เกียรติยศภูในย กษัตริย์ราชวงศ์จักรี เรื่องรสพจน์วี เสด็จกลับเขตชั้นท์ บำบัดบำรุงกรุงศรี อยู่เย็นเป็นสุขสิ้นทุกข์ภัย แซ่ซ้องถวายชัย พระราชนิพนธ์บทวี คุณค่าความงามรามเกียรติ์

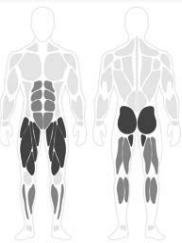
ที่มา: ผู้วิจัย, 2567.

2.3) กระบวนท่า

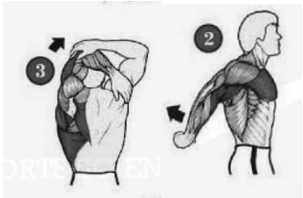
นวัตกรรม ชุต โชน สรร สุข มีแนวคิดหลักมาจากการนำท่าทางในการฝึกหัดโชนพระเบื้องต้นมาสร้างสรรค์เพื่อการเสริมสร้างสุขภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ (โชน) มาวิเคราะห์และจำแนกลักษณะของท่าทางเพื่อให้มีความสอดคล้องและถูกต้องตามหลักของการเสริมสร้างสุขภาพทั้ง 4 มิติและ

การออกกำลังกาย ได้แก่ การอบอุ่นร่างกาย การออกกำลังกาย และการลดสภาวะร่างกาย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกระบวนท่าสำคัญจากการฝึกหัดโชนพระและการใช้ทฤษฎีนาฏยประดิษฐ์ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมประกอบด้วย การตบเท้า การกอดสะเอว การเดินเส้า การถีบเหลี่ยม การดัดมือ ดัดแขน และการรำเพลงช้าเพลงเร็ว (โชนพระ) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำนาฏยศัพท์มาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์กระบวนท่าประกอบนวัตกรรมด้วย

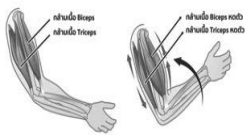
ตารางที่ 4 ตัวอย่างกระบวนท่านวัตกรรม โชน สรร สุข

นวัตกรรม ช่วงที่	กระบวนท่า	กล้ามเนื้อที่สอดคล้อง	การเสริมสร้างกล้ามเนื้อ
ช่วงที่ 1 ปฐมบท รามเกียรติ์ (การอบอุ่น ร่างกาย)		 ที่มา: https://www.irontec.co/exercise-guide/sumo-squat/	กล้ามเนื้อช่วงขา เป็นหลัก กลุ่มกล้ามเนื้อที่ใช้เป็นหลัก Glutes & Hip Flexors (ก้น, สะโพก) Quadriceps (ต้นขาด้านหน้า) กลุ่มกล้ามเนื้อรองก็จะเป็น Abs (หน้าท้อง) และ Hamstrings (ต้นขาด้านหลัง)
		  ที่มา: หน่วยวิทยาศาสตร์การกีฬาและการฟื้นฟูทางการกีฬา Sports Science Fitness Center	กล้ามเนื้อแขน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

นวัตกรรม ช่วงที่	กระบวนท่า	กล้ามเนื้อที่สอดคล้อง	การเสริมสร้างกล้ามเนื้อ
		  ที่มา: หน่วยวิทยาศาสตร์การกีฬา และการฟื้นฟูทางการกีฬา Sports Science Fitness Center	กล้ามเนื้อหลัง กล้ามเนื้อข้อไหล่ กล้ามเนื้อแขน
ช่วงที่ 2 สงคราม รามเกียรติ์ (การออกกำลังกาย)		 ที่มา: หน่วยวิทยาศาสตร์การกีฬา และการฟื้นฟูทางการกีฬา Sports Science Fitness Center	กล้ามเนื้อหลัง กล้ามเนื้อข้อไหล่ กล้ามเนื้อแขน กล้ามเนื้อคอ
	  	 ที่มา: หน่วยวิทยาศาสตร์การกีฬา และการฟื้นฟูทางการกีฬา Sports Science Fitness Center ที่มา: https://www.painawayclinic.com/th	กล้ามเนื้อแขน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

นวัตกรรม ช่วงที่	กระบวนท่า	กล้ามเนื้อที่สอดคล้อง	การเสริมสร้างกล้ามเนื้อ
ช่วงที่ 3 อวสาน รามเกียรติ์ (การลด สภาวะ ร่างกาย)	 	 ที่มา: https://www.painawayclinic.com/th ที่มา: หน่วยวิทยาศาสตร์การกีฬา และการฟื้นฟูทางการกีฬา Sports Science Fitness Center	กล้ามเนื้อแขน กล้ามเนื้อคอ
		 ที่มา: https://amara-clinic.com/build-arms-muscle/	กล้ามเนื้อแขนส่วนหน้า กล้ามเนื้อแขนส่วนหลัง

ที่มา: ผู้วิจัย, 2567.

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ปรากฏระหว่างการทดลองใน สรร สุข : นวัตกรรมการฝึกหัดโยนเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี (รายด้าน) จำนวน 4 ครั้ง ทำให้พบว่ามีแนวโน้มที่ดีขึ้นทั้ง 4 ด้าน โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สุขภาวะทางปัญญา มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ เท่ากับ 2.31 ค่า SD 0.75 คือ มีความเสียสละต่อส่วนรวมและผู้อื่น เข้าถึงความดีและความงามของศิลปะการแสดงโยน และ

หลังจากปฏิบัตินวัตกรรม พบว่ามีความสงบสุขภายในจิตใจ เกิดเป็นปัญหาในการดำเนินชีวิตต่อรองลงมาได้แก่ สุขภาวะทางสังคม มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ เท่ากับ 2.25 ค่า SD 0.83 คือ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในการปฏิบัตินวัตกรรม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การนวัตกรรมการกับผู้อื่น และมีการปรับตัวให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ต่อมา สุขภาวะทางจิต มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ เท่ากับ 2.31 ค่า SD 0.97 คือ มีจิตใจเบิกบานรื่นเริง ผ่อนคลายขณะปฏิบัตินวัตกรรม มีสมาธิจาก

การฝึกจดจำท่าท่าและเนื้อร้องของนั้ตกรรมได้ และ มีจิตใจเมตตาต่อเพื่อนร่วมกิจกรรม และสขภาวะทางกาย มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ เท่ากับ 1.88 ค่า SD 0.83 คือ มีการเคลื่อนไหวร่างกาย ด้วยความกระฉับกระเฉง กระตือรือร้น มีความคล่องแคล่ว ไม่อ่อนล้าขณะปฏิบัตินั้ตกรรม และสามารถปฏิบัตินั้ตกรรมได้ดี

ผลการประเมินสขภาวะของกลุ่มตัวอย่าง ในการทดลองใช้ โขน สรร สข : นั้ตกรรมการฝึกหัด โขนเพื่อการเสริมสร้างสขภาวะที่ดี (ก่อน-หลัง) แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของสขภาวะที่ดีทั้ง 4 ด้าน ที่ปรากฏของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน สขภาวะของกลุ่มตัวอย่างทุกด้านหลังทดลองใช้ โขน สรร สข : นั้ตกรรมการฝึกหัดโขนเพื่อการเสริมสร้างสขภาวะที่ดี มีระดับคุณภาพความพึงพอใจมากที่สุด โดยสขภาวะทั้ง 4 ด้าน ก่อนใช้นั้ตกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.97 และหลังใช้นั้ตกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.77 ค่า SD ก่อนใช้นั้ตกรรม มีค่าเฉลี่ย 0.08 และหลังใช้นั้ตกรรม มีค่า SD เฉลี่ย 0.17

ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อ โขน สรร สข : นั้ตกรรมการฝึกหัด โขนเพื่อการเสริมสร้างสขภาวะที่ดี จากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ จำนวน 50 คน โดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักศึกษาด้านนาฏศิลป์และดนตรี กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ ด้านกายภาพ วิทยาศาสตร์ การกีฬา และกลุ่มที่ 3 ประชาชนทั่วไป ซึ่งพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน โดยผู้วิจัยสรุปผลการประเมินซึ่งปรากฏรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินด้านแนวคิดและรูปแบบการแสดง มีค่าเฉลี่ย 4.64 พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การประเมินด้านองค์ประกอบนั้ตกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.66 พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การประเมินด้านองค์รวมของผลงาน มีค่าเฉลี่ย 4.67 พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

จากผลการประเมินรวมทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านแนวคิดและรูปแบบการแสดง 2) องค์ประกอบนั้ตกรรม 3) ด้านองค์รวมของผลงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.66 ระดับมากที่สุด

ผลประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งก่อนและหลังการใช้นั้ตกรรมการฝึกหัดโขนเพื่อการเสริมสร้างสขภาวะ ชุด โขน สรร สข โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพมาก ในการประเมินก่อนการใช้นั้ตกรรม ชุด โขน สรร สข และผลหลังการใช้นั้ตกรรมชุด โขน สรร สข โดยค่าเฉลี่ยระดับสขภาวะของเยาวชนหลังการใช้นั้ตกรรม ชุด โขน สรร สข เพิ่มขึ้นจาก $\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.29 เป็น $\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.27 เห็นได้ว่า นั้ตกรรมชุด โขน สรร สข เป็นนั้ตกรรมที่ช่วยเสริมสร้างสขภาวะของเยาวชนในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัย เรื่อง โขน สรร สข : นั้ตกรรมการฝึกหัดโขนเพื่อการเสริมสร้างสขภาวะที่ดี

4.3.1 แนวทางการบูรณาการแนวคิดโขนกับแนวคิดสขภาวะ

1) แนวคิดการบูรณาการองค์ความรู้จากการฝึกหัดโขนพระผู้สร้างสรรคั้ตกรรมเพื่อการเสริมสร้างสขภาวะ เนื่องด้วยการฝึกหัดโขนแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่มีความสุนทรีย์และการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่จะช่วยในเรื่องของการเสริมสร้างสขภาวะ โดยสะท้อนถึง

ความเป็นองค์รวมอย่างแท้จริงของสุขภาพที่เกื้อหนุน และเชื่อมโยงกันทั้ง 4 มิติ คือ 1) สุขภาวะทางกาย 2) สุขภาวะทางจิต 3) สุขภาวะทางสังคม 4) สุขภาวะทางปัญญา รูปแบบของสุขภาวะที่ดี เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้อย่างปกติสุข

2) แนวคิดการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับเยาวชน ซึ่งเยาวชนเป็นกลุ่มคนที่เป็นฐานรากสำคัญในการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติ ดังนั้นจึงเหมาะแก่การส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการตระหนักรู้ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะอันเป็นการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ภายหลังการเกิดโรคอุบัติใหม่ที่ทำให้เกิดสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสุขภาพมนุษย์

3) แนวคิดการส่งเสริมการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์โดยนวัตกรรมการฝึกหัด ไชนจะสอดแทรกเรื่องราวและเหตุการณ์ ตลอดจนตัวละครที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ เรื่องที่นิยมแสดงในการแสดงโขนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

4.3.2 ความสัมพันธ์ของกระบวนการทำกับ โครงสร้างกล้ามเนื้อ พบว่า ความสัมพันธ์ของ กระบวนการทำกับโครงสร้างกล้ามเนื้อในการปฏิบัติ นวัตกรรมโขน สรร สุข : นวัตกรรมการฝึกหัดโขนเพื่อ การเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี ได้แก่

1) ทำย่อเหลี่ยมพระและการ เดินเส้าในการฝึกหัดโขนช่วยการเสริมสร้างกล้ามเนื้อ ช่วงขา คือ (1) กลุ่มกล้ามเนื้อที่ใช้เป็นหลัก คือ ก้น สะโพก และต้นขาด้านหน้า (2) กลุ่มกล้ามเนื้อรอง คือ หน้าท้องและต้นขาด้านหลัง

2) ทำเหยียดแขนโดยส่วนมือปฏิบัติ ทำจีบหรือตั้งวงช่วยเสริมสร้างกล้ามเนื้อแขน

3) ทำจีบคว่ำที่ไหล่ ทำจีบส่งหลัง ช่วยเสริมสร้างกล้ามเนื้อหลัง กล้ามเนื้อข้อไหล่ กล้ามเนื้อแขนกล้ามเนื้อคอ

4) ทำเหยียดแขนเหนือศีรษะช่วย เสริมสร้างกล้ามเนื้อหลัง กล้ามเนื้อข้อไหล่กล้ามเนื้อ แขน

5) ทำจีบปรกหน้าและการตั้งวงล่าง ช่วยเสริมสร้างกล้ามเนื้อแขนส่วนหน้า และกล้ามเนื้อ แขนส่วนหลัง

6) ทำจีบปรกข้างช่วยเสริมสร้าง กล้ามเนื้อแขนส่วนหน้า และกล้ามเนื้อแขนส่วนหลัง

7) ทำจีบหงายตึงแขนและทำจีบ หงายตึงศอกเข้าแนบลำตัว พร้อมกับการเอียงศีรษะ ช่วยเสริมสร้างกล้ามเนื้อแขนและกล้ามเนื้อคอ

8) ทำจีบคว่ำตึงแขนและทำจีบ หงายระดับเอว พร้อมกับการเอียงศีรษะและทำตั้ง มือแขนเหยียดตึงและทำจีบปรกข้างพร้อมกับ เอียงศีรษะช่วยเสริมสร้างกล้ามเนื้อแขน

4.3.3 ทักษะกระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย

1) ขั้นวางแผน (Plan) คือ การ ศึกษาข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ ของโลกในปัจจุบันเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยและสรุป ประเด็นสำคัญในการวิจัยเพื่อจัดทำโครงร่างวิจัย มุ่งเน้นไปที่กลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการ พัฒนาชาติ การวิจัยครั้งนี้เป็นการตอบโจทย์ของ สังคมโดยบูรณาการศาสตร์เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้าน นวัตกรรมจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในการ แก้ไขปัญหาท้าทายและยกระดับการพัฒนาอย่าง ยั่งยืนด้านความมั่นคงทุกมิติ

2) ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Do) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการลงภาคสนาม ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การ

ปฏิบัติการสอน นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาหลักการ แนวคิดและรูปแบบเพื่อนำสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม การฝึกหัดโขน ชุต โขน สรร สุข เพื่อการเสริมสร้าง สุขภาวะ โดยบูรณาการศาสตร์ระหว่างนาฏศิลป์โขน ซึ่งเป็นองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กับวิทยาศาสตร์สุขภาพด้านการเสริมสร้างสุขภาวะ ให้กับเยาวชน

3) ขั้นตรวจสอบประเมินผล (Check) คือ การตรวจสอบข้อมูลซ้ำอย่างละเอียด เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล ตลอดจน ความคลาดเคลื่อนของข้อมูล นอกจากนี้เมื่อพบว่า ข้อมูลไม่เพียงพอหรือข้อมูลเกิดความคลาดเคลื่อน หรือขาดหายไปบางส่วนนอกจากนี้ยังใช้การ ตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) โดยผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ โขนและด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพเพื่อตรวจสอบและ ยืนยันข้อมูลของนวัตกรรม

4) ขั้นการปรับปรุงการดำเนินงาน อย่างเหมาะสม (Act) คือ การทบทวนกระบวนการ ระบบกลไกและกระบวนการในการวิจัย ตลอดจน ขั้นตอนว่ามีความเหมาะสม ถูกต้องหรือขาดใน ส่วนใดไปบ้าง จึงดำเนินการปรับปรุงพัฒนาระบบ กลไกในการดำเนินการวิจัยเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา ที่ดีขึ้นตามแผนงานดังกล่าวโดยข้อมูลทั้งหมดจะนำไปประยุกต์และปรับปรุงใช้ในการวางแผนการวิจัย ครั้งต่อไป

5. อภิปรายผล

โขน สรร สุข : นวัตกรรมการฝึกหัดโขน เพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะ เป็นงานวิจัยที่ศึกษารูปแบบและโขน ซึ่งพบว่า การฝึกหัดโขนเบื้องต้นเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการเรียนโขน

เนื่องจากว่าเป็นการเตรียมพร้อมให้การเสริมสร้างพื้นฐานที่สำคัญให้กับผู้เรียน การฝึกหัดโขนเป็นการวางรากฐานที่สำคัญและมั่นคงทั้งร่างกายและเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ ประกอบด้วย (1) ตบเข้า วัดตุประสงค์เพื่อเรียนรู้จังหวะและความพร้อมเพรียง (2) ถองสะเอว เพื่อฝึกทักษะการยกย้ายใช้ลำตัวและการเอียงศีรษะ (3) เดินเส้า เพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา (4) ถีบเหลี่ยม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่าเหลี่ยมได้อย่างถูกต้องและสวยงาม (5) ดัดมือ ดัดแขน เพื่อให้ข้อมือ นิ้วมือและลำแขนงอนโค้งสวยงาม (6) รำเพลงช้าเพลงเร็ว (โขนพระ) เพื่อให้มีทักษะการปฏิบัติท่ารำโขนพระ และทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายให้มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับจังหวะของทำนองเพลง ซึ่งสอดคล้องกับ ธนิต อยู่โพธิ์ (2508) ได้กล่าวว่า การฝึกหัดโขนเบื้องต้นถือเป็นการเตรียมพร้อมและสร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้กับผู้เรียนเหมือนการก่อสร้างที่ต้องวางรากฐานที่มั่นคงแข็งแรง หากผู้เรียนมีพื้นฐานพร้อมทางร่างกายก็จะเพิ่มความมั่นใจ สอดคล้องกับ พันธุ์ทิพย์ ศิริธรรม (2563) ที่กล่าวว่า การฝึกหัดโขนเป็นวิธีการฝึกฝนเพื่อที่จะให้ได้สัดส่วนท่ารำตามนาฏศิลป์ไทย ตลอดจนสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อ ทำให้ง่ายมีความยืดหยุ่น และเกิดความคล่องแคล่วในการแสดง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนานจนเป็นเอกลักษณ์ของการฝึกหัดโขนของนาฏศิลป์ไทย และ ธนกร สุวรรณอำภาและคณะ (2564) ที่กล่าวว่า การฝึกหัดโขนเป็นการเตรียมตัวให้ผู้ฝึกเกิดความเคยชินกับจังหวะพื้นฐานในการฝึกหัดโขน และส่งผลให้รู้จักการเคลื่อนไหวร่างกายตามท่าทางนาฏศิลป์ รวมทั้งเป็นการฝึกให้ร่างกายเกิดความอดทน เคยชินกับการฝึกหัดที่มีระยะเวลายาวนาน

สำหรับผลการสร้างสรรค์นวัตกรรม ชุด โขน ธรรม สุข ได้นำรูปแบบและขั้นตอนการฝึกหัดโขน นาฏยศัพท์ส่วนมือและเท้า รวมทั้งท่ากายบริหาร มาบูรณาการสร้างสรรค์ร่วมกันเพื่อการเสริมสร้าง สุขภาวะที่ดีของเยาวชน ทั้งนี้พบว่าองค์ความรู้ ดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ปฐมบทกรมเกียรติ (การอบอุ่นร่างกาย) ช่วงที่ 2 สงครามรามเกียรติ (การออกกำลังกาย) ช่วงที่ 3 อวสานรามเกียรติ (การลดสภาวะร่างกาย) สอดคล้องกับ ชานนท์ โกมลมาลย์ (2561) กล่าวว่า นวัตกรรมทางสังคมซึ่งได้รับการพัฒนาด้วยความคิด สร้างสรรค์ เป็นการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการทางสังคม ทั้งนี้การสร้างนวัตกรรมทางสังคม โดยเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นกระบวนการที่ทำให้ เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสทดลองปฏิบัติ ทำยที่สุด การพัฒนานวัตกรรมทางสังคมจะเป็นการขับเคลื่อน สุขภาวะสัมพันธ์กับทุนทางสังคมและทุนวัฒนธรรมได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ งานวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ ประชาชนทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 19 ปี โดยยึดตาม เกณฑ์อายุที่กรมพลศึกษากำหนด เพื่อประโยชน์ต่อ การเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีของทุกวัย

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป งานวิจัยที่มีรูปแบบการประเมินสุขภาวะ ควร นำแบบประเมินที่กรมพลศึกษากำหนดออกมาใช้ให้ ครบทุกมิติ

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัย ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ได้รับจัดสรร งบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) ประจำปี งบประมาณ 2566

References

- Komonmarn, C. (2018). Social Innovation For Health Driving Through Child and Youth Participation. *Journal of Social Work*, 26(1), 120-145. (in Thai)
- Sritham, P. (2020). Basic Khon training: Benefits in preparing Khon actors. *Sriwanalai Research Journal Humanities and Social Sciences*, 10(1), 77-86. (in Thai)
- Suwanampha, T, Gajaseni, R, Anuwat,J, Na Nakorn, N, Mahamart, P, Bowornitthikorn, P. (2021). Basic Khon Phra practice. *Wipitpatanasilpa Journal of Arts, Graduate School*, 1(3), 64-79. (in Thai)
- Virunrak, S. (2014). *Lakkan sadæng nattaya sin parithat [Principles of Dramatic Arts]*. Bangkok, Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Yupho, T. (1965). *Khon*. Printing house of Saha Printing Equipment Company. (in Thai)

ผลการศึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ต่อปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ ของนิสิตปริญญาตรี

วิไลพร ขอบขัน*

ประชา อินัง**

เพ็ญนภา กุลนภาดล***

Received: August 27, 2024

Revised: January 10, 2025

Accepted: July 14, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมต่อปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรี เน้นถึงการตอบสนองทางอารมณ์และการกระทำต่อความเครียดจากการประเมินตามความคิดที่เชื่อมโยงถึงการเกิดปัญหาสุขภาพจิตของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา อายุ 18-20 ปี ที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีและสัมภาษณ์ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเข้าการศึกษากลุ่ม จำนวน 20 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 10 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์จำนวน 31 ข้อ โดยคุณภาพเครื่องมือมีความเชื่อมั่น เท่ากับ .89 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก และโปรแกรมการศึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมต่อปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรี จำนวน 10 ครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 90 นาที แบ่งระยะการทดลองเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลอง (4 สัปดาห์) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนวัดซ้ำ ประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม

ผู้รับผิดชอบบทความ: วิไลพร ขอบขัน นิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา E-mail: wiliapon.khobkhan@gmail.com

* นิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** อาจารย์ประจำ สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** รองศาสตราจารย์ประจำ สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผลวิจัยพบว่านิสิตกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลการทดลองมีปฏิริยา
ความเครียดทางอารมณ์ดีกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ใน
ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลการทดลองนิสิตกลุ่มทดลองมีปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์
ดีกว่านิสิตกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ / การปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณา เหตุผล อารมณ์ และ
พฤติกรรม / นิสิตปริญญาตรี

The Effects of Rational Emotive Behavior Group Counseling Theory on Emotional Stress Reaction of Undergraduate Students

Wiliapon Khobkhan*

Pracha Inang**

Pennapha Koolnaphadol***

Abstract

The purpose of this research was to study the effects of rational emotive behavior group counseling theory on the emotional stress reactions of undergraduate students, emphasizing emotional and behavioral responses to stress from cognitive assessments linked to the onset of mental health problems. The sample group consisted of Burapha University students aged 18-20 years who were studying for a bachelor's degree, interviewed, and passed the selection criteria for group counseling. A total of 20 students were divided into two groups: an experimental group of 10 students and a control group of 10 students. The instrument used in the research consisted of an Emotional Stress Reaction Questionnaire, comprising 31 items with a reliability coefficient of .89, indicating a very good level of reliability, and a program based on Rational Emotive Behavior Group Counseling Theory on Emotional Stress Reaction of Undergraduate Students. There were a total of 10 sessions, held twice a week for 90 minutes each, with three phases of experimentation: the pre-test phase, the post-test phase, and the follow-up period (4 weeks). The data were analyzed using repeated measures analysis of variance : one between-subjects variable and one within-subjects variable.

Corresponding Author: Wiliapon Khobkhan, Master's degree student in Counseling Psychology, Faculty of Education, Burapha University E-mail: wiliapon.khobkhan@gmail.com

* Master's degree student in Counseling Psychology, Faculty of Education, Burapha University

** Ph.D., Counseling Psychology, Faculty of Education, Burapha University

*** Ed.D., Associate Professor, Counseling Psychology, Faculty of Education, Burapha University

The research results found that the experimental group students in the post-test period and follow-up period had significantly better emotional stress reactions than in the pre-test phase, with statistical significance at the .05 level. Additionally, in the post-test period and follow-up period, the experimental group students had better emotional stress reactions than the control group students, with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Emotional stress reaction / Rational emotive behavior group counseling theory / Undergraduate students

1. บทนำ

การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อบุคคลในด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต เศรษฐกิจ และสังคม ก่อให้เกิดความเครียดเพิ่มขึ้นอย่างมาก ในปี 2563 ผลสำรวจของ United Nations Children's Fund (อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2564) พบว่า วัยรุ่นไทย 7 ใน 10 คน มีสุขภาพจิตแย่ลงทำให้ต้องรับมือกับความเครียดต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตและการฆ่าตัวตาย และในปี 2564 กรมสุขภาพจิตพบว่า ร้อยละ 28 มีภาวะเครียดสูง ร้อยละ 32 มีความเสี่ยงเป็นโรคซึมเศร้า และร้อยละ 22 มีความเสี่ยงฆ่าตัวตาย ซึ่งกลุ่มนิสิตปริญญาตรีเป็นช่วงวัยรุ่นที่เผชิญความกดดันและความเครียดสะสมจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ นิสิตมหาวิทยาลัยในประเทศไทย 15 แห่ง โดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ร้อยละ 40 มีความเครียดสูง ร้อยละ 4.3 ได้รับการวินิจฉัยว่ามีอาการทางจิตเวช ร้อยละ 4 มีความคิดฆ่าตัวตาย และร้อยละ 12 เคยทำร้ายร่างกายตนเอง นอกจากนี้ยังพบพฤติกรรมเนือยนิ่ง เคลื่อนไหวร่างกายหรือออกกำลังกายลดลง ส่งผลถึงสุขภาพกายและสุขภาพจิต และพฤติกรรมเชิงลบอื่น ๆ เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์ และการใช้สารเสพติด (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2565) โดยการกระทำที่ใช้ในการตอบสนองความเครียดมาจากปฏิกิริยาความเครียดทางอารมณ์ในการเลือกวิธีรับมือตามความคิดของแต่ละบุคคลสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งการรับมือเชิงลบอาจนำไปสู่พฤติกรรมทางลบต่าง ๆ แต่การรับมือเชิงบวกสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการรับมือและลดความเครียดทางอารมณ์ได้ (Yan, Gan, Ding, Wu, & Duan, 2021)

ปฏิกิริยาความเครียดทางอารมณ์ หมายถึง การสะท้อนมาจากกระบวนการประเมินความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ความเครียด โดยความเครียดเกิดด้วยการประเมินตามความคิดและความสามารถในการรับมือที่เสมือนเป็นสื่อกลางระหว่างสถานการณ์ (สิ่งกระตุ้น) และบุคคล (ปฏิกิริยา) ซึ่งเกิดขึ้นทันทีตามสัญชาตญาณ (Folkman, 2013; Larsson, 2011) กระบวนการปฏิกิริยาความเครียดทางอารมณ์ ดัดแปลงจาก The Transactional Model of Stress and Coping มีลำดับ ดังนี้

1) สิ่งกระตุ้นความเครียด (Stressors)

ที่รบกวนหรือกระทบต่อชีวิตประจำวัน

2) การประเมินเบื้องต้น (Primary Appraisal)

การพิจารณาสิ่งกระตุ้นก่อความเครียดหรือไม่ และกำหนดความหมาย แบ่งเป็น 4 รูปแบบ (Matthieu & Ivanoff, 2006; Krohne, 2001) ดังนี้

2.1) เจไม่ (Irrelevant) เพิกเฉย

หรือหลีกเลี่ยง ซึ่งอาจลดความเครียดชั่วคราวแต่ไม่ได้แก้ปัญหา

2.2) การมองมุมบวก (Benign-Positive)

มองเชิงบวก ให้ออกผลและสามารถควบคุมจัดการได้ ช่วยลดความเครียดและเพิ่มความมั่นใจในการแก้ปัญหา

2.3) การท้าทาย (Challenge)

มองเป็นโอกาสพัฒนาตนเอง พร้อมเผชิญหน้ากับความเครียด

2.4) ภัยคุกคาม อันตรายหรือ

ความสูญเสีย (Threat Harm or Loss) มองเชิงลบ คาดการณ์ถึงสิ่งที่เป็นอันตรายหรือสูญเสีย ส่งผลให้เกิดความวิตกกังวลและเพิ่มความเครียด

3) การประเมินรอง (Secondary Appraisal) การพิจารณาความสามารถในการรับมือกับความเครียด

4) ปฏิกริยาความเครียดทางอารมณ์ (Emotional Stress Reaction) ผลจากการประเมินตามความคิดที่อาจมีเหตุผลหรือยอมให้อารมณ์นำ ทำให้การเลือกวิธีรับมือแตกต่างกันในแต่ละบุคคล

5) กลยุทธ์การรับมือ (Coping Strategies) การตอบสนองของปฏิกริยาความเครียดทางอารมณ์ แบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก (Lazarus & Folkman, 1984)

5.1) การรับมือที่ปัญหา คือ การแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนสถานการณ์โดยตรง

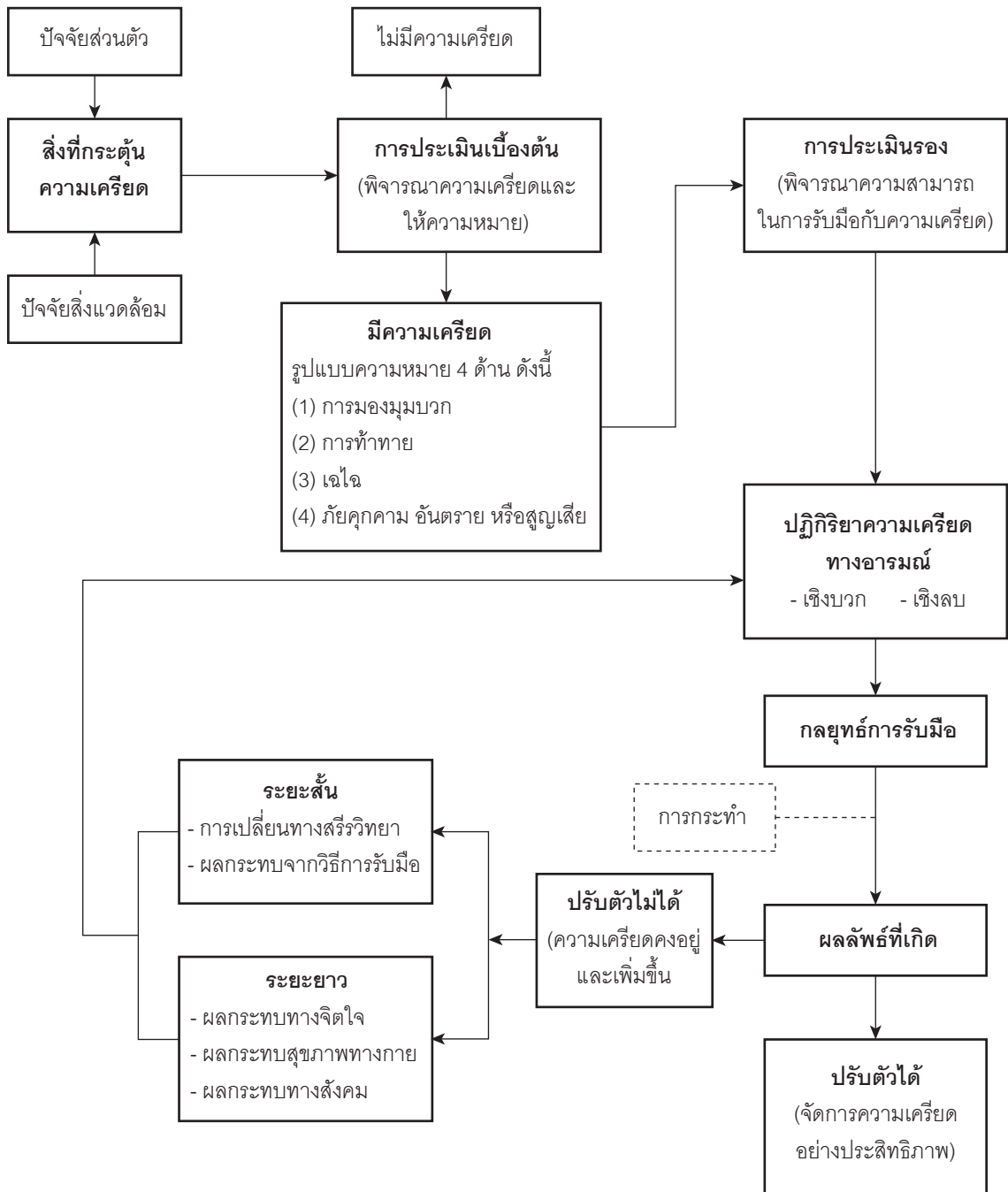
5.2) การรับมือที่อารมณ์ คือ การจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น

โดยตาม The Coping Circumplex Model (Dixon, 2022; Matthieu & Ivanoff, 2006; Stanislawski, 2019) แบ่งเป็น 8 รูปแบบ 1) การแก้ปัญหา คือหาวิธีจัดการโดยตรงด้วยการวางแผนและวิเคราะห์หาทางออก 2) การหลีกเลี่ยงปัญหา คือเลี่ยงสถานการณ์ แม้ช่วยลดความเครียดชั่วคราว แต่ส่งผลเสียระยะยาว 3) อารมณ์เชิงบวก คือ

ยอมรับด้วยอารมณ์เชิงบวก ใช้อารมณ์ขันและเมตตาต่อตนเอง 4) อารมณ์เชิงลบ คือกลัวโทษตนเองหรือครุ่นคิดเชิงลบ 5) มีประสิทธิภาพ คือมีความยืดหยุ่นและมีความมั่นใจ 6) ยอมจำนน คือขาดความมั่นใจและเกิดข้อจำกัดในการรับมือ 7) หมกมุ่นกับปัญหา คือกดดันตนเองมากเกินไปจากการเน้นแก้ปัญหาแบบเร่งด่วน 8) ละทิ้งความพึงพอใจ คือการละเลยผลลัพธ์และเบี่ยงเบนความสนใจไปทำกิจกรรมอื่น

6) ผลลัพธ์ที่เกิด (Outcomes) ผลลัพธ์จากกลยุทธ์การรับมือมีผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยการรับมือที่เหมาะสมช่วยลดความเครียด ในขณะที่การรับมือที่ไม่เหมาะสมอาจนำไปสู่ปัญหาใหม่

เมื่อบุคคลประเมินทางความคิดให้ความหมายต่อสิ่งกระตุ้นอย่างไม่มีเหตุผล จะนำไปสู่ปฏิกริยาความเครียดทางอารมณ์ที่ไม่มีเหตุผลหรือเชิงลบ ส่งผลให้ใช้วิธีรับมือตามอารมณ์แทนเหตุผล ความเครียดจึงไม่คลี่คลายและเกิดปฏิกริยาความเครียดทางอารมณ์ใหม่วนซ้ำ ๆ โดยทั้งกระบวนการเกิดขึ้นอัตโนมัติและในทันที (Krohne, 2001)

ภาพที่ 1 กระบวนการปฏิบัติการความเครียดทางอารมณ์
ที่มา: ดัดแปลงจาก Lazarus and Folkman (1984)

โดยการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมเป็นทางเลือกที่สอดคล้องกับ นิสิตปริญญาตรี เพราะมีหลักแนวคิดเหมือนกันกับ ปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์คือสถานการณ์เป็น เพียงตัวกระตุ้นเท่านั้น ความคิดที่มีต่อสถานการณ์ เป็นสาเหตุที่แท้จริงของความเครียด ซึ่งกระบวนการนี้ นำบุคคลที่มีปัญหาล้ำถ่างมาสร้างสัมพันธภาพ แลกเปลี่ยนความคิด อารมณ์ และการกระทำ พร้อม ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน โดยเรียนรู้ 11 ลักษณะ ความเชื่อและความคิดไม่สมเหตุสมผลของ Ellis ผ่านกระบวนการความคิด ABCDE เพื่อปรับเปลี่ยน มุมมองให้สมเหตุสมผลมากขึ้น ช่วยลดปัญหาทาง อารมณ์และจัดการความเครียด ผ่านกิจกรรมจำลอง ในกลุ่มที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตรประจำวัน แม้ อาจมีอารมณ์เชิงลบเกิดขึ้นเป็นปกติของการแสดง อารมณ์ แต่จะถูกหักล้างด้วยอารมณ์เชิงบวก หาก อารมณ์เชิงลบมากเกินไป อาจนำไปสู่การยึดติดและ วิธีรับมือที่ไม่สมเหตุสมผล ตรงกันข้าม หากอารมณ์ เชิงบวกมากกว่าจะช่วยเสริมความคิดที่ยืดหยุ่นและ กระตุ้นการกระทำเชิงบวก สร้างประสบการณ์และ แรงผลักดันในการเผชิญความเครียดอย่างมี ประสิทธิภาพ (ดวงมณี จงรักษ์, 2556)

เพื่อช่วยนิสิตรับมือกับความเครียดอย่างมี ประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจสร้างโปรแกรมการ ปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และ พฤติกรรมต่อปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของ นิสิตปริญญาตรี ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถ ในการประเมินและปรับเปลี่ยนความคิดอย่างสมเหตุ สมผล เพื่อช่วยลดปัญหาทางอารมณ์และจัดการ ความเครียด ซึ่งสามารถช่วยลดความเสี่ยงในการ เกิดปัญหาสุขภาพจิตตั้งแต่เริ่มต้น

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการปรึกษากลุ่มทฤษฎี พิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมต่อปฏิริยา ความเครียดทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรี
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของปฏิริยา ความเครียดทางอารมณ์ของกลุ่มทดลอง ระยะเวลาหลัง การทดลองและติดตามผลการทดลองดีกว่าระยะ ก่อนการทดลอง
3. เพื่อเปรียบเทียบผลของปฏิริยา ความเครียดทางอารมณ์ของกลุ่มทดลอง ระยะเวลาหลัง การทดลองและติดตามผลการทดลองดีกว่า กลุ่มควบคุม

3. สมมติฐานของการวิจัย

1. ปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของกลุ่ม ทดลอง ระยะเวลาหลังการทดลองและติดตามผล การทดลอง ดีกว่า ระยะก่อนการทดลอง
2. ปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของกลุ่ม ทดลอง ระยะเวลาหลังการทดลองและติดตามผล การทดลอง ดีกว่า กลุ่มควบคุม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

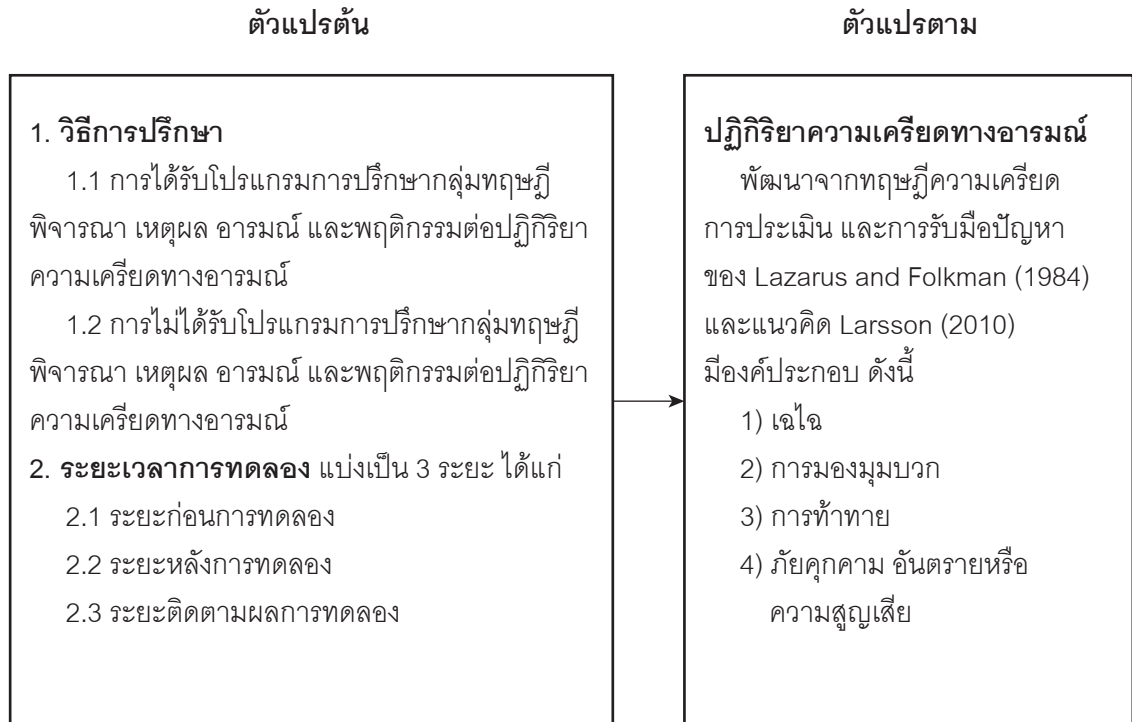
ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา อายุ 18-20 ปี ที่กำลังศึกษา ปริญญาตรี โดยผู้วิจัยได้ประชาสัมพันธ์โครงการวิจัย ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook, Instagram และแจกโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัย บูรพา เพื่อเชิญชวนนิสิตที่สนใจเข้าร่วมการวิจัยนี้

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา อายุ 18-20 ปี ที่กำลังศึกษา ปริญญาตรี สามารถสื่อสารได้ดี ทำแบบสอบถาม ปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ได้คะแนนรวมอยู่

ระหว่าง 31-86 คะแนน ไม่มีปัญหาสุขภาพทางกาย หรือจิตที่ขัดขวางการเข้าร่วมการปรึกษากลุ่ม ยินดี เข้าร่วมตลอดระยะเวลาการวิจัย ไม่อยู่ระหว่างการ รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาหรือการบำบัดรักษาและ ไม่ได้รับวินิจฉัยว่ามีความผิดปกติทางจิตเวช

จากแพทย์ และไม่มี ความขัดแย้งหรือก้าวร้าวที่อาจ ส่งผลเสียต่อความปลอดภัยของกลุ่มที่สมัครใจ เข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 20 คน (แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละจำนวน 10 คน)

4.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามปฏิกิริยาความเครียดทางอารมณ์ ผู้วิจัยพัฒนาตามแนวความคิด องค์ประกอบจาก The Emotional Stress Reaction Questionnaire (ESRQ) ของ Larsson (2010) และ รูปแบบแบบจำลองกระบวนการความเครียดและการรับมือปัญหา (The Transactional Model of Stress and Coping) ทฤษฎีความเครียด การประเมิน และการรับมือปัญหาของ Lazarus and

Folkman (1984) จำนวน 31 ข้อ มีข้อคำถามเชิงบวก 2 ด้าน จำนวน 18 ข้อ ดังนี้ การมองมุมบวก จำนวน 9 ข้อ กับ การท้าทาย จำนวน 9 ข้อ และข้อคำถามเชิงลบ 2 ด้าน จำนวน 13 ข้อ ดังนี้ เจาะใจ จำนวน 5 ข้อ กับ ภัยคุกคาม อันตรายหรือความสูญเสีย จำนวน 8 ข้อ

เป็นการให้หนักถึงสถานการณ์ความเครียด (เหตุการณ์เลวร้าย บาดแผลทางใจ หรือเหตุการณ์ ในชีวิตที่มีความเครียดสูง) แล้วสัมผัสถึงอารมณ์

ความรู้สึก และการกระทำที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ ความเครียดขณะนั้น เพื่อสำรวจปฏิกิริยา ความเครียดทางอารมณ์ต่อสถานการณ์ความเครียด ทันทีหรือย้อนหลังข้อคำถามมีการประเมินค่า 4 ระดับ (Likert Scale) โดยมีการให้คะแนน ข้อคำตอบ ดังนี้ ข้อคำถามเชิงบวกไม่ตรง 1 คะแนน บางส่วนตรง 2 คะแนน ค่อนข้างตรง 3 คะแนน ตรง 4 คะแนน และข้อคำถามเชิงลบไม่ตรง 4 คะแนน บางส่วนตรง 3 คะแนน ค่อนข้างตรง 2 คะแนน ตรงกับอารมณ์ 1 คะแนน

เกณฑ์ให้คะแนน นำคะแนนรวมเชิงบวกทั้ง 2 ด้าน (คะแนนตั้งแต่ 18 ถึง 72 คะแนน) บวกกับ คะแนนรวมเชิงลบทั้ง 2 ด้าน (คะแนนตั้งแต่ 13 ถึง 52 คะแนน) ซึ่งระดับคะแนนสามารถแบ่งได้ ดังนี้

1) คะแนนระหว่าง 31 ถึง 49 คะแนน เกณฑ์ต่ำสุด หมายถึง ลักษณะเด่นของปฏิกิริยา ความเครียดทางอารมณ์เชิงลบสูงสุดและเชิงบวกต่ำสุด

2) คะแนนระหว่าง 50 ถึง 68 คะแนน เกณฑ์ต่ำ หมายถึง ลักษณะเด่นของปฏิกิริยา ความเครียดทางอารมณ์เชิงลบสูงและเชิงบวกต่ำ

3) คะแนนระหว่าง 69 ถึง 86 คะแนน เกณฑ์ปานกลาง หมายถึง ลักษณะเด่นของปฏิกิริยา ความเครียดทางอารมณ์เชิงลบปานกลางและเชิงบวก

4) คะแนนระหว่าง 87 ถึง 105 คะแนน เกณฑ์สูง หมายถึง ลักษณะเด่นของปฏิกิริยา ความเครียดทางอารมณ์เชิงลบต่ำและเชิงบวกสูง

5) คะแนนระหว่าง 106 ถึง 124 คะแนน เกณฑ์สูงสุด หมายถึง ลักษณะเด่นของปฏิกิริยา ความเครียดทางอารมณ์เชิงลบต่ำสุดและเชิงบวกสูงสุด

ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.20-0.80 โดยมี ข้อคำถามต่ำกว่า 0.50 จำนวน 7 ข้อ ปรับปรุงแก้ไข และไปทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิตที่ไม่ใช่กลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 30 คน มีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ เท่ากับ .876 โดยตัดข้อคำถามที่ต่ำกว่า 0.20 จำนวน 5 ข้อ เหลือจำนวน 31 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.200-0.763 และค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ เท่ากับ .899

2. โปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎี พิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ต่อ ปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของนิสิต ปริญญาตรี จำนวน 10 ครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 90 นาที ผ่านการตรวจสอบความตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และปรับปรุงแก้ไขและไปทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม

4.4 การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาของ คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสโครงการวิจัย G-HU025/2566 วันที่รับรอง 15 พฤษภาคม 2566

4.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย กึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้แบบสององค์ประกอบแบบวัดซ้ำหนึ่ง องค์ประกอบ (Two-Factor Experimental with Repeated Measures on One Factor) ปรับจาก Winer, Brown, & Michels (1991, p. 509) เป็น รูปแบบ 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง (Experimental Group) และกลุ่มควบคุม (Control Group) วัดระยะ

ก่อนทดลอง ะยะหลังการทดลอง และระยะติดตาม
ผลการทดลอง มีรายละเอียดดังนี้

1. ระยะก่อนการทดลอง

1.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
โดยโปรแกรม G*Power (Version. 3.1.9.7) กำหนด
ค่า Test Family เป็น F-Test ใช้ Statistical Test
เป็น ANOVA: Repeated Measures, Within-
Between Interaction เนื่องจากการทบทวน
วรรณกรรมไม่พบการศึกษากฎการศึกษากลุ่มทฤษฎี
พิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ต่อ
ปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของนิสิต
ปริญญาตรี ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงกำหนด
ค่าประมาณขนาดอิทธิพล (Effect Size) เท่ากับ
0.30 ซึ่งเป็นค่าระดับปานกลาง ค่าอำนาจทดสอบ
(power of test) เท่ากับ 0.80 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ที่เหมาะสมจำนวน 20 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม
กลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุม
จำนวน 10 คน

1.2 ผู้วิจัยจัดทำโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์
ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook, Instagram
และแจกโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัย
บูรพา ให้นิสิตที่สนใจเข้าร่วมโครงการวิจัย
ทำแบบสอบถามปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์
และกรอกข้อมูลทั่วไปทางแบบฟอร์มออนไลน์

1.3 ผู้วิจัยแปลผลคะแนนแบบสอบถาม
แล้วนำมาจัดเรียงคะแนนรวมจากน้อยไปมาก
หลังจากนั้นผู้วิจัยโทรศัพท์สัมภาษณ์ข้อมูลตาม
เกณฑ์คัดเข้าและชี้แจงรายละเอียดในการเข้าร่วม
โครงการวิจัยเบื้องต้น พร้อมประเมินความเหมาะสม
ที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของกลุ่ม โดย
นิสิตที่ให้ความยินยอมและพร้อมเข้าร่วมโครงการ
วิจัยได้ทุกครั้งจะเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน

1.4 ผู้วิจัยแบ่งนิสิตกลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 20 คน เป็น 2 กลุ่ม โดยการจับที่ละคู่ (Pair
Match) ด้วยผลคะแนนรวมแบบสอบถามจากน้อย
ไปมากที่สุดคู่ ซึ่งถือเป็นคะแนนระยะก่อนการทดลอง
(Pre-test)

2. ระยะการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการ
ทดลองโดยกลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมการศึกษากลุ่ม
ทฤษฎีพิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม
ต่อปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของนิสิต
ปริญญาตรี แบ่งออกเป็น จำนวน 10 ครั้ง สัปดาห์
ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 90 นาที ส่วนกลุ่มควบคุมจะ
ใช้ชีวิตตามปกติ ไม่ได้รับโปรแกรมการศึกษากลุ่ม
แต่จะมีนัดพูดคุยถึงรายละเอียดการเกิดปฏิริยา
ความเครียดทางอารมณ์ในช่วงที่ผ่านมา จำนวน
2 ครั้ง คือช่วงก่อนเริ่มทำโปรแกรมครั้งแรกและ
หลังทำโปรแกรมครั้งสุดท้ายของกลุ่มทดลอง และ
สามารถขอรับการปรึกษาได้

3. ระยะหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุด
กระบวนการของโปรแกรมการศึกษากลุ่ม ครั้งที่ 10
ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสอบถาม
ปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ ฉบับเดิมอีกครั้ง
เพื่อเป็นคะแนนระยะหลังการทดลอง (Post-test)

4. ระยะติดตามผลการทดลอง ภายหลัง
สิ้นสุดกระบวนการของโปรแกรมการศึกษากลุ่ม
เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่ม
ควบคุม ตอบแบบสอบถามปฏิริยาความเครียดทาง
อารมณ์ ฉบับเดิมอีกครั้ง เพื่อเป็นคะแนนระยะ
ติดตามผลการทดลอง (Follow-up) จากนั้นนำผล
มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับคำตอบแบบสอบถาม
ระยะก่อนการทดลอง (Pre-test) และหลังการ
ทดลอง (Post-test)

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

2) วิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน เพื่อเปรียบเทียบ ผลความแตกต่างของปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้ง 3 ระยะ การทดลอง ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนวัดซ้ำ ประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปร ภายในกลุ่ม เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการทดสอบค่าที (T-Test แบบ Paired Samples Test และแบบ Independent Samples Test)

5. ผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลแสดงค่าเฉลี่ย คะแนนปฏิริยา ความเครียดทางอารมณ์ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลการ ทดลอง ของกลุ่มทดลอง คือ 70.7 (SD = 13.55), 94 (SD = 14.61) และ 88.7 (SD = 14.93) ตามลำดับ

ส่วนกลุ่มควบคุม คือ 72 (SD = 11.54), 77.6 (SD = 10.27) และ 75.2 (SD = 13.78) ตามลำดับ โดยคะแนนอยู่ในช่วง 31-124 คะแนน

5.2 ข้อมูลเปรียบเทียบผลความแตกต่าง สมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

5.2.1 ผลการทดสอบสมมติฐานของ การวิจัยที่ 1 ปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของ กลุ่มทดลองระยะหลังการทดลองและติดตามผล การทดลอง ดีกว่า ระยะก่อนการทดลอง

ผลทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการ วิเคราะห์ความแปรปรวนวัดซ้ำโดยใช้ Mauchly's Test พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .661$, Mauchly's $W = .902$, Approx. Chi-Square = .828, $df = 2$) และค่า Epsilon (Huynh-Feldt) เท่ากับ 1.000 หมายความว่า ข้อมูลเป็นไปตาม ข้อตกลงเบื้องต้นของความแปรปรวนวัดซ้ำ ดังนั้น วิเคราะห์ความแตกต่างวัดซ้ำทั้ง 3 ช่วงระยะ การทดลอง (Within-Subjects Effects) ด้วยค่า Sphericity Assumed มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยการทดสอบ ค่าที (T-Test แบบ Paired Samples Test) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของกลุ่มทดลองทั้ง 3 ระยะการทดลอง

ระยะเวลา	M	SD	Std. Error Mean	t	df	Sig. (2-tailed)
หลังการทดลอง - ก่อนการทดลอง	23.30	13.81	4.37	5.34*	9	.000
ติดตามผลการทดลอง - ก่อนการทดลอง	18	13.60	4.30	4.19*	9	.002
ติดตามผลการทดลอง - หลังการทดลอง	-5.30	10.56	3.34	-1.59	9	.147

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปผลทดสอบตามสมมติฐานของการวิจัยที่ 1 เป็นตามสมมติฐาน ดังนี้

1) ระยะหลังการทดลองกับระยะก่อนการทดลอง พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 5.336$, $df = 9$) ค่าเฉลี่ยความแตกต่าง 23.30 หมายความว่า หลังจากสิ้นสุดโปรแกรมการศึกษากลุ่มมีระดับเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติการความเครียดทางอารมณ์ดีกว่าก่อนเริ่มโปรแกรมการศึกษากลุ่ม

2) ระยะติดตามผลการทดลองกับระยะก่อนการทดลอง พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 4.186$, $df = 9$) ค่าเฉลี่ยความแตกต่าง 18 หมายความว่า หลังจากสิ้นสุดโปรแกรมการศึกษากลุ่มเป็นเวลา 4 สัปดาห์ ยังคงมีระดับเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติการความเครียดทางอารมณ์ดีกว่าก่อนเริ่มโปรแกรมการศึกษากลุ่ม

ส่วนระยะติดตามผลการทดลองกับระยะหลังการทดลองไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -1.587$, $df = 9$) คะแนนค่าเฉลี่ยความแตกต่างลดลง -5.30 หมายความว่า หลังจากสิ้นสุดโปรแกรม

การศึกษากลุ่มเป็นเวลา 4 สัปดาห์ ยังคงรักษาระดับเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติการความเครียดทางอารมณ์ที่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากระยะหลังการทดลอง

5.2.2 ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยที่ 2 ปฏิกริยาความเครียดทางอารมณ์ของกลุ่มทดลอง ระยะหลังการทดลองและติดตามผลการทดลอง ดีกว่า กลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้ง 3 ช่วงระยะการทดลอง (Between-Subjects Effects) พบว่า ระยะก่อนการทดลอง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระยะหลังการทดลองมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระยะติดตามผลการทดลองระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยการทดสอบค่าที (T-Test แบบ Independent Samples Test) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้ง 3 ระยะการทดลอง

ระยะเวลา	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	MD	Std. Error Difference
ก่อนการทดลอง	1.23	.282	-.23	18	.820	-1.30	5.63
หลังการทดลอง	1.08	.311	2.90*	18	.009	16.40	5.65
ติดตามผลการทดลอง	.470	.502	2.10*	18	.050	13.50	6.43

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ระยะก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่าคะแนนปฏิบัติการความเครียดทางอารมณ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความใกล้เคียงกันตามคุณสมบัติเกณฑ์คัดเข้าโครงการวิจัย และสามารถสรุปผลทดสอบตามสมมติฐานของการวิจัยที่ 2 เป็นตามสมมติฐาน ดังนี้

1) ระยะหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.903$, $df = 18$) ค่าเฉลี่ยความแตกต่าง 16.40 หมายความว่า หลังจากสิ้นสุดโปรแกรมการฝึกษากลุ่ม กลุ่มทดลองมีระดับเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติการความเครียดทางอารมณ์ดีกว่ากลุ่มควบคุม

2) ระยะติดตามผลการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .050 ($t = 2.100$, $df = 18$) ค่าเฉลี่ยความแตกต่าง 13.50 ซึ่งการทดสอบค่าที่ (T-Test) จะมีค่า t ในตารางที่สามารถพิจารณาความแตกต่าง

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ โดยค่า t ระหว่าง -1.96 ถึง 1.96 มีความหมายว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น สรุปได้ว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า หลังจากสิ้นสุดโปรแกรมการฝึกษากลุ่มเป็นเวลา 4 สัปดาห์ กลุ่มทดลองยังคงมีระดับเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติการความเครียดทางอารมณ์ดีกว่ากลุ่มควบคุม

6. อภิปรายผล

6.1 สมมติฐานของการวิจัยที่ 1 : ปฏิบัติการความเครียดทางอารมณ์ของกลุ่มทดลอง ระยะหลังการทดลองและติดตามผลการทดลองดีกว่า ระยะก่อนการทดลอง จากผลวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรมการฝึกษากลุ่ม ดังนี้

ครั้งที่ 1 รู้สึกมีพื้นที่ปลอดภัยในการแบ่งปันปัญหาและเริ่มมีความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น

ครั้งที่ 2 เริ่มมีความเข้าใจในการวิเคราะห์ และสามารถแยกแยะความคิดที่ไม่สมเหตุผลได้

ครั้งที่ 3 เรียนรู้ที่มาของอารมณ์และสามารถเชื่อมโยงอารมณ์กับความคิดของตนเองได้

ครั้งที่ 4 เริ่มได้แยแ้งความคิดของตนเองที่ส่งผลต่ออารมณ์ ทำให้เห็นความเป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยนทิศทางความคิดให้สมเหตุสมผล

ครั้งที่ 5 และ 6 มีความชัดเจนในการรับรู้ตามความคิดของตนเอง และมีแนวทางในการปรับเปลี่ยนความคิดตามการได้แยแ้ง

ครั้งที่ 7 มีเจตจำนงเปลี่ยนแปลงอารมณ์และการกระทำใหม่อย่างชัดเจนและนำทักษะที่พัฒนาเรียนรู้ไปปรับใช้ในสถานการณ์จริง

ครั้งที่ 8 และ 9 มีทักษะในการจัดการอารมณ์และปรับตัวในสถานการณ์ความเครียดได้ดีขึ้น

ครั้งที่ 10 มีความมั่นใจมากขึ้นในการจัดการความเครียด สามารถควบคุมอารมณ์ พร้อมนำทักษะที่เรียนรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

โดยเทคนิคหลักที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ดังนี้ 1) กรอบความคิด ABCDE : ช่วยให้นิสิตเข้าใจที่มาของอารมณ์และการกระทำที่ไม่มีเหตุผลและสามารถแยกแยะความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลออกจากสถานการณ์ความเครียดที่เกิดขึ้นได้ เช่น ครั้งที่ 6 ช่วยนิสิตได้ทบทวนสถานการณ์ความเครียดและทำให้เห็นภาพชัดเจนเกี่ยวกับความคิดของตนเองพร้อมสามารถปรับเปลี่ยนอย่างสมเหตุสมผล ตามหลักพื้นฐานของทฤษฎี REBT เมื่อมีความคิดที่มีเหตุผลจะช่วยลดอารมณ์และการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดได้ 2) เทคนิคการได้แยแ้ง : การวิเคราะห์ความคิด ช่วยให้นิสิตสามารถตรวจสอบและท้าทายความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลได้ โดยใช้หลักประเมินด้วยตรรกะความจริงที่เกิด พร้อมประโยชน์ที่ได้จากของความคิด

นั้น เช่น ครั้งที่ 2 การพิจารณาได้แยแ้งตามลักษณะ 11 ความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลของ Ellis ช่วยให้นิสิตสามารถแยกแยะความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลและปรับเปลี่ยนให้สมเหตุสมผลมากขึ้น 3) ทักษะตามแนวคิดการปรึกษากลุ่ม : ด้วยการสร้างสัมพันธภาพสร้างบรรยากาศภายในกลุ่มแบบเปิดกว้างให้รู้สึกปลอดภัยเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งช่วยให้นิสิตรู้สึกมั่นใจพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ช่วยวิเคราะห์ทบทวนความคิดร่วมกันและเรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการสนับสนุนต่อกันภายในกลุ่ม

สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มทดลองสามารถปรับเปลี่ยนความคิดและปฏิกิริยาความเครียดทางอารมณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล ทำให้อารมณ์และการกระทำยืดหยุ่นมากขึ้น เมื่อเทียบกับระยะก่อนการทดลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Eseadi et al. (2019) ที่พบการปรึกษากลุ่มทฤษฎี REBT ช่วยลดความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลต่อบาดแผลทางจิตใจโดยเทคนิคสำคัญคือการได้แยแ้งความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลตามกรอบความคิด ABCDE

6.2 สมมติฐานของการวิจัยที่ 2 : ปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของกลุ่มทดลองระยะหลังการทดลองและติดตามผลการทดลองดีกว่า กลุ่มควบคุม ในการเปรียบเทียบกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการปรึกษากลุ่มสามารถลดความเครียดทางอารมณ์จากการปรับเปลี่ยนความคิดให้สมเหตุสมผล ส่งผลให้เพิ่มประสิทธิภาพในการปรับตัว การรับมือกับความเครียดทางอารมณ์ด้วยปฏิกิริยาความเครียดทางอารมณ์ในเชิงบวกคือการมองมุมบวกและการท้าทาย มากกว่าเชิงลบคือการเฉย และภัยคุกคาม อันตรายหรือความสูญเสีย ซึ่งความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลเป็นสาเหตุหลักของความเครียดและความทุกข์ โดยปฏิริยาเชิงบวก

ส่งผลดีต่อสุขภาพ ทำให้เกิดการปรับตัว กล้าเผชิญปัญหา และยอมรับพร้อมหาทางแก้ไข แต่กลับกัน ปฏิบัติเชิงลบไม่ส่งผลดีต่อสุขภาพทำให้หมดแรง อ่อนเพลีย หลีกหนี ต่อต้านและปัญหายังคงอยู่ (Selye, 1978 cited in Garcia, 2010)

สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มทดลองมีการปรับปรุงการจัดการความเครียดทางอารมณ์ดีกว่า กลุ่มควบคุมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มทดลองเกิดจากการปรับความคิดให้สมเหตุสมผลมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้การจัดการความเครียดหรือปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์มีประสิทธิภาพขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yan et al. (2021) ที่พบว่า กลยุทธ์การรับมือเชิงบวกสามารถลดผลกระทบจากความเครียดทางอารมณ์ได้ดีมากกว่ากลยุทธ์การรับมือเชิงลบ

6.3 คำถามการวิจัย : การศึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมต่อปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรี สามารถปรับเปลี่ยนปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรีให้สมเหตุสมผล ผลวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าโปรแกรมการศึกษากลุ่มมีประสิทธิภาพเพียงพอในการปรับเปลี่ยนปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรีกลุ่มทดลองให้สมเหตุสมผลได้ ซึ่งโปรแกรมเน้นการเปลี่ยนแปลงความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลที่ช่วยให้นิสิตมีทักษะในการระบุและท้าทายความคิดเกิดการปรับเปลี่ยนความคิดและปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ใหม่ มีการจัดการความเครียดทางอารมณ์ที่ดีขึ้น

จากผลวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองหลังรับโปรแกรมการศึกษากลุ่มชี้ให้เห็นว่า มีเพียง

ด้านที่ 1 เจใจ ไม่มียัยสำคัญทางสถิติและมีค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงต่ำที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ โดยการเจใจเป็นการหนีปัญหา ไม่ต้องการรับรู้หรือแก้ไขปัญหาซึ่งสัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของความเครียด ความทุกข์ ภาวะซึมเศร้า และลดความเข้มแข็งในชีวิต (สุหทัย โตสังวาล และทยาวิรุ จันทรวินวัฒน์, 2566; (Chu, Goger, Malaktaris, & Lang, 2022) กลับกันด้านที่ 2 การมองมุมบวก มีนัยสำคัญทางสถิติและมีค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงสูงที่สุด โดยการมองมุมบวกเป็นการพยายามหาส่วนที่ดีในการรับมือความเครียด ซึ่งสัมพันธ์กับการลดความเครียดและอาการซึมเศร้า (Zhaoyang, Scott, Smyth, Kang, & Sliwinski, 2020)

แต่หลังสิ้นสุดโปรแกรมการศึกษากลุ่ม 4 สัปดาห์ กลุ่มทดลองมีคะแนนปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ลดลง ตามทฤษฎี REBT ชี้ว่าแม้จะมีความคิดใหม่ที่สมเหตุสมผล แต่นิสิตอาจยอมให้อารมณ์ มีอิทธิพลสูงกว่าความมีเหตุผลทำให้เกิดปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ที่รุนแรงมากขึ้น เพราะมนุษย์มีแนวโน้มที่จะมีความไม่สมเหตุสมผลในตัวเอง และไม่มีสิ่งใดปราศจากความไม่สมเหตุสมผล โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมที่ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง (เช่น ครอบครัว สังคม วัฒนธรรม) ซึ่งทำให้มีโอกาสอย่างมากที่จะเกิดความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลเพิ่มเติม (Ellis, 1976 อ้างถึงใน ดวงมณี จงรักษ์, 2556)

สามารถสรุปได้ว่า การศึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมต่อปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรีมีประสิทธิภาพในการลดความทุกข์ทางอารมณ์และการปรับเปลี่ยนปฏิริยาความเครียด

ทางอารมณ์ให้ดีขึ้น แม้ระยะติดตามผลการทดลองจะลดลงเล็กน้อย แต่ยังคงรักษาปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ให้ดีกว่าระยะก่อนการทดลอง ซึ่งสัมพันธ์ทางบวกอย่างมากในปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ด้านที่ 2 การมองมุมบวก แต่ยังคงมีผลน้อยกับปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ด้านที่ 1 เฉลไฉ ซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์แย่งลงและมีความทุกข์ทางอารมณ์เพิ่มมากขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. แบบสอบปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ใช้วัดระดับความเครียดด้วยการสำรวจปฏิริยาทางอารมณ์และการกระทำต่อสถานการณ์ความเครียด สามารถนำไปปรับใช้ในกลุ่มตัวอย่างอื่นที่คล้ายคลึง หรือถ้าต้องการใช้ในชวอายุกลุ่มอื่นอาจปรับคำปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ให้เหมาะสมกับชววัย

2. โปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ต่อปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรี สามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางพัฒนา เพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงความคิดให้มีความสมเหตุสมผล ที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ให้มีความยืดหยุ่น แต่ทั้งนี้ต้องศึกษาเน้นลักษณะปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ด้านเฉไฉกับด้านการมองมุมบวกที่เป็นปัจจัยหลักในการเปลี่ยนแปลงและกลุ่มตัวอย่างให้อย่างละเอียด เพื่อปรับปรุงโปรแกรมการปรึกษากลุ่ม

และกิจกรรมกลุ่มให้สอดคล้อง ไม่เป็นการกดดันกับกลุ่มตัวอย่างและเกิดประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงกับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปฏิริยาความเครียดทางอารมณ์ โดยมุ่งเน้นไปที่อารมณ์ ความรู้สึก การกระทำเฉพาะที่เป็นปฏิริยาหลัก ซึ่งยังไม่ได้รับการศึกษาอย่างเพียงพอ เช่น การครุ่นคิด (Rumination) เป็นการความคิดในรูปแบบเดิมซ้ำ ๆ ยึดติดในเชิงลบเกี่ยวกับตนเองและไม่แก้ไข ปัญหา และความอดิโรย (Languishing) เป็นการขาดอารมณ์ความรู้สึก ขาดความหมายในชีวิตที่นำไปสู่ความว่างเปล่า ซึ่งปฏิริยาเหล่านี้ส่งผลเชิงลบกับบุคคลอย่างมากและเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตที่จะเกิดขึ้นตั้งแต่ระยะแรก จึงมีความสำคัญอย่างมากในการศึกษาประเด็นเหล่านี้ในอนาคต

2. เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตอายุ 18-20 ปี ซึ่งอยู่ในชววัยรุ่นตอนปลาย อาจทำให้เกิดความเขินอายหรือไม่กล้าแสดงออกในระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมการปรึกษากลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนใช้เทคนิคการแสดงบทบาทและเทคนิคการให้การบ้าน ที่อาจทำให้อึดอัดกดดันหรือไม่มั่นใจ ดังนั้น ควรมีการปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับลักษณะวัยและความพร้อมของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ตอนครั้งแรกของการปรึกษากลุ่มควรสร้างสัมพันธ์ภาพภายในกลุ่มให้มีความไว้วางใจและกล้าเปิดเผยความคิด อารมณ์ความรู้สึกมากขึ้น พร้อมให้กำลังใจให้เกิดความมั่นใจตนเองในการเปลี่ยนแปลง

3. ในการปรึกษากลุ่ม จำเป็นต้องมีสมาชิกกลุ่มเข้าร่วมครบทุกคนถึงจะเริ่มกระบวนการปรึกษากลุ่มได้ ดังนั้น ควรสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิกกลุ่มในทุกครั้งของการเข้าร่วมกิจกรรม

4. จากการทดลองพบว่าระยะติดตามผลมีคะแนนปฏิบัติการความเครียดทางอารมณ์ที่ลดลงเล็กน้อย ส่วนหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อมที่ยังคงไม่มี

เหตุผล ต่อให้เปลี่ยนความคิดให้มีเหตุผลแล้วก็สามารถกลับมาไม่มีความคิดที่ไม่มีเหตุผลหรือเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งวิธีการเลี้ยงดูและความสัมพันธ์ในครอบครัวถือเป็นปัจจัยที่สำคัญ ดังนั้น ควรมีศึกษาในแง่มุมของการปรึกษารอบคร้วกับปฏิบัติการความเครียดทางอารมณ์ เพื่อความมั่นคงในการเปลี่ยนแปลงความคิดที่สมเหตุสมผลและการสนับสนุนจากครอบครัวช่วยให้ระดับความเครียดลดลง

References

- Chongrak, D. (2013). *Basic Counseling and Psychotherapy Theories* (6th ed.). Bangkok: Technology Promotion Association (Thailand-Japan). (in Thai)
- Chu, G. M., Goger, P., Malaktaris, A., & Lang, A. J. (2022). The role of threat appraisal and coping style in psychological response to the COVID-19 pandemic among university students. *Journal of Affective Disorders Reports*, 8, 1-8. Retrieved from 10.1016/j.jadr.2022.100325
- Department of Mental Health: Ministry of Public. (2021). *Unicef- Department of Mental Health indicates that COVID-19 continues to worsen the mental health of Thai children*. Retrieved from <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=31160> (in Thai)
- Dixon, T. (2022). *Emotion-focused vs. Problem-focused Coping Strategies*. Retrieved from <https://www.themantic-education.com/ibpsych/2022/03/14/emotion-focused-vs-problem-focused-coping-strategies/>
- Eseadi, C., Oyeoku, E. K., Onuigbo, L. N., Out, M. S., Nwefuru, B. C., & Edeh, N. C. (2019). Rational-Emotive Behavior Therapy Program for Trauma-Specific Beliefs Among Undergraduate Students: Testing the Effect of A Group Therapy. *Global Journal of Health Science*, 11(8), 61-79. Retrieved from 10.5539/gjhs.v11n8p61
- Folkman, S. (2013). *Stress: Appraisal and Coping*. In M. D. Gellman, & J. R. Turner (Eds.), *Encyclopedia of Behavioral Medicine*. (pp. 1913–1915). New York: Springer. Retrieved from 10.1007/978-1-4419-1005-9_215
- Garcia, C. (2010). Conceptualization and measurement of coping during adolescence: a review of the literature. *Journal of nursing scholarship : an official publication of Sigma Theta Tau International Honor Society of Nursing*, 42(2), 166–185. Retrieved from 10.1111/j.1547-5069.2009.01327.x
- Krohne, H. W. (2001). *Stress and Coping Theories*. In N. J. Smelser & P. B. Baltes (Eds.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. (pp. 15163-15170). Amsterdam, Netherlands: Elsevier. Retrieved from 10.1016/B0-08-043076-7/03817-1.
- Larsson, G. (2011). *The Emotional Stress Reaction Questionnaire (ESRQ): Measurement of Stress Reaction Level in Field Conditions in 60 Seconds*. Retrieved from <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA582838.pdf>
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. New York: Springer publishing company.
- Matthieu, M. M., & Ivanoff, A. (2006). Using Stress, Appraisal, and Coping Theories in Clinical Practice: Assessments of Coping Strategies After Disasters. *Brief Treatment and Crisis Interventio*, 6(4), 337-348. Retrieved from 10.1093/brief-treatment/mhl009

- Social Research Institute Chulalongkorn university. (2022). *Survey of Health Behaviors of University Students*. Retrieved from <http://www.cusri.chula.ac.th/archives/research/สำรวจพฤติกรรมสุขภาพของ> (in Thai)
- Stanislawski, K. (2019). The Coping Circumplex Model: An Integrative Model of the Structure of Coping with Stress. *Frontiers in Psychology*, 10, 694. Retrieved from 10.3389/fpsyg.2019.00694
- Tosangwarn, S., & Juntarawiwat, T. (2023). Stress, Depression, Coping Strategies And Resilience of Nursing Students At An Institution In Northeast Thailand During The Outbreak of The Covid-19 Virus. *The Journal of Psychiatric Nursing and Mental Health*, 37(3), 92-113. Retrieved from <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/JPNMH/article/view/262552> (in Thai)
- Yan, L., Gan, Y., Ding, X., Wu, J., & Duan. H., (2021). The relationship between perceived stress and emotional distress during the COVID-19 outbreak: Effects of boredom proneness and coping style. *Journal of Anxiety Disorders*, 77, 102328. Retrieved from 10.1016/j.janxdis.2020.102328
- Zhaoyang, R., Scott, S. B., Smyth, J. M., Kang, J. E., & Sliwinski, M. J. (2020). Emotional Responses to Stressors in Everyday Life Predict Long-Term Trajectories of Depressive Symptoms. *Annals of Behavioral Medicine : a publication of the Society of Behavioral Medicine*, 54(6), 402–412. Retrieved from 10.1093/abm/kaz057

การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ ตามแนวทาง STEAM

นพดล กองศิลป์*

ทินภัทร ศรีคะชินทร์**

Received: September 4, 2024

Revised: April 21, 2025

Accepted: July 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิด เชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 3) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 212 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามประเมินความต้องการจำเป็นของนักเรียนในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM แผนการสอนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM และแบบวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

ผลการวิจัย พบว่า (1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จำนวน 152 คน มีความต้องการจำเป็นในกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM ที่ต้องได้รับการพัฒนาในทุกด้าน โดยมีความต้องการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมมากที่สุด

ผู้รับผิดชอบบทความ: นพดล กองศิลป์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
E-mail: Noppadok@g.swu.ac.th

* โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

** โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

($PNI_{\text{modified}} = 0.788$) รองลงมา คือ บทบาทการเรียนรู้ของผู้เรียน อารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน และเจตคติของผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.696, 0.606$ และ 0.405 ตามลำดับ) เมื่อนำผลการประเมินความต้องการจำเป็นไปใช้ในการออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ (2) การวิเคราะห์คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ระดับความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้มีคะแนนความเหมาะสมเฉลี่ยสูงที่สุด ($M = 4.73, SD = 0.31$) ตามด้วยด้านความสอดคล้องขององค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ($M = 4.73, SD = 0.31$) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($M = 4.63, SD = 0.32$) และด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.20, SD = 0.00$) 2) และ (3) ผลการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จำนวน 60 คน ก่อนและหลังได้รับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM พบว่านักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 18.7; p < .001$) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM สามารถทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้

คำสำคัญ: ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม / การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM / การประเมินความต้องการจำเป็น

Development of Innovative Thinking for Prathom 6 students by using STEAM Education

Noppadon Kongsilp*

Tinnapat Srikachin**

Abstract

This research aimed to (1) design and develop a STEAM-based instructional process to enhance innovative thinking skills among Grade 6 students, (2) analyze the quality of the instructional process, and (3) compare students' innovative thinking skills before and after participating in the STEAM-based instructional process. The sample consisted of 212 Grade 6 students in the 2023 academic year. Research instruments included a student needs assessment questionnaire for STEAM learning process development, STEAM-based instructional plans, and an innovative thinking skills assessment tool.

The results revealed that (1) 152 Grade 6 students at the Srinakharinwirot University : Prasarnmit Demonstration School (Elementary) expressed a high level of needs across all components of the STEAM instructional process. The highest need was identified in the content used in learning activities ($PNI_{\text{modified}} = 0.788$), followed by the learner's role, emotional engagement, and attitudes ($PNI_{\text{modified}} = 0.696, 0.606, \text{ and } 0.405$, respectively). These findings were used to develop six instructional units based on the STEAM approach. (2) Expert evaluations showed that the instructional process was rated at the highest level of appropriateness in all aspects. The highest rating was given to instructional media and learning resources ($M = 4.73, SD = 0.31$), followed by alignment of instructional elements ($M = 4.73, SD = 0.31$), learning process design ($M = 4.63, SD = 0.32$), and assessment and evaluation ($M = 4.20, SD = 0.00$). (3) A comparison of the pre- and

Corresponding Author: Noppadon Kongsilp, Srinakharinwirot University : Prasarnmit Demonstration School (Elementary) Email: Noppadok@g.swu.ac.th

* Srinakharinwirot University : Prasarnmit Demonstration School (Elementary)

** Srinakharinwirot University : Prasarnmit Demonstration School (Elementary)

post-instruction scores of 60 students revealed that their post-instruction scores were significantly higher than their pre-instruction scores at the .05 level of significance ($t = 18.7$; $p < .001$). This indicates that the STEAM-based instructional process effectively enhanced students' innovative thinking skills.

Keywords: Innovative Thinking / STEAM Education / Needs Assessment

1. บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างมาก ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการการผลิต การแพร่กระจายสินค้า และการบริการ โดยอาศัยความรู้เป็นตัวขับเคลื่อนหลัก เพื่อสร้างความเติบโต ความมั่นคงและสร้างงานในทุกภาคเศรษฐกิจ หรือที่เรียกว่า เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Based Economy) (OECD, 1999) ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้สังคมเศรษฐกิจมุ่งเน้นกับการสร้างองค์ความรู้มากขึ้น ในประเทศไทยมีการกำหนดยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่เน้นการพัฒนานวัตกรรมและการนำนวัตกรรมมาใช้พัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศมีศักยภาพสูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) และรวมถึงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ยังเน้นการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้เดิมเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่เน้นให้เกิดคุณค่าและความยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ความรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสร้างความเจริญก้าวหน้า และวิถีความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ มีผลให้องค์กรทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นภาครัฐกิจ การบริการ รวมไปถึงการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวสร้างความสามารถเพื่อตอบรับกับการแข่งขันตามความคาดหวังของสังคม ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อสถานการณ์ดังกล่าว จึงเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ 21 และทักษะหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน คือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม

ที่จะช่วยสร้างความโดดเด่นในสังคมการทำงาน (Heij, 2013)

ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงอย่างหลากหลายว่า คือ วิธีแห่งการสร้างแนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่สามารถทำได้เพื่อตอบสนองต่อความกังวลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็ก (Hart, 1996) Xu & Chen (2010) ให้ความหมายว่าการคิดอย่างสร้างสรรค์เป็นกระบวนการรับรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแนวคิดใหม่หรือที่ได้รับการปรับปรุงอย่างมีนัยสำคัญ ส่วน Lu et al., (2013) กล่าวว่า คือ กระบวนการคิดในการค้นพบสิ่งใหม่ สร้างวิธีการใหม่ และแก้ไขปัญหาใหม่ บนพื้นฐานส่วนบุคคล ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเกี่ยวข้องทักษะสำคัญหลายประการ เช่น ความสามารถในการระบุและประเมินปัญหา เพื่อสำรวจและพัฒนาวิธีแก้ปัญหา และดำเนินงานที่ซับซ้อนและท้าทายได้สำเร็จ การคิดเชิงนวัตกรรมได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นทักษะที่สำคัญต่อความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 ทั้งในการเรียนรู้และในด้านต่าง ๆ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมจึงเป็นทักษะที่จำเป็นต่อยุคการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน อย่างรวดเร็ว ผู้ที่มีความคิดริเริ่มและมีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ย่อมมีโอกาสไปสู่อนาคตที่ประสบความสำเร็จได้มากกว่าบุคคลอื่น (อรชร ปราจันท์, 2561) และช่วยให้สามารถนำแนวคิดใหม่ ๆ มาแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในองค์กรได้ Morad, S., Ragonis, N., & Barak, M. (2021). ได้เสนอองค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม เป็น 4 องค์ประกอบ คือ การสังเกต หมายถึง ความสามารถในการมีส่วนร่วมในการสังเกตโลกอย่างกระตือรือร้น ให้ความสนใจกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันเพื่อค้นหาแนวคิดใหม่ สังเกตและรับรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ ทำงานอย่างไร และมีความอ่อนไหวต่อปัญหา หรือ

สิ่งที่สามารถทำได้ดีกว่า การตั้งคำถาม หมายถึง ความสามารถในการถามคำถาม มักเป็นคำถามที่เร้าใจซึ่งท้าทายสภาพที่เป็นอยู่ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความหลงใหลที่จะเข้าใจอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น และถามคำถามเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในปัจจุบัน เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น และอาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือหยุดชะงักได้อย่างไร การแลกเปลี่ยนความรู้หมายถึง ความสามารถในการใช้เวลาพูดคุยกับเครือข่ายบุคคลที่มีความหลากหลายทั้งภูมิหลังและมุมมอง และมองหาแนวคิดใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องผ่านการสื่อสารกับผู้อื่นที่อาจเสนอมุมมองที่แตกต่างกันโดยพื้นฐาน และ การทดลอง หมายถึง ความสามารถในการทดลองและสำรวจโลกบ่อยครั้ง ด้วยกรอบความคิดทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การลองสิ่งใหม่ การทดลองเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ การไปเยือนสถานที่ใหม่ และการแสวงหาข้อมูลใหม่ รวมถึงการออกแบบและการสร้างต้นแบบและการเปิดตัวการทดสอบนักรองในที่ทำงาน ห้องปฏิบัติการของนักนวัตกรรม

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวทาง STEAM เป็นการบูรณาการข้ามศาสตร์รูปแบบหนึ่ง ที่พัฒนามาจาก STEM Education เนื่องด้วยกระบวนการการเรียนรู้ใน STEM มีการปูพื้นฐานที่อัดแน่นจนเกินไป (Kim, 2015) จึงมีการปรับรูปแบบและเพิ่มศาสตร์ทางศิลป์เข้าไปผนวกกับกระบวนการเรียนรู้รูปแบบเดิม เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจของผู้เรียน ส่งผลให้สามารถเชื่อมโยงความรู้และผสมผสานกับจินตนาการและถ่ายทอดออกมาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวทาง STEAM เป็นรูปแบบที่ให้ผู้เรียนได้สนุกและมีจุดมุ่งหมายในการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียน

ในรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยใช้หลักการที่ว่า STEAM คือ การเรียนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผ่านการออกแบบทางวิศวกรรมและศิลปะ โดยมีวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐาน (Yakman, 2008) หลักการนี้แสดงให้เห็นแต่ละวิชาที่ถูกนำมาบูรณาการรวมกันในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวทาง STEAM ต่างก็มีความสำคัญ คือ วิชาวิทยาศาสตร์ (S) มุ่งเน้นให้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติ รวมถึงสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นให้เกิดขึ้น (Rutherford & Ahlgren, 1990) ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่อาศัยการวางแผน การทดลอง และการลงมือปฏิบัติอย่างเป็นระบบ จะทำให้ผู้เรียนสนใจ มีความกระตือรือร้น รู้สึกท้าทายและเกิดความมั่นใจในการเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนในสาขาวิทยาศาสตร์ในระดับขั้นที่สูงขึ้นและประสบความสำเร็จในการเรียน (พรทิพย์ ศิริภัทรราชย์, 2556) เทคโนโลยี (T) เป็นการเรียนรู้สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น นวัตกรรม ความเปลี่ยนแปลง หรือการนำทรัพยากรทางธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการของมนุษย์ (ITEA, 2000) รวมถึงการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยีในโลกปัจจุบัน เพื่อสร้างให้ผู้เรียนสามารถต่อยอดความรู้ทางเทคโนโลยีไปสู่การสร้างเป็นนวัตกรรมที่เป็นจุดมุ่งหมายของ STEAM (Yakman, 2008) วิศวกรรมศาสตร์ (E) คือการเรียนรู้การทำงานที่เป็นระบบ รวมไปถึงกระบวนการออกแบบที่ตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ นอกจากความรู้ที่ได้จากเทคโนโลยีแล้วพื้นฐานทางวิศวกรรมก็เป็นสิ่งจำเป็นต่อการใช้องค์ความรู้ในการสร้างนวัตกรรมเช่นกัน ศิลปศาสตร์ (A) การเรียนรู้ว่าด้วยศาสตร์แห่งศิลปะ ทั้งด้านภาษา วรรณกรรม และสุนทรียศาสตร์ ผู้เรียนไม่ได้เพียงแค่ใช้ความรู้ในด้าน

ศิลปศาสตร์เพียงแต่การวาดภาพหรือระบายสีเท่านั้น ศิลปะใน STEAM ยังรวมไปถึงการศึกษาทางด้านวรรณกรรม สุนทรียภาพทางภาษาและการสื่อสาร สิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พื้นฐานทางวิศวกรรม และคณิตศาสตร์ ในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง และคณิตศาสตร์ (M) การเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเลข สัญลักษณ์ ความสัมพันธ์ แบบรูป รูปร่าง รูปทรงและการให้เหตุผล เนื่องด้วยคณิตศาสตร์เป็นภาษาสากล และยังเป็นองค์ประกอบของชีวิตประจำวันของผู้เรียนจึงจำเป็นต้องสร้างให้ผู้เรียนมีพื้นฐานที่ดี

ด้วยทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม เป็นทักษะการคิด ซึ่งวิธีการพัฒนาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุว่าควรมีการส่งเสริมเพื่อสร้างศักยภาพให้ผู้เรียนใฝ่รู้สามารถศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถรับและปรับตัวให้ทันเทคโนโลยีใหม่ ๆ มีความสามารถสร้างนวัตกรรม และมีความสามารถในระดับภูมิภาคและระดับโลก ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวทาง STEAM จึงเป็นหนึ่งในแนวทางที่เหมาะสมกับการนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดริเริ่ม สร้างสรรค์สิ่งใหม่ แก้ปัญหาซับซ้อน และพัฒนาผลงานที่มีคุณค่าและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM ที่มุ่งเน้นการบูรณาการองค์ความรู้ข้ามศาสตร์ ทั้งวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม ศิลปะ และคณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดและลงมือ

ปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ในบริบทที่มีความหลากหลายและซับซ้อน โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในลักษณะต่าง ๆ เช่น การบูรณาการองค์ความรู้เพื่อแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ STEAM เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้จากหลายศาสตร์ในการสร้างสรรค์โครงการหรือชิ้นงานที่มีเป้าหมายชัดเจน ซึ่งกระบวนการนี้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และออกแบบวิธีการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ที่ไม่จำกัดอยู่ในกรอบของวิชาใดวิชาหนึ่งเท่านั้น มีการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (Experiential Learning) กระบวนการเรียนรู้ใน STEAM มักใช้การเรียนรู้แบบลงมือทำ (Learning by Doing) เช่น การออกแบบต้นแบบ การทดลอง หรือการสร้างผลงานจริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสังเกต การตั้งคำถาม และการทดลองซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการคิดเชิงนวัตกรรม (Morad et al., 2021) การเชื่อมโยงกับโลกจริงและประเด็นร่วมสมัย การเรียนรู้แบบ STEAM มักตั้งอยู่บนเจตยหรือสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึก เห็นคุณค่าของการนำแนวคิดใหม่ ๆ ไปแก้ไขปัญหาในบริบทที่มีอยู่จริง และกระตุ้นการคิดเชิงริเริ่มและมุมมองใหม่ (divergent thinking) การเปิดพื้นที่สำหรับความคิดสร้างสรรค์และศิลปศาสตร์ด้านศิลปะใน STEAM ช่วยเสริมสร้างความยืดหยุ่นทางความคิด (cognitive flexibility) และจินตนาการ ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาแนวคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ทั้งในแง่การออกแบบ การสื่อสาร หรือการแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน (Collaboration) และการแลกเปลี่ยนมุมมอง STEAM สนับสนุนให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม

แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนร่วมกลุ่ม และครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของการคิดเชิงนวัตกรรม ด้าน “การแลกเปลี่ยนความรู้” (knowledge sharing) ที่เปิดโอกาสให้เกิดการผสมผสานแนวคิดต่าง ๆ จนเกิดเป็นแนวทางใหม่ที่สร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM ไม่ได้เป็นเพียงการบูรณาการวิชาเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา “ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม” ผ่านกิจกรรมที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการสร้างคุณค่าใหม่ ผู้เรียนจะได้รับการหล่อหลอมให้มีวิธีคิดแบบนวัตกรรมที่สามารถนำไปต่อยอดทั้งในชีวิตประจำวันและในโลกของการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM โดยคาดว่าจะได้เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม คือ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึก และใบงาน ได้เครื่องมือที่ใช้ในการวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม และทราบคุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM ในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอนและผู้ที่ต้องการศึกษา นำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ที่ได้จะเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1) เพื่อออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6

2) เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม และแบบวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในครั้งนี้เป็นผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 8 ห้องเรียน รวมจำนวนผู้เรียน 240 คน ซึ่งโรงเรียนจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จำนวน 152 คน การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้อ้างอิงจากตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ Krejcie and Moegan (1970).

ประเด็นที่ต้องการศึกษา

ในการพัฒนาเครื่องมือผู้วิจัยได้นำการวิจัยความต้องการจำเป็นของนักเรียนมาประยุกต์ใช้ โดยเก็บข้อมูลจำนวน 4 ด้าน คือ บทบาท อารมณ์ความรู้สึก การเนื้อหา และ เจตคติ

ขั้นตอนในการดำเนินการ

1. การออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน

1.2 สร้างแบบสอบถามสำรวจความต้องการจำเป็นของนักเรียนในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM และนำ (ร่าง) แบบสอบถามสำรวจความต้องการจำเป็นของนักเรียนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของเนื้อหา โดยพิจารณาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

1.3. สำรวจความต้องการจำเป็นของนักเรียนโดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1.3.1 การค้นพบ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์นักเรียนเพื่อให้เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการจำเป็นของผู้ใช้เบื้องต้น เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาต้นแบบระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนต่อไป

1.3.2 การนิยาม ผู้วิจัยนำข้อมูลจากข้อ 1.3.1 มาวิเคราะห์และกำหนดกรอบสำหรับการดำเนินงาน ใน 4 มิติ คือ บทบาท อารมณ์ความรู้สึก

การเนื้อหา และ เจตคติ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ในการสร้างต้นแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน

1.3.3 การพัฒนา ผู้วิจัยหาแนวทางและแนวคิดต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาต้นแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน โดยมีขั้นตอน คือ การสร้าง และการทดสอบต้นแบบ รายงานผลการทดสอบและการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้พัฒนาปรับปรุงต้นแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน

1.3.4 ส่งมอบ เมื่อผู้วิจัยพัฒนาต้นแบบการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนแล้ว จะเป็นการนำต้นแบบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาผลการใช้

1.4 จัดทำ (ร่าง) กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน โดยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ และเอกสารประกอบการเรียนรู้ ตามเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ศึกษาให้สอดคล้องกับผลการประเมินความต้องการจำเป็นที่ได้

1.5 นำตัวอย่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน โดยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ และเอกสารประกอบการเรียนรู้ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการ

ของแผนการจัดการเรียนรู้ ความเหมาะสมของสื่อ และเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุง

1.6 นำตัวอย่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนที่ปรับแก้แล้ว 1 หน่วยการเรียนรู้ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้านความเหมาะสมของกระบวนการ เวลาที่ใช้ รวมถึงความเหมาะสมของสื่อและเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้ โดยการสัมภาษณ์และการสังเกต จากนั้นนำผลการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไข

2. การออกแบบและพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยศึกษาความหมายและองค์ประกอบของความสามารถย่อย คือ 1) การสังเกต 2) การตั้งคำถาม 3) การแลกเปลี่ยนความรู้ และ 4) การทดลอง เพื่อวางแผนในการกำหนดโครงสร้างของแบบวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

2.2 กำหนดโครงสร้างของแบบวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนำนิยามเชิงปฏิบัติการและองค์ประกอบของความสามารถย่อยของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากำหนดโครงสร้างของแบบวัดและจำนวนข้อ

2.3 ดำเนินการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดย

สร้างข้อคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการและโครงสร้างของแบบวัดการคิดเชิงคณิตศาสตร์ที่กำหนด มีลักษณะเป็นแบบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ พร้อมเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ และเลือกข้อคำถามเพื่อนำมาใช้จริง จำนวน 5 ข้อ

2.4 นำ (ร่าง) แบบวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมและเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบิค (Scoring Rubric) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยพิจารณา ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้

2.5 นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มาวิเคราะห์ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงทางด้านเนื้อหา โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Index of Item objective Congruence : IOC) จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.5–1.0

2.6 นำ (ร่าง) แบบวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและได้รับการจัดการเรียนรู้แล้ว จำนวน 30 คน นำผลการทดลองใช้ มาวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ คือ ค่าอำนาจจำแนก โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่ามากกว่า 0.20 ขึ้นไป ค่าความยากง่าย โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่ามากกว่า 0.20 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดทั้งฉบับ โดยใช้เกณฑ์พิจารณาความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.50

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์คุณภาพของ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อ พัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในครั้งนี้เป็นผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 8 ห้องเรียน รวมจำนวนผู้เรียน 240 คน ซึ่งโรงเรียนจัดห้องเรียน แบบคละความสามารถ ใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยมี ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต มหวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมจำนวนผู้เรียน 30 คน ซึ่งโรงเรียนจัดห้องเรียน แบบคละความสามารถ

ประเด็นที่ต้องการศึกษา

ตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการจัดการ เรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้านความ เทียงตรงเชิงโครงสร้าง

ขั้นตอนในการดำเนินการ

1. นำกระบวนการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนา ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพในด้านความ เหมาะสมของความสอดคล้องขององค์ประกอบของ

แผนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

2. นำผลการตรวจสอบคุณภาพของแผนการ จัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญมาดำเนินการปรับปรุง แก้ไข ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยเนื้อหา 6 หน่วยการเรียนรู้ เรียนหน่วยการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง ได้แก่

หน่วยที่ 1 ผู้สูงอายุ

หน่วยที่ 2 คนพิการ

หน่วยที่ 3 ความปลอดภัย

หน่วยที่ 4 Smart Logistics

หน่วยที่ 5 Smart Classroom

หน่วยที่ 6 ประหยัดพลังงาน

3. นำ (ร่าง) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิด เชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ปรับแก้แล้วทั้ง 6 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยเลือก แผนการจัดการเรียนรู้ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ ไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้านความเหมาะสมของกระบวนการ เวลาที่ใช้ รวมถึงความเหมาะสมของสื่อและเอกสารประกอบการ จัดการเรียนรู้โดยการสัมภาษณ์และการสังเกต จากนั้นนำผลการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไข

ระยะที่ 3 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังใช้การจัดการ เรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนา ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อ

พัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในครั้งนี้เป็นผู้เรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
จำนวน 8 ห้องเรียน รวมจำนวนผู้เรียน 240 คน ซึ่ง
โรงเรียนจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้เรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
จำนวน 2 ห้องเรียน รวมจำนวนผู้เรียน 60 คน ซึ่ง
โรงเรียนจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ ใช้การ
สุ่มอย่างง่ายโดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

ประเด็นที่ต้องการศึกษา

ตรวจสอบค่าเฉลี่ยทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้
กระบวนการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการ
คิดเชิงนวัตกรรม

ขั้นตอนในการดำเนินการ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง
และเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการก่อนการทดลอง

สนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียน
แนวทางการจัดการเรียนรู้ และการวัดและการ
ประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่
ต้องเรียนรู้

2. ขั้นดำเนินการทดลอง

2.1 ก่อนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำแบบ
ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบวัดทักษะการคิด
เชิงนวัตกรรมกับผู้เรียน

2.2 ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยจัดการ
เรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง
STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6 หน่วย
การเรียนรู้ หน่วยละ 2 ชั่วโมง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงหน่วยการเรียนรู้

หน่วยที่	หัวข้อเรื่อง	จำนวนชั่วโมง
1	ผู้สูงอายุ	2
2	คนพิการ	2
3	ความปลอดภัย	2
4	Smart logistics	2
5	Smart Classroom	2
6	ประหยัดพลังงาน	2

3. ขั้นตอนประเมินการจัดการเรียนรู้

เมื่อจัดการเรียนรู้ครบกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำแบบวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับผู้เรียนซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกับแบบทดสอบก่อนการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ Paired-sample t-test โดยโปรแกรม Jamovi ซึ่งการทดสอบนี้จะอยู่ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ

4. ผลการวิจัย/Results

4.1 ผลการออกแบบและพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของนักเรียนในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM ของตัวอย่างวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จำนวน 152 คน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความต้องการจำเป็นในกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM ที่ต้องได้รับการพัฒนาในทุกด้าน โดยมีความต้องการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมมากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.788$) รองลงมา คือ บทบาทการเรียนรู้ของผู้เรียน อารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน และเจตคติของผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.696, 0.606$ และ 0.405 ตามลำดับ)

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM

การพัฒนาระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทาง STEAM	ค่าเฉลี่ยของ สภาพที่ควร จะเป็น (I)	ค่าเฉลี่ยของ สภาพ ที่เป็นจริง (D)	(I - D)	(I - D)/D
ด้านที่ 1 บทบาทการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.36	2.57	1.97	0.696
ด้านที่ 2 อารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน	4.45	2.77	1.68	0.606
ด้านที่ 3 เนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรม	4.38	2.45	1.93	0.788
ด้านที่ 4 เจตคติของนักเรียน	4.44	3.16	1.28	0.405

ส่วนที่ 2 ผลการออกแบบและพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM

กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

หน่วยที่ 1 ผู้สูงอายุ

หน่วยที่ 2 คนพิการ

หน่วยที่ 3 ความปลอดภัย

หน่วยที่ 4 Smart Logistics

หน่วยที่ 5 Smart Classroom

หน่วยที่ 6 ประหยัดพลังงาน

โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย

1) จุดประสงค์การเรียนรู้

2) เนื้อหาสาระ โดยมีเอกสารประกอบการเรียนรู้

3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM

4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย

5) การวัดและประเมินผล ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้

ทั้งนี้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ใช้เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

4.2 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่า ระดับความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้มีคะแนนความเหมาะสมเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.73$, $SD = 0.31$) ตามด้วยด้านความสอดคล้องขององค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ($M = 4.73$, $SD = 0.31$) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($M = 4.63$, $SD = 0.32$) และด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.20$, $SD = 0.00$) ตามลำดับดังที่แสดงในตาราง 3

ตารางที่ 3 แสดงระดับความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (n=5)

ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		การแปลความหมาย
	M	SD	
ความสอดคล้องขององค์ประกอบของแผนฯ	4.73	0.31	มากที่สุด
1. เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
2. กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหา	4.80	0.45	มากที่สุด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		การแปลความหมาย
	M	SD	
3. กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.63	0.32	มากที่สุด
1. กิจกรรมการเรียนรู้อ่านแล้วเข้าใจง่ายสามารถจัดกิจกรรมได้ตามแผน	4.60	0.89	มากที่สุด
2. กิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.80	0.45	มากที่สุด
3. กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด	4.00	0.71	มาก
4. กิจกรรมมีการบูรณาการเนื้อหาและการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM	4.80	0.45	มากที่สุด
5. กิจกรรมมีคำถามที่ส่งเสริมแนวคิดให้กับผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
6. กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	4.80	0.45	มากที่สุด
สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.80	0.00	มากที่สุด
1. สื่อการเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.80	0.45	มากที่สุด
2. สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
การวัดและประเมินผล	4.20	0.00	มากที่สุด
1. การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.2	0.84	มากที่สุด
2. การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.2	0.84	มากที่สุด
รวมทั้งสิ้น	4.62	0.31	มากที่สุด

4.3 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

จำนวน 60 คน พบว่า ก่อนและหลังได้รับการกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM พบว่านักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 18.7$; $p < .001$) หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM สามารถทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

	N	M	S.D.	SE	t	p
ก่อน	60	38.5	3.26	0.174	18.7	<.001
หลัง	60	47.0	1.35	0.421		

5. อภิปรายผล

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM ของตัวอย่างวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จำนวน 152 คน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความต้องการจำเป็นในกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM ที่ต้องได้รับการพัฒนาในทุกด้าน โดยมีความต้องการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมมากที่สุด รองลงมา คือ บทบาทการเรียนรู้ของผู้เรียน อารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน และเจตคติของผู้เรียน ซึ่งเห็นได้ว่าเนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมมีความสำคัญมากที่สุด ที่จะสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนได้

คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ระดับความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับ Connor, A., Karmokar, S., & Whittington, C. (2015). ที่กล่าวว่ากระบวนการบูรณาการแบบ STEAM เน้นการบูรณาการศาสตร์ ศิลปะ (Arts) เข้ากับ STEM เพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างความคิดสร้างสรรค์และความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งการศึกษาในปัจจุบันต้องตอบสนองต่อโลกที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกันมากขึ้น การรวมศิลปะเข้ากับการเรียนการสอน

STEM สามารถช่วยเพิ่มทักษะการแก้ปัญหาและความเข้าใจในเชิงลึกของผู้เรียนไม่เพียงช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ แต่ยังช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนรับมือกับปัญหาที่ซับซ้อนในโลกปัจจุบัน วิธีการนี้สนับสนุนให้นักเรียนเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ที่ยั่งยืนด้วย

ผลการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จำนวน 60 คน พบว่า ก่อนและหลังได้รับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM พบว่านักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือกล่าวได้ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM ที่สร้างขึ้นนั้น สามารถทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้ สอดคล้องกับสุวิมล ว่องวาณิช (2562). ที่กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่เป็นระบบซึ่งใช้เพื่อกำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพที่มุ่งหวังกับสภาพที่เป็นอยู่จริงส่วนใหญ่จะเน้นที่ความแตกต่างของผลลัพธ์ (outcome gaps) จากนั้นมีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความแตกต่างนั้น แล้วเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญมาแก้ไข ซึ่งส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM ที่สร้างขึ้นนั้นตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนมากที่สุด อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เป็นการบูรณาการตามแนวทาง STEAM เป็นการบูรณาการข้ามศาสตร์ที่อาศัยการวางแผน การทดลอง และการลงมือปฏิบัติอย่างเป็นระบบ จะทำให้ผู้เรียนสนใจ มีความกระตือรือร้น รู้ลึก ทำท่ายและเกิดความมั่นใจในการเรียน (พรทิพย์

ศิริภทราชัย, 2556) จึงส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ สำหรับผู้ที่สอนสามารถนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEAM เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะของนักเรียน คือ

6.1.1 ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนใน 1 หน่วยการเรียนรู้ ไม่ควรน้อยกว่า 2 คาบเรียน เนื่องจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการมากกว่าการสอนทั่วไป ดังนั้นควรแบ่งสัดส่วนของเวลาให้เหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับตัวผู้เรียน

6.1.2 การจัดกิจกรรมในครั้งแรกนักเรียนจะไม่สามารถนำเสนอได้ด้วยตนเอง ผู้สอนควรช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการนำเสนอ

6.1.3 กิจกรรมที่จัดขึ้นควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งกิจกรรมแบบกลุ่ม หรือ กิจกรรมเดี่ยว เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากปฏิบัติและมีความรู้ที่คงทน

6.1.4 ก่อนจัดการเรียนการสอนผู้สอนควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้น และมีการสาธิตให้นักเรียนดูก่อนที่จะให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการทำกิจกรรมอย่างตรงกัน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการบูรณาการกับบทเรียนในระดับชั้นของนักเรียนมากขึ้น เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าถึงเนื้อหาที่ศึกษาอยู่ได้มากขึ้น

References

- Connor, A., Karmokar, S., & Whittington, C. (2015). From STEM to STEAM: Strategies for enhancing engineering & technology education.
- Hart, S. (1996). Beyond Special Needs: enhancing children's learning through innovative thinking. Sage.
- Heij, W. d. (2013). Famous "innovation" quotes from Steve Jobs, Gunter Pauli, Einstein, Henry Ford and many others.
- Kim, S.-W. (2015). STEAM Gyoyuk Gicho Irongwa Hyeonjang Jeogyong [Theory and Practice of STEAM Education]. Ewha Education Monograph Series, 2015-01, 52.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Lu, H., Hu, L., Liu, G., & Zhou, J. (2013). An innovative thinking-based intelligent information fusion algorithm. *The Scientific World Journal*, 2013.
- Morad, S., Ragonis, N., & Barak, M. (2021). An integrative conceptual model of innovation and innovative thinking based on a synthesis of a literature review. *Thinking skills and creativity*, 40, 100824.
- Morad, S., Ragonis, N., & Barak, M. (2021). The validity and reliability of a tool for measuring educational innovative thinking competencies. *Teaching and Teacher Education*, 97, 103193.
- OECD. (1999). Knowledge Based Economy. Retrieved from <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=OCDE/G D%2896%29102&docLanguage=En>
- Prajan, O., & Chaemchoy, S. (2018). Administrative Model for Development Teacher's Innovative Thinking Skills in the Basic Education School. *Journal of Social Innovation and Lifelong Learning*, 12(1), 156-169.
- Rutherford, F. J., & Ahlgren, A. (1990). Science for all Americans. New York: Oxford University Press.
- Siripatharachai, P. (2013). STEM education and 21st century skills development. *Executive journal*, 33(2), 49-56.
- The 12th National Economic and Social Development Plan (2017-2021). National Legislative Assembly. 2014. Thai government gazette. <http://www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/comm/52/lawguide/law1/6.pdf>
- The 13th National Economic and Social Development Plan (2023-2027). National Legislative Assembly. 2014. Thai government gazette. <https://www.nesdc.go.th/articleattach/articlefile20230307173518.pdf>

- Watted, A. (2023). Promoting innovative thinking and achievements in a massive open online course. IntechOpen. doi: 10.5772/intechopen.1001449
- Wongwanich, S. (2562). Needs assessment research. (4). Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- Xu, Z., & Chen, H. (2010). Research and Practice on Basic Composition and Cultivation Pattern of College Students' Innovative Ability. International Education Studies, 3(2), 51-55.
- Yakman, G, (2008). *STΣ@M Education: an overview of creating a model of integrative education*. Pupils Attitudes Towards Technology 2008 Annual Proceedings. Netherlands.

การสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง “ละครำ” สำหรับเด็กและเยาวชน

ธิติมา อ่องทอง*

Received: September 2, 2024.

Revised: April 21, 2025

Accepted: August 4, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง “ละครำ” สำหรับเด็กและเยาวชน ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาและสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร ร่วมกับการสำรวจข้อมูลภาคสนาม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และนำข้อมูลที่ได้มาสร้างสรรค์เป็นสื่อ นวัตกรรมในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ผลจากการวิจัย พบว่า การสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง “ละครำ” สำหรับเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดแนวความคิดและรูปแบบ เป็นการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรู้เรื่องศิลปะการแสดงละครำสำหรับเด็กและเยาวชน ในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) ที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ 2) การกำหนดเนื้อหาและนำเสนอเนื้อหา มีการคัดเลือกและกำหนดเนื้อหาเชิงวิชาการโดยสอดแทรกทำทางนาฏศิลป์ที่ใช้ในการแสดงละครำผ่านภาพวาด ประกอบด้วย 9 หัวข้อ ได้แก่ ละครำ ละครชาตรี ละครนอก ละครใน อาวุธที่ปรากฏในการแสดงละครำ เครื่องโรงในการแสดงละครำ จารัตในการแสดงละครำ การฝึกหัดละครำ และภาษาท่าเบื้องต้น โดยนำเสนอเนื้อหาผ่านข้อความ ภาพ และสัญลักษณ์ 3) การออกแบบองค์ประกอบหนังสือ ให้แนวคิดเชิงอนุรักษ์ร่วมกับแนวคิดความงามทางด้านทัศนศิลป์ในการนำเสนอภาพและข้อความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงละครำให้มีความถูกต้องตามรูปแบบและจารีตของการแสดง ตลอดจนเพื่อสร้างความสนใจให้กับผู้อ่าน ประกอบด้วยการออกแบบสร้างสรรค์ภาพประกอบ การคัดเลือกรูปแบบอักษร สีที่ใช้ในการออกแบบ และการจัดองค์ประกอบทางศิลปะ 4) การจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการอ่านที่สามารถใช้งานได้ทั้งระบบออนไลน์และออฟไลน์ โดยมีฟังก์ชันการใช้งานที่อำนวยความสะดวกในการอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ผู้รับผิดชอบบทความ: ธิติมา อ่องทอง วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ตำบลบางแก้ว อำเภอมือง จังหวัดอ่างทอง E-mail: thitima.bpi@gmail.com

คำสำคัญ: นวัตกรรมการเรียนรู้ / หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ / ละครำ / เด็ก / เยาวชน / นาฏศิลป์ไทย

* อาจารย์ประจำ วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

The Creation of learning Innovation titled *‘Lakhon Ram’ for Children and Youth*

Thitima Ongthong*

Abstract

This research aims to develop an innovative learning resource on the topic of *Lakhon Ram for Children and Youth*. The study employs a qualitative research methodology, utilizing data collected through documentary research and field surveys. Content analysis was used to interpret the data, which was then applied to the development of an innovative learning medium in the form of an electronic book (e-book).

The research findings indicate that the development of the innovative learning resource on *Lakhon Ram for Children and Youth* comprises four key components. 1) The conceptualization and design framework involved creating an electronic book (e-Book) aimed at promoting knowledge of *Lakhon Ram* performing arts for children and youth. 2) The content was carefully selected and organized with academic precision, integrating traditional dance gestures through illustrative drawings. This content encompasses nine key topics: *Lakhon Ram*, *Lakhon Chatri*, *Lakhon Nok*, *Lakhon Nai*, weapons used in performances, stage props, rituals associated with performances, training methods, and basic gesture vocabulary, all presented through text, images, and symbolic representations. 3) The design of the book's components applied principles of cultural preservation alongside aesthetic considerations in visual arts to ensure accurate representation of traditional forms and rituals, while also enhancing reader engagement through creative illustrations, typography, color schemes, and artistic composition. 4) The E-Book was developed as a versatile reading platform accessible both online and offline, featuring various user-friendly functions that facilitate diverse reading experiences and support self-directed learning.

Corresponding Author: Thitima Ongthong, Angthong College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute, Bangkeaw, Meung Angthong, E-mail: thitima.bpi@gmail.com

Keywords: Learning Innovation / E-Book / Lakhon-Ram / Children / Youths / Thai Dance

---

* Full-time lecturer, Position, College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

1. บทนำ

การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามอิทธิพลของพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วจำกัดและเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในวัยเรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วย การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีในปัจจุบันได้นำมาใช้ในการศึกษามากขึ้นเนื่องจากทำให้เกิดรูปแบบที่แปลกใหม่สามารถสร้างความสนใจ และมีการปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยอยู่เสมอ กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องใหม่ที่ทำหายและดึงดูดความสนใจสำหรับวัยเรียนในยุคนี้ได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคระบาดไวรัสโควิด 19 ทำให้รูปแบบการเรียนรู้ได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นรูปแบบของออนไลน์มากขึ้น จึงเกิดเป็นการเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัดและกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนมีการตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน

ในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับการเรียนจนเกิดเป็นสื่อสร้างสรรค์สำหรับการเรียนรู้ใหม่ที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะสื่อสร้างสรรค์ประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ซึ่งเป็นสื่อที่มีการสร้างหรือพัฒนาขึ้นโดยใช้ควบคู่กับเครื่องมืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยี มีความเหมาะสมกับผู้ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 12-18 ปี เนื่องจากเป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีความชอบเทคโนโลยีในการสื่อสาร (Mingsiritham, 2016, p. 42) และรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ความนิยมอย่างมากรูปแบบหนึ่งคือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ซึ่งกิตานันท์ มะลิทอง ได้กล่าวไว้ว่า “หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการแปลงลงบนสื่อบันทึกด้วยระบบ

ดิจิทัล แทนที่จะพิมพ์ลงกระดาษเหมือนสิ่งพิมพ์ ทำให้สะดวกในการใช้งาน เนื่องจากมีเนื้อหาที่เป็นทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียงประเภทต่าง ๆ ทำให้เกิดความสนใจในการใช้งาน” (Malithong, 2005, p. 203) นอกจากนี้ เขมณัฐ มิ่งศิริธรรม ยังได้กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาจะชอบการอ่านผ่านโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟนต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องที่ตนเองสนใจ จะทำให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ อยากรู้ อยากเห็นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสามารถส่งเสริมนิสัยรักการอ่านซึ่งแตกต่างจากหนังสือในห้องเรียนที่มีเพียงเนื้อหาและภาพประกอบ แต่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้สามารถใส่ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว คลิปวิดีโอ รวมถึงการเชื่อมโยงไปยังอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ได้ความรู้อย่างครบถ้วนเป็นการพัฒนารูปแบบสื่อการศึกษาใหม่เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วและสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น (Mingsiritham, 2016, p. 44)

เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การวิจัย การสร้างผลงานสร้างสรรค์ต่อยอดงานศิลปวัฒนธรรมบนพื้นฐานเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและความเป็นไทย และเผยแพร่ผลงานในระดับชาติและนานาชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริการวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ และประเด็นในยุทธศาสตร์ที่ 4 การสืบสานศิลปวัฒนธรรมและสร้างเสริมคุณค่าทางสังคมและมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่นและประเทศชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในประเด็นการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ได้มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์โดย

ใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคมไทย ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะส่งเสริมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมให้กับเด็กและเยาวชน ในเรื่อง “ละครรำ” ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงที่ใช้การรำเพื่อดำเนินเรื่องราวประกอบด้วยองค์ประกอบการแสดงที่มีความงดงาม ประณีต แต่งไว้ด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของบรมครูทางด้านนาฏศิลป์และดนตรีไทย ดังที่หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ได้กล่าวไว้ว่า “ละครรำ เป็นศิลปะการแสดงชั้นสูง ซึ่งมีความประณีตงดงาม บ่งบอกถึงปรีชาสามารถของคนไทย เด็กและเยาวชนทั้งหลายจึงสมควรที่จะศึกษา และเรียนรู้เพื่อธำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติให้ยั่งยืนสืบไป” และ “เยาวชนควรสนใจศึกษาละครรำ ซึ่งเป็นแหล่งรวมศิลปะชั้นสูง ทั้งนาฏศิลป์ วรรณศิลป์ และดุริยางคศิลป์ เมื่อศึกษาอย่างลึกซึ้ง นอกจากจะได้รับความรู้ความบันเทิงแล้ว ยังก่อให้เกิดความภาคภูมิใจที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมสืบทอดเป็นมรดกอันล้ำค่าตลอดมา” (Thai Junior Encyclopedia Foundation by His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great, 1998, p. 33)

นอกจากนี้ เนื้อหาเกี่ยวกับละครไทยยังเป็นเนื้อหาที่ได้รับบรรจุให้อยู่ในการจัดการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระวิชานาฏศิลป์ ระดับมัธยมศึกษา และในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ทั้ง 12 แห่งทั่วประเทศไทยในหลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ปรับปรุง 2562) และหลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรมอีกด้วย กล่าวได้ว่าความรู้ด้านการละครไทยซึ่งหมายความว่ารวมถึงละครรำนั้น

มีความสำคัญและจำเป็นต้องมีการจัดการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนทั่วประเทศไทย

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการแสดงละครรำสำหรับเด็กและเยาวชน โดยบูรณาการความรู้เรื่องละครรำกับการสร้างสรรค์สื่อเทคโนโลยี และศาสตร์ทางด้านทัศนศิลป์ เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับคุณค่าของละครรำ ประเภท วิวัฒนาการ และองค์ประกอบการแสดง โดยมีการสร้างสรรค์ภาพวาดศิลปะไทยร่วมสมัยขึ้นใหม่ทั้งหมดประกอบกับการบรรยายเนื้อหาด้วยข้อความภาษาเขียน โดยการจัดวางองค์ประกอบของภาพและข้อความแบบอินโฟกราฟิก เพื่อง่ายต่อการจดจำ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้สามารถที่จะเป็นสื่อที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนได้รับรู้ถึงศิลปะการแสดงของชาติที่สำคัญ สามารถใช้สำหรับเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

2. วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง “ละครรำ” สำหรับเด็กและเยาวชน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงละครรำ บริบทเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน การสร้างสรรค์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้มาประกอบกับการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยแบ่ง

วิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูล เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในเรื่อง ศิลปะการแสดงละครเวที เด็กและเยาวชน สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ การสร้างสรรค์หนังสือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยวิธีการดังนี้

1.1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร ได้แก่ การศึกษาข้อมูลเอกสาร และสื่อสารสนเทศ

- การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากหนังสือ งานวิจัย บทความ และเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ สามารถแบ่งการสำรวจข้อมูลเชิงเอกสารออกเป็น 3 เรื่อง ได้แก่ 1) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงละครเวที 2) ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน และ 3) ข้อมูลการสร้างสรรค์สื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ เทคโนโลยี แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- การศึกษาสื่อสารสนเทศ โดยศึกษาผลงานนวัตกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อนวัตกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 การศึกษาข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต

- การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบรายบุคคลระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้สัมภาษณ์โดยใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ครั้งละไม่เกิน 30 นาที เพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาเกี่ยวกับละครเวทีที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน รูปแบบและการออกแบบนวัตกรรม

- การสังเกต ประกอบด้วยการลงพื้นที่ เพื่อสำรวจข้อมูลจากโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนในจังหวัดอ่างทอง วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง เป็นต้น

ประชากรในการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์โดยการสัมภาษณ์ระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้สัมภาษณ์แบบรายบุคคล ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ครั้งละไม่เกิน 30 นาที ใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์แบบเจาะจง สามารถแบ่งกลุ่มการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านนาฏศิลป์ไทยและการแสดงละครเวที มีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นครู อาจารย์ หรือผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านนาฏศิลป์ไทยและการแสดงละครเวที ไม่ต่ำกว่า 10 ปี หรือมีผลงานการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางนาฏศิลป์ และเป็นผู้ที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัย

- ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้าน การสร้างสรรค์สื่อนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการศึกษา มีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นครู อาจารย์ หรือผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม การศึกษา หรือเทคโนโลยี ไม่ต่ำกว่า 10 ปี และเป็นผู้ที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัย

- ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านทัศนศิลป์และการออกแบบ มีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นครู อาจารย์ หรือผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการออกแบบภาพ การจัดองค์ประกอบทางศิลปะ ไม่ต่ำกว่า 10 ปี และเป็นผู้ที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ชุด ได้แก่

- แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ครู อาจารย์ทางด้านนาฏศิลป์ไทยและการแสดงละครเวที

- แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 2 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ครู อาจารย์ทางการสร้างสรรค์สื่อนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการศึกษา

- แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 3 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ครู อาจารย์ทางด้านทัศนศิลป์และการออกแบบ

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ทั้งนี้ค่า IOC ที่ได้มากกว่า 0.5 ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลนำไปสู่การสร้างสรรคผลงานในรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร ได้แก่ การศึกษาข้อมูลเอกสารและสื่อสารสนเทศ ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต ในเรื่องศิลปะการแสดงละครเวที เด็กและเยาวชน สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้อการสร้างสรรคหนังสือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ในด้านการสร้างสรรคนวัตกรรมการเรียนรู้อ เรื่องละครเวทีสำหรับเด็กและเยาวชน โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบสร้างสรรคในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 เป็นกระบวนการการสร้างสรรคนวัตกรรมการเรียนรู้อ เรื่อง “ละครเวที” สำหรับเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย การกำหนดแนวความคิดและรูปแบบ การกำหนดและนำเสนอเนื้อหา การออกแบบองค์ประกอบหนังสือ และการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

4. ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย พบว่า การสร้างสรรคนวัตกรรมการเรียนรู้อ เรื่อง ละครเวที สำหรับเด็กและเยาวชนสามารถนำเสนอในรูปแบบของสื่อการเรียนรู้อประเภทหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีการบูรณาการศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ สื่อเทคโนโลยี และทัศนศิลป์เข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นสื่อที่เด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี ที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ได้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดงละครเวทีได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ สะดวกรวดเร็ว และทบทวนความรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด โดยนวัตกรรมนี้สามารถนำเสนอเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดงละครเวทีผ่านการสร้างสรรคองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดแนวความคิดและรูปแบบ 2) การกำหนดและนำเสนอเนื้อหา 3) การออกแบบองค์ประกอบหนังสือ 4) การจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การกำหนดแนวความคิดและรูปแบบ

การสร้างสรรคนวัตกรรมการเรียนรู้อ เรื่อง ละครเวที สำหรับเด็กและเยาวชนเป็นการสร้างสรรคสื่อการเรียนรู้อเพื่อส่งเสริมความรู้ในเรื่อง “ละครเวที” อันเป็นศิลปะการแสดงชั้นสูง ซึ่งมีความประณีตงดงามบ่งบอกถึงปรัชญาสามารถของคนไทย เป็นศิลปะการแสดงที่ใช้การร่ายรำเพื่อดำเนินเรื่องราวประกอบด้วยองค์ประกอบการแสดงที่มีความงดงาม ประณีต กล่าวได้ว่าเป็นแหล่งรวมศิลปะชั้นสูงทั้งนาฏศิลป์ วรรณศิลป์ และดุริยางคศิลป์ที่แฝงไว้ด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของบรมครูทางด้านนาฏศิลป์และดนตรีไทย เด็กและเยาวชนจึงควรได้ศึกษาและเรียนรู้เพื่อให้ธำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติต่อไป อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาในยุค

ปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามอิทธิพลของพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างไร้ขีดจำกัด และเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในวัยเรียนให้เกิดเปลี่ยนแปลงไปด้วย การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีในปัจจุบันได้นำมาใช้ในการศึกษามากขึ้นเนื่องจากทำให้เกิดรูปแบบที่แปลกใหม่ สามารถสร้างความสนใจ และมีการปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ผู้วิจัยจึงได้วางแนวทางในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการแสดงละครสำหรับเด็กและเยาวชน โดยบูรณาการความรู้เรื่องละครกับการสร้างสรรค์สื่อเทคโนโลยีและศาสตร์ทางด้านทัศนศิลป์ โดยใช้แนวคิดเชิงอนุรักษ์ แนวคิดอินโฟกราฟิก (Infographic) และแนวคิดจิตรกรรมไทยร่วมสมัย เป็นการผสมผสานแนวความคิดที่ต้องการอนุรักษ์ รักษา ศิลปะการแสดงประเภทละคร ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงที่มีอัตลักษณ์ในด้านรูปแบบ จารีต องค์ประกอบ ตลอดจนมีระเบียบแบบแผนในการแสดง เพื่อเป็นการสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการแสดงละครไม่ให้สูญหายหรือผิดเพี้ยนไป หากแต่นำเสนอข้อมูลองค์ความรู้ดังกล่าวด้วยวิธีใหม่ที่ทันสมัย คือ การใช้แนวคิดอินโฟกราฟิก ซึ่งเป็นรูปแบบของวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ที่สามารถนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจดจำข้อมูลได้อย่างชัดเจน สะดวก รวดเร็ว เห็นเป็นรูปธรรมได้ง่ายขึ้น และทำให้ความรู้คงอยู่ได้นาน ด้วยแปลงข้อมูลให้เป็นภาพหรือสัญลักษณ์ ตลอดจนการใช้แนวคิดจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ในการออกแบบสร้างสรรค์ภาพประกอบให้เกิดเป็นภาพวาดที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ

การสร้างสรรค์หนังสือฯ นี้ ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบผลงานให้เป็นสื่อประเภทหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) ที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ 1) เนื้อหา และ 2) ภาพวาดและสัญลักษณ์ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับละครรำ ได้แก่ คุณค่าของละครรำ ประเภท วิวัฒนาการ และองค์ประกอบการแสดง โดยมีการสร้างสรรค์ภาพวาดศิลปะไทยร่วมสมัยขึ้นใหม่ทั้งหมดให้มีรูปลักษณะและสีสันทันสมัยเหมาะสมกับวัยของกลุ่มเป้าหมาย ประกอบกับการบรรยายเนื้อหาด้วยข้อความที่เข้าใจง่าย มีการจัดวางองค์ประกอบของภาพและข้อความที่ดึงดูดความสนใจ ง่ายต่อการจดจำและเข้าใจ ซึ่งมุ่งหวังว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้จะสามารถเป็นสื่อที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนได้เข้าถึงข้อมูลศิลปะการแสดงที่สำคัญของชาติ โดยใช้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ สะดวก รวดเร็ว และทบทวนความรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด สามารถใช้ได้ทั้งระบบออนไลน์และออฟไลน์

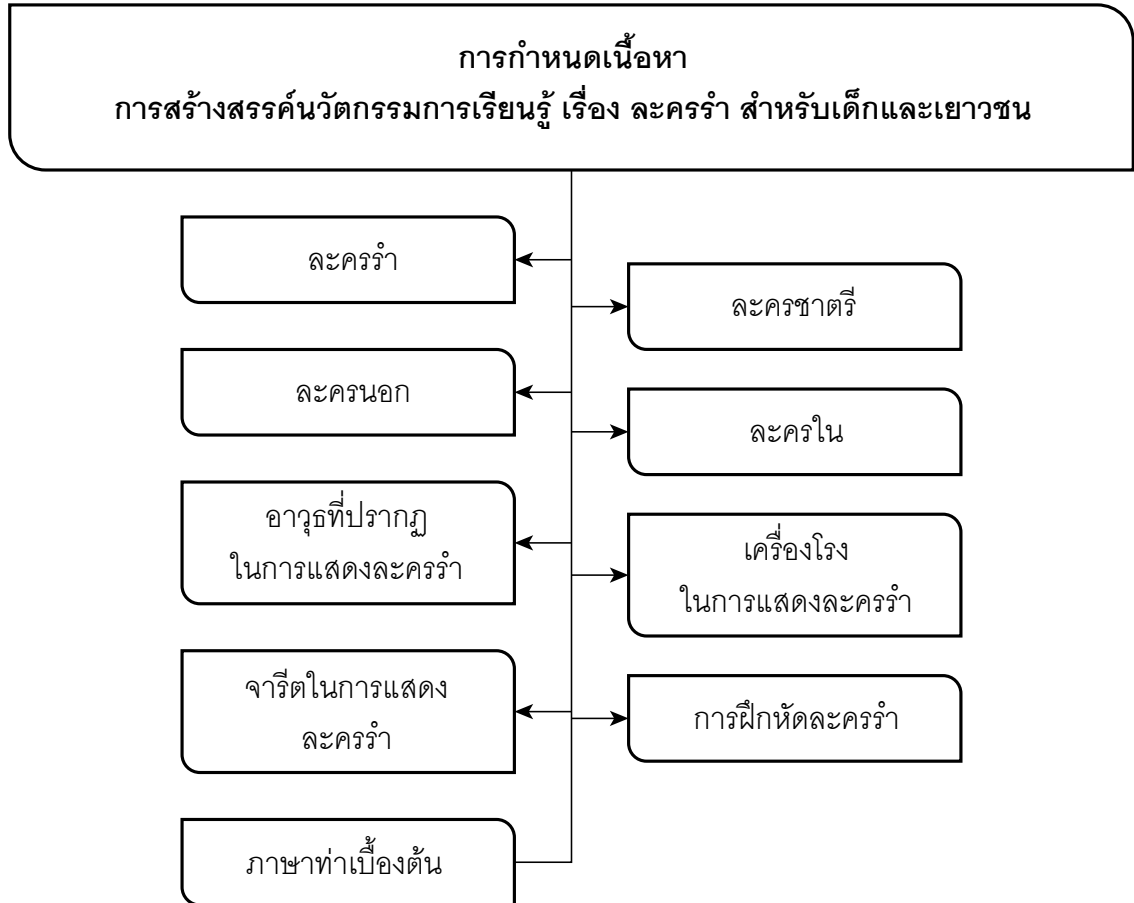
4.2 การกำหนดเนื้อหาและนำเสนอเนื้อหา

จากการศึกษาข้อมูลและการวิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการออกแบบเนื้อหา นวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ละครรำ สำหรับเด็กและเยาวชน ในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบเนื้อหาหนังสือเล่มนี้ โดยมีการกำหนดเนื้อหาและการนำเสนอเนื้อหา ดังนี้

1) การกำหนดเนื้อหา ผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาที่เป็นองค์ความรู้เชิงวิชาการทางด้านทฤษฎี โดยสอดแทรกท่าทางการปฏิบัติทำรำนาฏศิลป์ที่ใช้ในการแสดงละครรำผ่านภาพประกอบ เพื่อให้หนังสือมีความสมบูรณ์ด้านเนื้อหาและการปฏิบัติเบื้องต้น โดยมุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนสามารถ

เรียนรู้และทำความเข้าใจทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยการใช้แนวคิดกระบวนการวิเคราะห์งาน (Task Analysis) ในการจัดหมวดหมู่ และลำดับข้อมูลโดย แยกย่อยเนื้อหาให้สั้นกระชับ สามารถแบ่งเนื้อหา ออกเป็น 9 หัวข้อ ดังนี้ 1) ละครร่ำ 2) ละครชาตรี

3) ละครนอก 4) ละครใน 5) อาวุธที่ปรากฏใน การแสดงละครร่ำ 6) เครื่องโรงในการแสดงละครร่ำ 7) จารีตในการแสดงละครร่ำ 8) การฝึกหัดละครร่ำ และ 9) ภาษาท่าเบื้องต้น

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ละครร่ำ
สำหรับเด็กและเยาวชน
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566.

2) การนำเสนอเนื้อหา จากการศึกษา การเรียนรู้และรับรู้ของเด็กและเยาวชน พบว่า องค์ประกอบในการนำเสนอความรู้ที่สามารถทำให้ เรียนรู้ได้เร็วและจดจำได้ ควรประกอบด้วยข้อความ และรูปภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกการนำเสนอ องค์ประกอบดังกล่าวร่วมกับแนวคิดอินโฟกราฟิก (Infographic) ซึ่งเป็นรูปแบบของวิธีการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ที่สามารถนำมาใช้เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถ จดจำข้อมูลได้อย่างชัดเจน สะดวก รวดเร็ว เห็นเป็น รูปธรรมได้ง่ายขึ้น โดยแนวคิดอินโฟกราฟิก (Infographic) นี้ สามารถนำเสนอข้อมูลที่เป็น

ตัวอักษร และภาพที่อยู่ในรูปของภาพ แผนภาพ หรือ การใช้เส้น ลูกศร สัญลักษณ์ต่าง ๆ รวมถึงการ ออกแบบสร้างสรรค์ในรูปแบบอื่น ๆ ที่สามารถนำมา ใช้ในการสื่อสารข้อมูลได้อย่างหลากหลาย สามารถ บอกเรื่องราวหรือแสดงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ให้มีความ กระชับ สั้น ดึงดูดใจเมื่อมองเห็น และถ่ายทอด เนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับการ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงละครรำที่มีความ ยากและซับซ้อนให้เหลือเพียงข้อมูลที่มีความสำคัญ มีความสั้นและกระชับ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกวิธีการ นำเสนอเนื้อหาทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ข้อความ ภาพ และสัญลักษณ์

ภาพที่ 2 หน้าปกหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ละครรำ สำหรับเด็กและเยาวชน
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566.

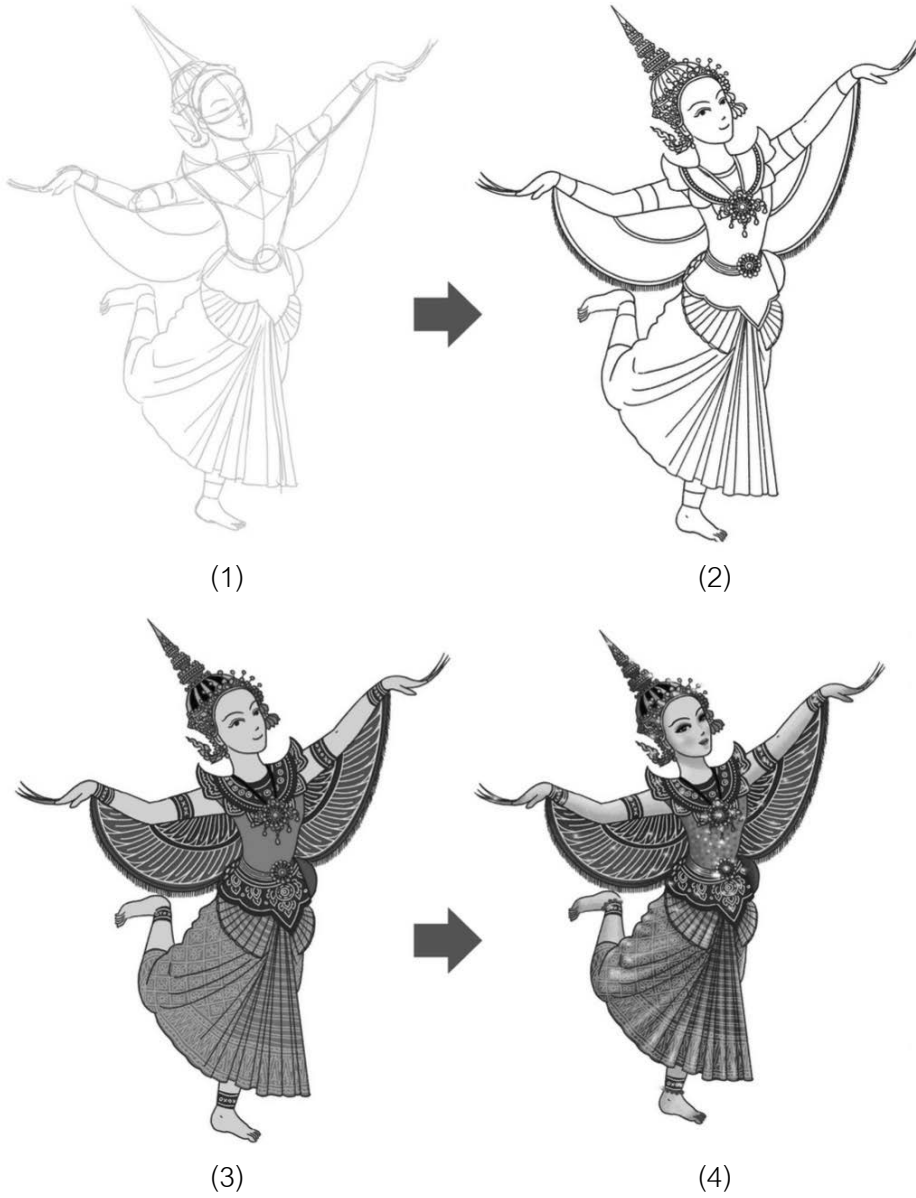

ภาพที่ 3 ตัวอย่างเนื้อหา ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ละครลำ สำหรับเด็กและเยาวชน
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566.

4.3 การออกแบบองค์ประกอบหนังสือ

การออกแบบรูปเล่มหนังสือกำหนดการวางกระดาษแบบแนวนอนเพื่อให้มีพื้นที่ในการวางเนื้อหาที่เหมาะสมกับข้อความและภาพประกอบ โดยในการออกแบบผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเชิงอนุรักษ์ในการนำเสนอภาพและข้อความเกี่ยวกับการแสดงละครลำในเรื่องลักษณะเด่นทางกายภาพ เช่น รูปแบบการแสดง รูปลักษณะของตัวละคร สถานที่

แสดง ดนตรีประกอบการแสดง ลักษณะและสีของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ ให้มีความถูกต้องตามรูปแบบและจารีตของการแสดงละครลำ ร่วมกับแนวคิดความงามทางด้านทัศนศิลป์เพื่อสร้างความสนใจและดึงดูดใจผู้อ่าน ในการออกแบบนี้แบ่งออกเป็น 4 ข้อ ได้แก่ การสร้างสรรค์ภาพประกอบ การคัดเลือกรูปแบบอักษร สีที่ใช้ในการออกแบบ และการจัดองค์ประกอบทางศิลปะ

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการออกแบบภาพตัวละคร
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566.

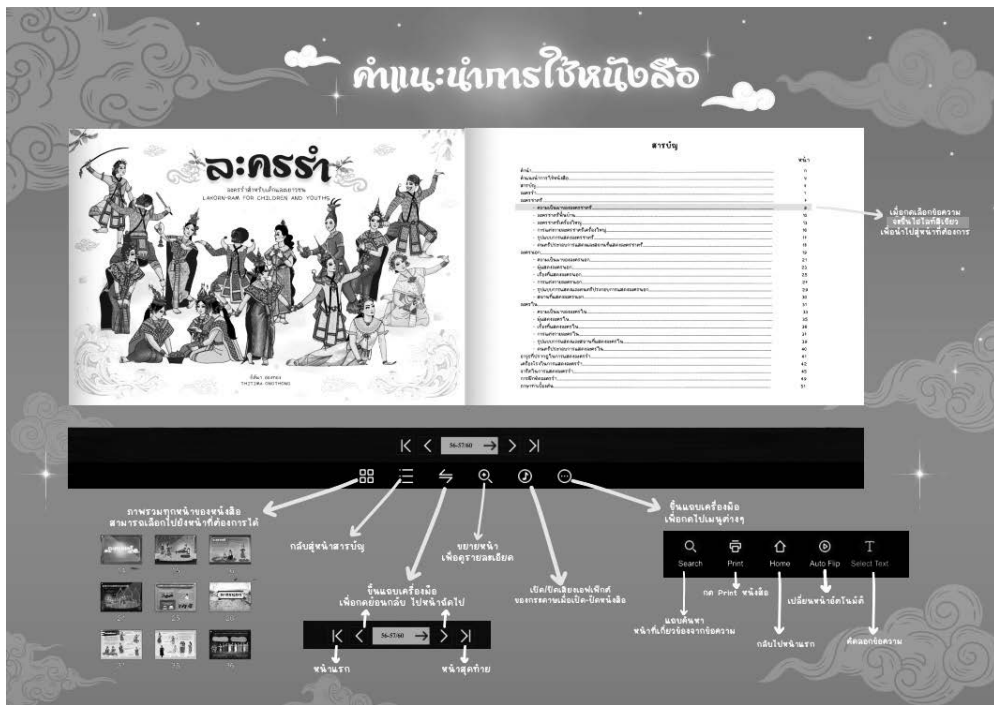

ภาพที่ 5 ตัวอย่างการจัดองค์ประกอบเพื่อนำเสนอข้อความและภาพประกอบ
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566.

4.4 การจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book)

การจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) เพื่อใช้เป็นช่องทางการอ่าน โดยสามารถเข้าสู่ระบบได้ 2 ช่องทาง คือ การเข้าผ่านเว็บไซต์ของหนังสือฯ โดยตรง และการสแกนผ่านคิวอาร์โค้ด (QR Code)

นอกจากนี้ยังสามารถดาวน์โหลดเพื่อใช้ศึกษาในคอมพิวเตอร์ ดังนั้น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้จึงสามารถใช้งานได้ทั้งออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline) โดยมีฟังก์ชันสำหรับการอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลายเพื่ออำนวยความสะดวกในการอ่าน

ภาพที่ 6 คำแนะนำการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ละครลำ สำหรับเด็กและเยาวชน
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566.

5. อภิปรายผล

ผลการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง “ละครลำ” สำหรับเด็กและเยาวชน สามารถนำเสนอในรูปแบบของสื่อการเรียนรู้ ประเภทหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ที่มีการบูรณาการศาสตร์ทางด้าน นาฏศิลป์ สื่อเทคโนโลยี และทัศนศิลป์เข้าด้วยกัน ผ่านการสร้างสรรค์องค์ประกอบนวัตกรรม ทั้งสิ้น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดแนวความคิดและรูปแบบ การกำหนดและนำเสนอเนื้อหา การออกแบบองค์ประกอบหนังสือ และการจัดทำหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์

การกำหนดแนวความคิดและรูปแบบ ได้ ผลิตงานการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรู้เรื่องศิลปะการแสดงละครลำสำหรับเด็กและ

เยาวชนที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ โดยบูรณาการความรู้ เรื่องละครลำ กับการสร้างสรรค์สื่อเทคโนโลยี และ ศาสตร์ทางด้านทัศนศิลป์ โดยใช้แนวคิดในการ สร้างสรรค์ที่หลากหลาย ได้แก่ แนวคิดเชิงอนุรักษ์ แนวคิดอินโฟกราฟิก และแนวคิดจิตรกรรมไทย ร่วมสมัย เพื่อเป็นการอนุรักษ์ รักษา ศิลปะการแสดง ประเภทละครลำ ด้วยการนำเสนอข้อมูลองค์ความรู้ ด้วยวิธีใหม่ที่ทันสมัย ประกอบการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลอย่างง่าย ทำให้สามารถจดจำข้อมูลได้อย่าง ชัดเจน สะดวก รวดเร็ว เห็นเป็นรูปธรรมได้ง่ายขึ้น ตลอดจนมีภาพประกอบที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ สร้างความน่าสนใจแก่ผู้อ่าน ในรูปแบบหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) สอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์หนังสือภาพ เรื่อง โขน : มรดก

ทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ สำหรับเยาวชนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ของธิติมา อ่องทอง ที่พบว่า หลักการและแนวคิดที่สามารถนำมาใช้ในการสร้างสรรค์หนังสือภาพสำหรับกลุ่มเป้าหมายให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพได้สามารถใช้แนวคิดที่หลากหลายร่วมกัน และสามารถสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือภาพ โดยมีภาพวาดสำหรับสื่อถึงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการแสดงโขน ร่วมกับการเขียน มีสีสัน การจัดวางองค์ประกอบ และรายละเอียดของภาพวาดที่สามารถเข้าใจและเหมาะสมต่อการจดจำ ตลอดจนมีการนำเทคโนโลยีอย่างง่ายเข้ามาผสมผสาน (Ongthong, 2022, pp. 75-76) และสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง EBooks: The Next Step in Educational Innovation (หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ : วิทยาการขั้นต่อไปแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา) (2555) ของ เปเรโด มาร์ติเนซ-เอสตราดา (Martinez-Estrada, P.D.) และโรเจอร์ คอนาเวย์ (Conaway, R.N.) ที่กล่าวว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็น “นวัตกรรมพื้นฐานใหม่” ในชั้นเรียนที่สร้างแรงจูงใจที่ดีในการอ่านหนังสือ และเป็นส่วนเติมเต็มในการใช้ระบบดิจิทัลเข้ามาสอนในห้องเรียนทั่วไปและระดับมหาวิทยาลัย โดยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้นช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้ดีกว่า และนักเรียนชอบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มากกว่าหนังสือเรียนกระดาษแบบเก่า (Martinez-Estrada and Conaway, pp. 125-135)

การกำหนดเนื้อหาและนำเสนอเนื้อหา พบว่ามีการคัดเลือกและกำหนดเนื้อหาเชิงวิชาการโดยสอดคล้องกับทำท่างานนาฏศิลป์ที่ใช้ในการแสดงละครผ่านภาพวาด ประกอบด้วย 9 หัวข้อ ได้แก่ ละครชาตรี ละครนอก ละครใน อาวุธที่ปรากฏในการแสดงละครว่า เครื่องโองในการแสดงละครว่า จาริต

ในการแสดงละครว่า การฝึกหัดละครว่า และภาษาท่าเบื้องต้น โดยนำเสนอเนื้อหาผ่านข้อความ ภาพ และสัญลักษณ์ ซึ่งเนื้อหาที่นำเสนอมีความสอดคล้องกับเนื้อหาในหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่ม 23 ปี 2541 ที่ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายของละครว่า หลักการเกี่ยวกับตัวละคร เรื่องที่ใช้ในการแสดงละครว่า ศิลปะในการแสดงละครว่า ปู่พาทย์สำหรับเล่นละครว่า ลักษณะที่สำคัญในการแสดงละครว่า (Thai Junior Encyclopedia Foundation by His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great, 1998) แต่ผลงานวิจัยฉบับนี้มีการจัดแบ่งหมวดหมู่ของเนื้อหาใหม่และเพิ่มเติมเนื้อหาซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และประสบการณ์ของผู้วิจัยในการทำวิจัยสื่อการเรียนรู้ทางด้านนาฏศิลป์ ที่พบว่าควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับอาวุธที่ปรากฏในการแสดงละครว่า เครื่องโองในการแสดงละครว่า จาริตในการแสดงละครว่า การฝึกหัดละครว่า และภาษาท่าเบื้องต้น เพื่อให้มีความสมบูรณ์ด้านเนื้อหามากขึ้น

การออกแบบองค์ประกอบหนังสือ ใช้แนวคิดเชิงอนุรักษ์ร่วมกับแนวคิดความงามทางด้านทัศนศิลป์ในการนำเสนอภาพและข้อความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงละครว่าให้มีความถูกต้องตามรูปแบบและจารีตของการแสดง ตลอดจนเพื่อสร้างความสนใจให้กับผู้อ่าน ประกอบด้วยการออกแบบสร้างสรรค์ภาพประกอบ การคัดเลือกรูปแบบอักษรสีที่ใช้ในการออกแบบ และการจัดองค์ประกอบทางศิลปะ โดยในการจัดวางข้อความ ภาพ และสัญลักษณ์ใช้แนวคิดอินโฟกราฟิก (Infographic) เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถจดจำข้อมูลได้อย่างชัดเจน สะดวก รวดเร็ว เห็นเป็นรูปธรรมได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับ วรลักษณ์ วงศ์โดยหวัง ศิริเจริญ

ที่กล่าวว่า อินโฟกราฟิก (Infographic) เป็นเครื่องมือการสื่อสารใหม่ในยุคดิจิทัลที่สามารถสนับสนุนการทำงานด้านสื่อสารมวลชนได้บรรลุเป้าหมายได้ดี ในการรายงานข่าวตามหนังสือพิมพ์และตามนิตยสารในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไป การนำเสนอข้อมูลต้องรวดเร็วขึ้นและง่ายต่อการเข้าใจ ซึ่งคนส่วนใหญ่ก็มักจะดูรูปภาพกราฟิกมากกว่า เนื่องจากมีความสวยงามและมีความน่าสนใจมากกว่าข้อความและตัวอักษรจำนวนมาก รวมทั้งสื่ออินโฟกราฟิกได้ถูกพัฒนาให้กลายเป็นภาพเคลื่อนไหว ทำให้งานมีคุณค่ามากขึ้น ซึ่งสื่ออินโฟกราฟิกนั้นสามารถอธิบายข้อมูลที่ยากและซับซ้อนเป็นรูปภาพกราฟิก ที่ดูแล้วง่ายต่อการเข้าใจ (Siricharoen, 2013, Abstract)

การจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการอ่านที่สามารถใช้งานได้ทั้งระบบออนไลน์และออฟไลน์ โดยมีฟังก์ชันการใช้งานที่อำนวยความสะดวกในการอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลาย ใช้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ สะดวก รวดเร็ว และทบทวนความรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด สอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ : เอกลักษณะทางวัฒนธรรมของประเทศอาเซียนสำหรับเยาวชนไทย ของศิริทิพย์ เตนดวง ที่พบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นหนังสือชุดที่เยาวชนไทยทั่วไปสามารถดาวน์โหลดจากอินเทอร์เน็ตและนำไปใช้ศึกษาตามอัธยาศัย โดยใช้ได้สะดวกทั้งแบบออนไลน์และแบบออฟไลน์ ด้วยการใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ทั่วไปทุกระบบและทุกช่องทางทั้งคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ตโฟน (Denduang, 2016, Abstract)

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
องค์ความรู้ที่ได้จากการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ สามารถศึกษาเพื่อนำชุดความรู้หลักการ และแนวทางในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์และพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์และศิลปวัฒนธรรมไทยแขนงอื่น ๆ ในอนาคตได้ ตลอดจนครูผู้สอนสามารถนำนวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง “ละครรำ” สำหรับเด็กและเยาวชน ในรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ผลผลิตที่ได้จากการวิจัย คือ ต้นแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง “ละครรำ” สำหรับเด็กและเยาวชนนี้ สามารถนำไปดำเนินการวิจัยเพื่อหาคุณภาพผลงานโดยผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนทดลองใช้เพื่อการศึกษาความพึงพอใจของเด็กและเยาวชนต่อการใช้นวัตกรรมฯ เพื่อให้ได้แนวทางที่สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาการสร้างสรรค์สื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นการหาแนวทางในการสร้างสื่อในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์และดนตรีไทยต่อไปในอนาคตได้

2) จากการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษาและพัฒนาเนื้อหาเรื่อง ละครรำนี้ให้ครอบคลุมละครรำประเภทอื่น ๆ เนื่องจากละครรำมีหลากหลายประเภท หากมีการวิจัยเพิ่มเติมจะทำให้เกิดสื่อการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ละครรำที่สมบูรณ์ นอกจากนี้ รูปแบบของสื่อการเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสม

สำหรับเด็กและเยาวชนนั้นมีรูปแบบหลากหลายตามความก้าวหน้าของยุคสมัย หากมีการวิจัยเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติในรูปแบบใหม่ ๆ จะเกิดประโยชน์ต่อไปในอนาคตได้

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ 2566

References

- Denduang, S. (2016). *The Development of Electronic Book Innovation: The Cultural Uniqueness of ASEAN Countries for Thai Youths*. (Doctor of Philosophy's Dissertation). Maha Sarakham. Mahasarakham University.
- Malithong, K. (2005). *Educational technology and educational communication*. Bangkok: Arun Karn Pim.
- Martinez-Estrada, P.D. & Conaway, R.N. (2012). *EBooks : The Next Step in Educational Innovation*. Business Communication Quarterly. 75(2), 125-135.
- Mingsiritham, K. (2016). *Creative Educational Media Design*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Ongthong, T. (2022). Khon : Thailand's First Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. *Sukhothai Thammathirat Open University Journal*. 35(1), (January-June). 68-85.
- Siricharoen, V. W. (2013). *Infographics: The New Communication Tools in Digital Age*. The Second International Conference on Informatics Engineering & Information Science, 2013.
- Thai Junior Encyclopedia Foundation by His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great. (1998). *Thai Junior Encyclopedia 23*. Bangkok: Darnsutha Press.

ผลของการปรึกษา เชิงจิตวิทยา ออนไลน์ ทฤษฎีเล่าเรื่องต่อภาวะ หมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์

กัญญารัตน์ ระลึกชอบ*

เสกสรรค์ ทองคำบรรจง**

เพ็ญญา กุลนภาดล***

Received: September 21, 2024

Revised: June 25, 2025

Accepted: July 25, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของเขตสุขภาพที่ 6 และเปรียบเทียบผลของการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลอง โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบประเมินภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ โดยพัฒนาจากแบบวัดภาวะหมดไฟในการทำงาน ฉบับภาษาไทย แปลมาจากแบบวัด Maslach burnout inventory (MBI) โดยศิริยา สัมมาวาจ และโปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ออนไลน์ ทฤษฎีเล่าเรื่อง ต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งมีการให้การปรึกษาจำนวน 8 ครั้ง ครั้งละ 45-60 นาที สัปดาห์ละ 2 ครั้ง รวมระยะเวลาในการให้การปรึกษาทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการให้การปรึกษา กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการประเมินภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ผู้รับผิดชอบบทความ: กัญญารัตน์ ระลึกชอบ 6 ตำบลบางพระ อำเภอเมือง จังหวัดตราด E-mail: 64920647@go.buu.ac.th

* วท.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยบูรพา

** Ph.D. (วิจัยและจิตวิทยาประยุกต์) มหาวิทยาลัยบูรพา Sakesant@go.buu.ac.th

*** กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) มหาวิทยาลัยบูรพา pennapha@go.buu.ac.th

วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบคู่โดยใช้วิธี Bonferroni

ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรทางการแพทย์ที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องต่อภาวะหมดไฟในกลุ่มทดลอง มีคะแนนภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์น้อยกว่ากลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มทดลอง มีคะแนนภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลน้อยกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า การปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องสามารถลดภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ได้

คำสำคัญ: บุคลากรทางการแพทย์ / การปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยา / ทฤษฎีเล่าเรื่อง / ภาวะหมดไฟ

The effect of narrative Theory psychological Online counseling for burnout among medical personnel

---

Kanyarat Raluekchop*

Sakesan Tongkhambanchong**

Pennapha Koolnaphadol***

Abstract

This quasi-experimental study aimed to study the effects of online counseling using narrative theory on burnout in medical personnel. The purpose of this study was to study the effects of online counseling using narrative theory on burnout in medical personnel working in public health service facilities in Health Region 6 who volunteered to participate in the research, totaling 20 persons, divided into 2 groups: an experimental group of 10 persons and a control group of 10 persons. The research instruments consisted of 2 parts: a medical personnel burnout assessment form and an online counseling program using narrative theory on burnout in medical personnel. There were 8 counseling sessions, 45-60 minutes per session, 2 times a week, for a total of 4 weeks. The control group did not receive counseling. The sample group was assessed for burnout in medical personnel in 3 phases: pre-experiment, post-experiment, and follow-up. One-variable between-group and one-variable within-group repeated-measures analysis of variance was used. When differences were found, pairwise comparisons of means were made using the Bonferroni method.

The results of the study found that medical personnel who received online counseling using the narrative theory on burnout in the experimental group had lower scores on burnout in medical personnel than the control group in the pre-experimental phase, post-experimental phase, and

Corresponding Author: Kanyarat Raluekchop, 6 Bang Phra Subdistrict Mueang District Trat Province, Email: 64920647@go.buu.ac.th

---

* M.Sc. (Psychology), Faculty of Education, Burapha University.

** Ph.D. (Applied Behavioral Science Research), Faculty of Education, Burapha University.

*** Ph.D. (Counseling Psychology), Faculty of Education, Burapha University.

follow-up phase, with statistical significance at the .05 level. Medical personnel in the experimental group had lower scores on burnout in the post-experimental phase and follow-up phase than in the pre-experimental phase, with statistical significance at the .05 level. In conclusion, online counseling using the narrative theory can reduce burnout in medical personnel.

Keywords: Healthcare Professionals / Psychological Online Counseling / Narrative Theory / Burnout

1. บทนำ

มีการกล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ทำงาน เรียกว่า ภาวะหมดไฟในการทำงาน ซึ่งเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น ความเครียดหรือความกดดันจากการทำงาน การทำงานหนักเกินไป ปริมาณงานไม่สอดคล้องกับจำนวนบุคลากร มีงานที่ต้องรับผิดชอบมากในระยะเวลาที่จำกัด ภาระงานที่มีความซับซ้อน แต่มีบุคลากรน้อย ต้องทำในเวลาเร่งรีบ ซึ่งถ้าหากปล่อยไว้สะสมนานโดยที่ไม่ได้รับการแก้ไขที่เหมาะสม จะเป็นเหตุให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ อารมณ์ และอาจส่งผลกระทบต่อร่างกายตามมาได้ เช่น ปวดศีรษะ มีปัญหาในการนอนหลับ ไม่มีสมาธิ เบื่อหน่าย ซึ่งเป็นสาเหตุนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย นอกจากนี้ภาวะหมดไฟในการทำงานยังอาจส่งผลกระทบต่อองค์กรอีกด้วย เช่น ผู้ทำงานอาจขาดงานบ่อย ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง และอาจคิดเรื่องลาออกในที่สุด ฉะนั้น ภาวะหมดไฟซึ่งสะท้อนจากความเครียดจากการทำงาน ส่งผลให้องค์กรอนามัยโลกกำหนดว่า ภาวะหมดไฟในการทำงานเป็นความผิดปกติชนิดหนึ่งตามที่ระบุไว้ในบัญชีจำแนกทางสถิติระหว่างประเทศของโรคและปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้อง (ICD-11) โดยลงมติรับรองให้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2565 เป็นต้นไป

คริสติน่า มาสลาซ (Cristina Maslach) นักจิตวิทยาและอาจารย์ในมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย คือคนแรกที่คิดค้นคำว่า Burnout ในปี ค.ศ. 1973 หลังจากนั้นในปี 1986 มาสลาซและแจ๊คสัน (Maslach & Jackson) ได้แบ่งกลุ่มอาการของภาวะหมดไฟ ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ (emotional exhaustion), ด้านการลดความ

เป็นบุคคล (depersonalization) และด้านการลดความสำเร็จส่วนบุคคล (diminished personal accomplishment) มาสลาซและแจ๊คสันใช้กลุ่มอาการเหล่านี้สร้างแบบวัด Maslach Burnout Inventory (MBI) ซึ่งเป็นแบบวัดที่ได้รับความนิยมใช้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ภาวะหมดไฟ ทำให้แบบวัดนี้มีความเฉพาะเจาะจงสำหรับการใช้งานของมนุษย์หรือลักษณะทางด้านการศึกษาและการแพทย์ ต่อมาคำจำกัดความของภาวะหมดไฟในการทำงานได้ขยายกว้างขึ้น โดยไม่รวมเฉพาะผู้ที่ทำงานในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเท่านั้น แต่ยังรวมถึงพนักงานในงานทุกประเภทด้วย ในการประเมินแนวคิดการหมดไฟในวงกว้างนี้ ได้มีการพัฒนา MBI-General Survey (MBI-GS) ประกอบด้วย ความอ่อนล้า การหมดทรัพยากรทางจิตในที่ทำงาน ความเห็นถากถางดูถูกทัศนคติที่ห่างไกลต่องาน และประสิทธิภาพทางวิชาชีพพลดลง การขาดผลสัมฤทธิ์และประสิทธิผลในการทำงาน

Wilmar B. Schaufeli, Steffie Desart และ Hans De Witte (2020) กล่าวถึง แบบวัด Maslach Burnout Inventory ว่า แม้จะได้รับความนิยม แต่มีข้อบกพร่อง แม้ว่าจะมีการเสนอแบบวัดภาวะหมดไฟมาจำนวนหนึ่ง แต่ไม่มีแบบวัดใดที่สามารถแก้ไขข้อบกพร่องทั้งหมดที่กล่าวถึงข้างต้นได้ ดังนั้น เพื่อให้ไม่มีข้อบกพร่องของ MBI ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแนวความคิด ข้อบกพร่องทางจิต และการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ จึงพัฒนาเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการประเมินภาวะหมดไฟแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล เพื่อกำหนดแนวความคิดทางเลือกของภาวะหมดไฟในการทำงาน ซึ่งมีลักษณะครอบคลุมและรวมถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับภาวะหมดไฟในการทำงานตามที่

ผู้ปฏิบัติงานคิดไว้ และพัฒนาโดยใช้แนวความคิดใหม่ ซึ่งเรียกว่าเครื่องมือประเมินภาวะหมดไฟ (Burnout Assessment Tool : BAT)

ในต่างประเทศและประเทศไทยมีการศึกษาภาวะหมดไฟในหลากหลายสาขาอาชีพ ซึ่งบุคลากรทางการแพทย์เป็นหนึ่งในอาชีพที่มีความเครียดจากการทำงานสูง และส่งผลให้เกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน จากการทบทวนวรรณกรรมซึ่งส่วนใหญ่ประเมินภาวะหมดไฟโดยแบบประเมิน Maslach Burnout Inventory (MBI) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคลากรทางการแพทย์ คือ กลุ่มอาชีพที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานได้มาก ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ และคาดว่าจะมีความรุนแรงมากขึ้นอีกในอนาคต

การปรัษาทฤษฎีเล่าเรื่อง (narrative theory) เป็นรูปแบบการปรัษาแนวใหม่ สามารถเข้าใจได้ง่าย ใช้ได้กับคนทุกเพศและทุกวัย มีความเข้าใจในภาษาเพื่อสื่อสาร และวิธีการหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาโดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า อัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลเป็นผลมาจากการปรับดัดแปลงเรื่องราวหรือเรื่องเล่า ทั้งในเฉพาะตนและวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของบุคคลที่พบว่าปัญหาจะมีเรื่องราวที่เต็มไปด้วยปัญหา (Problem-saturated stories) ของบุคคลนั้น เมื่อเรื่องราวนั้นมีปัญหาจึงทำให้เกิดการเบียดบังเรื่องราวทางเลือกที่พึงประสงค์ออกไป เรื่องราวที่น่าจะเป็นทางเลือกของชีวิตที่เป็นไปได้จริงหรือที่พึงประสงค์จึงกลายเป็นวาทกรรมที่ตกลขอบ (Marginalized-discourses) ถูกทำให้เลือนหายหรือถูกลดคุณค่าลง การปรัษตามแนวทฤษฎีเล่าเรื่องจึงเป็นการปรัษาแนวใหม่ที่มีจุดประสงค์ชัดเจนเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีภาวะผิดปกติทางจิตใจ โครงสร้างของเรื่องเล่าช่วยสร้างกรอบแนวความคิดในการดำเนินชีวิต และจากกรอบแนวคิดนี้ แต่ละคน

จะเชื่อมโยงเหตุการณ์ชีวิตของตนเป็นลำดับเหตุการณ์ ซึ่งเหตุการณ์หนึ่งจะเป็นพื้นฐานของการนำไปสู่เหตุการณ์อื่น ๆ ไล่เรียงกันเสมอ ซึ่งเทคนิคต่าง ๆ ในทฤษฎีเล่าเรื่องนี้สามารถนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการปรัษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาได้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน และเงื่อนไขชีวิตของบุคลากรทางการแพทย์

จากการทบทวนข้อมูลพบว่า เขตสุขภาพที่ 6 เป็นเขตสุขภาพที่มีจำนวนผู้ที่มีโรคประจำตัวมากที่สุดในประเทศไทย แสดงให้เห็นว่า บุคลากรทางการแพทย์ในเขตสุขภาพที่ 6 ต้องทำงานหนักมากขึ้นในการดูแลรักษา และส่งเสริมสุขภาพ โดยมีการศึกษาภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์ในด้านต่าง ๆ มากมาย รวมไปถึงการพัฒนาารูปแบบลดความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชนแห่งหนึ่ง (กัลยาณี โนนรินทร์, 2561) ผลการศึกษาพบว่าความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพหลังการใช้รูปแบบลดความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพลดลง ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเหนื่อยหน่ายมี 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยด้านงาน และปัจจัยด้านองค์กรรูปแบบที่พัฒนานี้ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ การให้ความรู้ การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การทำสมาธิการเจริญสติ การขยายเวลาพักรับประทานอาหาร และการประสานงาน การวางแผนเกี่ยวกับการอบรมประจำปี แต่อย่างไร้มีการศึกษาถึงวิธีการแก้ไขภาวะหมดไฟในบุคลากรทางการแพทย์ด้วยการปรัษาออนไลน์ นอกจากนี้จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การให้บริการการปรัษาเชิงจิตวิทยาแบบออนไลน์เติบโตมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะเข้ารับการปรัษาเชิงจิตวิทยาแบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น และผู้วิจัยได้เลือกทฤษฎีเรื่อง เนื่องจากเป็นวิธีการปรัษาที่ใช้ได้ในทุกบริบทของวัฒนธรรม

ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของสถานที่ และเหมาะสำหรับผู้ที่ยังอยู่ในสภาวะที่มีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยา ทฤษฎีเล่าเรื่องต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ให้ความช่วยเหลือบุคลากรทางการแพทย์ที่มีภาวะหมดไฟ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาผลของการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลของการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลอง

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 กลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องมีคะแนนประเมินภาวะหมดไฟหลังการทดลองและคะแนนระยะติดตามผลการทดลองน้อยกว่าก่อนการทดลอง

3.2 กลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องมีคะแนนประเมินภาวะหมดไฟหลังการทดลองและคะแนนระยะติดตามผลการทดลองน้อยกว่ากลุ่มควบคุม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

4.1.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินภาวะหมดไฟในการทำงาน พัฒนาขึ้นโดยการปรับจากแบบวัดภาวะหมดไฟในการทำงาน ฉบับภาษาไทย แปลมาจากแบบวัด Maslach burnout inventory (MBI) โดยสิริระยา สัมมาวาจ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับ มีคุณภาพทางวิชาการสูง ข้อคำถามตรงเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ คือ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแบบวัดภาวะหมดไฟในการทำงาน และดำเนินการสร้างแบบประเมินภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ จากนั้นนำแบบประเมินภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้วิจัยนำผลการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (IOC: Index of Item-Objective Congruence) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50-1.0 ส่วนข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 ได้ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้ (Try out) บุคลากรทางการแพทย์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยนำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach-Alpha coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตั้งแต่ 0.9 ขึ้นไป และค่าจำแนกตั้งแต่ 0.45 ถึง 0.84 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือวัดมีความ

นำเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้ โดยสรุป
จำนวนข้อคำถามของแบบประเมินภาวะหมดไฟ
ในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวจำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินภาวะหมดไฟ
ในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ จำนวน
32 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
จำนวน 1 ข้อ

4.1.2 โปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยา
ออนไลน์ ทฤษฎีเล่าเรื่อง ต่อภาวะหมดไฟของ
บุคลากรทางการแพทย์ปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยา
ทฤษฎีเล่าเรื่อง โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัย
เกี่ยวกับรูปแบบการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยา
ทฤษฎีเล่าเรื่อง ออกแบบและสร้างโปรแกรมการ
ปรึกษาเชิงจิตวิทยา ออนไลน์ ทฤษฎีเล่าเรื่อง ต่อ
ภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์ นำแผน
โปรแกรมการปรึกษาฯ ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและปรับปรุงตาม
ข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยนำโปรแกรมการปรึกษาฯ
ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้อง ความ
เหมาะสม และตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรม
นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน
มาคำนวณหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content
Validity) และปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยเพิ่มความชำนาญ
โดยการฝึกใช้โปรแกรมการปรึกษา เชิงจิตวิทยา
ออนไลน์ ทฤษฎีเล่าเรื่อง ต่อภาวะหมดไฟของ
บุคลากรทางการแพทย์ ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว
กับกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้
เกิดความเชี่ยวชาญในการดำเนินการกลุ่มและหา
ข้อปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมก่อนการนำไปใช้จริงกับ
กลุ่มตัวอย่าง

โปรแกรมแบ่งออกเป็น 8 ครั้ง ครั้งละ 45-60
นาที สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ซึ่งมีรายละเอียดการให้
การปรึกษาแต่ละครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศและสร้าง
สัมพันธภาพ

ครั้งที่ 2 รักษาสัมพันธภาพ และ
สำรวจภาวะหมดไฟในการทำงาน

ครั้งที่ 3 เรียนรู้และเข้าใจภาวะ
หมดไฟในการทำงาน

ครั้งที่ 4 เรียนรู้และนำปัญหาด้าน
อารมณ์ของภาวะหมดไฟในการทำงานออกสู่
ภายนอก

ครั้งที่ 5 เรียนรู้และนำปัญหาด้าน
ความคิดของภาวะหมดไฟในการทำงานออกสู่
ภายนอก

ครั้งที่ 6 เรียนรู้และนำปัญหาด้าน
ความอ่อนล้าทางร่างกายและจิตใจของภาวะ
หมดไฟในการทำงานออกสู่ภายนอก

ครั้งที่ 7 เรียนรู้และนำปัญหาด้าน
ระยะห่างทางจิตใจของภาวะหมดไฟในการทำงาน
ออกสู่ภายนอก

ครั้งที่ 8 ประเมินผลการปรึกษา
และยุติการให้การปรึกษา

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ วิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากร
ทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในสถานบริการ
สาธารณสุขของเขตสุขภาพที่ 6

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรทางการแพทย์
2 สาขา ได้แก่ แพทย์ และพยาบาลที่ปฏิบัติงานใน
สถานบริการสาธารณสุขของเขตสุขภาพที่ 6 ที่มี
คุณสมบัติดังนี้

1) อายุ 35 ปีขึ้นไป

2) มีภาวะหมดไฟในการทำงาน

3) สามารถใช้โปรแกรม Google Meet ออนไลน์ และสามารถสื่อสารออนไลน์ได้

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้มาจากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากโปรแกรม G*Power Version 3.1 โดยกำหนดค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.8 กำหนดระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05 และระบุอำนาจการทดสอบที่ .95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 16 คน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันอัตราการขาดหายของกลุ่มตัวอย่างระหว่างการทดลอง ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 20 ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ 20 คน

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบประเมินภาวะหมดไฟ และเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนน 32 คะแนนขึ้นไป เพื่อทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน โดยผู้วิจัยทำการจับฉลาก เพื่อทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม (Random Treatment) ได้แก่ กลุ่มทดลอง (Experimental Group) คือ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยา ทฤษฎีเล่าเรื่อง และกลุ่มควบคุม (Control Group) คือ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่อง

เกณฑ์การคัดออก ได้แก่ ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยถอนตัวระหว่างการวิจัย หรือไม่สามารถเข้าร่วมการวิจัยจนครบตามโปรแกรมที่กำหนด

วิธีที่จะใช้เพื่อเข้าถึงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย/กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ทำหนังสือเชิญเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยเสนอหนังสือนายแพทย์สาธารณสุขทุกจังหวัดในเขตสุขภาพที่ 6 ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดชลบุรี จังหวัดจันทบุรี

จังหวัดระยอง และจังหวัดตราด และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์

4.3 การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยยื่นเอกสารขอพิจารณาจริยธรรมในงานวิจัยต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมงานวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสโครงการวิจัย คือ G-HS092/2566 ได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2566

4.4 การดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1) เสนอรายละเอียดโครงการวิจัย เพื่อขอการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2) ผู้วิจัยประชาสัมพันธ์โครงการวิจัย เพื่อรับสมัครกลุ่มตัวอย่าง โดยขอหนังสือเชิญเข้าร่วมโครงการวิจัยจากภาคีวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากนายแพทย์สาธารณสุขทุกจังหวัดในเขตสุขภาพที่ 6 ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดชลบุรี จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดตราด ในการดำเนินการวิจัย และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์

3) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสร้างแบบประเมินภาวะหมดไฟ เป็นแบบฟอร์มออนไลน์ผ่านระบบ Google Form ให้นักวิชาการทางการแพทย์ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยทำ และเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนไปในทิศทางเดียวกัน

4) เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ข้างต้นแล้ว ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน ได้แก่ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

5) ดำเนินการศึกษากาการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่อง ต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

6) นำข้อมูลที่ได้ในระบะก่อนการทดลอง หลังจากการทดลอง และระบะติดตามผลการทดลอง ไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental design) ชนิด 2 กลุ่ม มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยทำการวัดก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผลหลังสิ้นสุดโปรแกรมเพื่อศึกษาผลของการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์ โดยแบ่งเป็น

1) ระบะก่อนการทดลอง : ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินภาวะหมดไฟ เป็นแบบฟอร์มออนไลน์ ผ่านระบบ Google Form ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pre-test)

2) ระบะทดลอง : การดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยดำเนินการปรึกษารายบุคคลตามรูปแบบการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องกับกลุ่มทดลอง แบ่งออกเป็น 8 ครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 45-60 นาที รวมระยะเวลาการปรึกษาเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ ผ่านระบบออนไลน์ ส่วนกลุ่มควบคุมจะใช้ชีวิตตามปกติ (ไม่ได้การปรึกษา) รายบุคคลตามรูปแบบการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่อง)

3) ระบะหลังการทดลอง : ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินภาวะหมดไฟ เป็นแบบฟอร์มออนไลน์ ผ่านระบบ Google Form ในกลุ่ม

ทดลองและกลุ่มควบคุม เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Post-test)

4) ระบะติดตามผล : ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินภาวะหมดไฟ เป็นแบบฟอร์มออนไลน์ ผ่านระบบ Google Form ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังจากจบการทดลอง 1 เดือน เป็นคะแนนติดตามผล (Follow-up)

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1) วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ในรูปแบบของค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของคะแนนแบบประเมินภาวะหมดไฟ

2) ในการทำงานวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม (Repeated Measure Analysis of Variance: One between – subject variable and One within – subjects Variable) (Howell, 2007, pp. 449-460) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำการทดสอบด้วยวิธีการ บอนเฟอโรนี (Bonferroni method)

5. ผลการวิจัย/Results

5.1 บุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานระบะก่อนการทดลอง ระบะหลังการทดลอง และระบะติดตามผล เท่ากับ 106.2, 67.2 และ 73.7 ตามลำดับ ส่วนบุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องมีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานระบะก่อนการ

ทดลอง ระยะเวลาหลังการทดลองและระยะติดตามผล เท่ากับ 105.3, 104.7 และ 105.1 ตามลำดับ

5.2 บุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงาน ระยะเวลาหลังการทดลองต่ำกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 บุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงาน ระยะติดตามผลการทดลองต่ำกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 บุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงาน ระยะติดตามผลการทดลองต่ำกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.5 บุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงาน ระยะติดตามผลสูงกว่าระยะหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05.

6. อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 กลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องมีคะแนนประเมินภาวะหมดไฟหลังการทดลองและคะแนนระยะติดตามผลการทดลองลดลงต่ำกว่าก่อนการทดลอง

จากผลการวิจัย พบว่า บุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานระยะก่อนการทดลอง เท่ากับ 106.2 (SD = 3.39) ระยะเวลาหลังการทดลองเท่ากับ 67.2 (SD = 4.49) และระยะติดตามผลเท่ากับ 73.7 (SD = 4.32) จากคะแนนสามารถสรุปได้ว่า คะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานในระยะหลังการทดลองลดลงจากระยะก่อนการทดลอง และคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานในระยะติดตามผลลดลงจากระยะก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 อภิปรายได้ว่า

โปรแกรมการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องมีการให้การปรึกษาทั้งหมด 8 ครั้ง โดยใช้เวลาครั้งละประมาณ 45-60 นาที โดยมีจุดมุ่งหมายในการช่วยให้อาสาสมัครทางการแพทย์เรียนรู้และเข้าใจภาวะหมดไฟในการทำงานของตนเอง รวมไปถึงสามารถนำปัญหาทั้งทางด้านอารมณ์ ด้านความคิด ด้านความอ่อนล้าทางร่างกาย และจิตใจ และระยะห่างทางจิตใจของภาวะหมดไฟในการทำงานของตนเองออกสู่ภายนอก รูปแบบของการปรึกษาจะให้บุคลากรทางการแพทย์ได้เผชิญกับสิ่งที่ทำให้กังวลผ่านการเล่าเรื่องราวที่ทำให้เกิดความรู้สึกกลัวหรือเรื่องราวที่ทำให้เกิดปัญหา ผ่านการเล่าเรื่องราวที่เต็มไปด้วยปัญหา (Problem-saturated stories) เมื่อเรื่องราวนั้นมีปัญหาจึงทำให้เกิดการเปิดเผยถึงเรื่องราวทางเลือกที่พึงประสงค์ออกไป เรื่องราวที่น่าจะเป็นทางเลือกของชีวิตที่เป็นไปได้จริงหรือที่พึงประสงค์จึงกลายเป็นวาทกรรมที่ตกขอบ (Marginalized-discourses) ถูกทำให้เลือนหาย หรือถูกลดคุณค่าลง การปรึกษาตามแนวทฤษฎีเล่าเรื่องจึงเป็นการปรึกษาแนวใหม่ที่มีจุดประสงค์ชัดเจนเพื่อการช่วยเหลือผู้ที่มีภาวะ

ผิดปกติทางจิตใจ โดยเฉพาะภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ ทั้งนี้ช่วยให้บุคลากรทางการแพทย์เข้าถึงแก่นของเรื่องราวของตนเองได้เป็นอย่างดี การลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างละเอียด และผู้รับการปรึกษาสามารถเจาะลงไปทำให้รู้ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างไร ช่วยให้บุคลากรทางการแพทย์สามารถมองเห็นแนวทางใหม่ ๆ ที่จะนำไปแก้ไข ปรับปรุงปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในต่อไป โดยยึดหลักความเชื่อที่กล่าวว่า “ปัญหาคือปัญหา บุคคลไม่ใช่ปัญหา” ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ทักษะที่สำคัญของทฤษฎีเล่าเรื่อง ได้แก่ เทคนิคการช่วยให้บุคคลเล่าปัญหาของตน เทคนิคการกระตุ้นให้ผู้รับการปรึกษาเล่าเรื่องให้ครบถ้วน เทคนิคการนำปัญหามาออกสู่ภายนอก เทคนิคการถอดบทสนทนาภายใน ใส่บทสนทนาภายนอก เทคนิคการเชื้อเชิญให้ตั้งชื่อให้กับปัญหา เทคนิคการใช้ภาษา อุปมาอุปไมย โดยทำให้ปัญหามีคุณลักษณะเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล แทนที่จะเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคล ผู้วิจัยใช้อุปมาอุปไมย (Metaphors) ที่ใช้อธิบายปัญหาที่คุกคามบุคคลและส่งผลร้ายต่อชีวิตบุคคล การนำปัญหามาออกสู่ภายนอกสามารถดำเนินการโดยใช้เครื่องมือทางวากยสัมพันธ์ (การวิเคราะห์ โครงสร้างของคำพูด เหตุการณ์ของเรื่องราว) เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลไม่ได้กลายเป็นปัญหา ดังนั้น ปัญหาจึงเป็นสิ่งที่บุคคลจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขในทิศทางที่แยกปัญหาออกจากตัวบุคคล การนำปัญหามาออกสู่ภายนอกบุคคลจึงเป็นภาษาที่แผ่ความหวังและการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลกลับมามีพลังอำนาจ การทำปัญหาของบุคคลออกสู่ภายนอกบุคคล เรียกว่าเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้บุคคลทำปัญหาของตนเองให้กลายเป็นวัตถุ (Objectify) ซึ่งส่งผลดีต่อผู้รับการปรึกษา คือ ลดความขัดแย้งที่ไม่สร้างสรรค์ระหว่าง

บุคคล สลายความรู้สึกล้มเหลวที่เกิดกับบุคคล ในขณะที่เขาหรือเธอพยายามแก้ไขปัญหของตน แต่ปัญหายังคงดำรงอยู่ เสริมสร้างช่องทางที่บุคคลจะร่วมมือกับผู้อื่นในการต่อสู้กับปัญหา และหลบหลีกอิทธิพลของปัญหาไม่ให้มีอิทธิพลต่อชีวิตและสัมพันธภาพของบุคคล เปิดโอกาสความเป็นไปได้ใหม่ ๆ สำหรับบุคคลในการนำชีวิตและสัมพันธภาพของตนกลับคืนมาจากปัญหาและอิทธิพลของปัญหา ปลดปล่อยให้บุคคลพ้นจากสถานการณ์ปัญหาที่รุนแรงถึงความเป็นความตาย โดยใช้แนวคิดแนวทางที่มีความตึงเครียดกดดันน้อยกว่าและมีประสิทธิผลมากกว่า สร้างทางเลือกหลาย ๆ ทางเลือกในการพูดคุยสนทนา แทนที่จะเป็นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้นำการพูดแต่ฝ่ายเดียว

หลังจากการทดลองเสร็จสิ้นไปแล้ว บุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มทดลองยังสามารถนำแนวทางของกระบวนการการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยา ทฤษฎีเล่าเรื่องไปใช้กับตนเอง หรือในขณะเดียวกันไม่ได้มีภาวะหมดไฟในการทำงานมากเหมือนกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยา ทฤษฎีเล่าเรื่อง บุคลากรทางการแพทย์มีการเรียนรู้และนำปัญหาด้านต่าง ๆ ของภาวะหมดไฟในการทำงานออกสู่ภายนอก ผ่านการเล่าเรื่องราวของตนเองออกมา เพื่อให้มองเห็นแนวทางใหม่ ๆ ที่จะนำไปแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้อารมณ์ของตนเอง จัดการสภาวะอารมณ์ของตนเอง และแสดงพฤติกรรมที่สื่อถึงอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากเมื่อเรตกอยู่ในสถานการณ์ที่สร้างความลำบากให้กับชีวิต เราจะพยายามที่สร้างสรรค์ทางออกให้กับตนเอง เพื่อลดอาการของบาดแผลทางใจ หรืออาการของภาวะผิดปกติทางจิตใจภายหลังจากการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ

ทั้งนี้ ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาออนไลน์ ทฤษฎีเล่าเรื่องต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์ ในงานวิจัยนี้มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับที่จะสามารถทำให้ภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ลดลงได้ แม้จะมีคะแนนภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในระยะติดตามผลเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ซึ่งอาจจะมาจากปัจจัยแวดล้อมที่สามารถเข้ามาแทรกแซงได้ในช่วงที่ไม่มีการให้การปรึกษา กล่าวคือ ภาวะหมดไฟในการทำงาน เป็นอาการทางจิตวิทยา มักเกิดจากการที่ความเครียดสะสมจากการทำงานมาเป็นเวลานาน ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับอาชีพที่มีความคาดหวังสูง อาชีพที่เกี่ยวข้องกับผู้คนเป็นเวลานาน หรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ เช่น แพทย์พยาบาล (พัชรภรณ์ สິณัตพัฒนะสุข และธนาสิทธิ์ วิจิตรพันธ์, 2564) ทั้งนี้ บุคลากรทางการแพทย์ยังคงต้องทำงานเช่นเดิม การทำงานร่วมกับผู้คนมากมายและเป็นระยะเวลานาน ๆ หรือรวมไปถึงการทำงานล่วงเวลา ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ ดังนั้นเมื่อยังไม่ได้แก้ไขที่สาเหตุของปัญหาภาวะหมดไฟในการทำงาน ก็ยังคงพบปัญหาหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ได้ แต่โดยรวมคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลการทดลองน้อยกว่าระยะก่อนการทดลอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคลากรทางการแพทย์ได้นำแนวคิดที่ได้รับจากการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ ซึ่งมีผลให้ภาวะหมดไฟในการทำงานลดลง แม้จะผ่านพ้นระยะเวลาของการทดลองไปแล้ว

สมมติฐานข้อที่ 2 กลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องมีคะแนน

ประเมินภาวะหมดไฟหลังการทดลองและคะแนนระยะติดตามผลการทดลองน้อยกว่ากลุ่มควบคุม

จากผลการวิจัย พบว่า บุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานระยะก่อนการทดลองเท่ากับ 106.2 (SD = 3.39) ระยะหลังการทดลองเท่ากับ 67.2 (SD = 4.49) และระยะติดตามผลเท่ากับ 73.7 (SD = 4.32) บุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องมีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานระยะก่อนการทดลองเท่ากับ 105.3 (SD = 3.77) ระยะหลังการทดลองเท่ากับ 104.7 (SD = 3.86) และระยะติดตามผลเท่ากับ 105.1 (SD = 3.54) และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องและกลุ่มควบคุมพบว่า ระยะหลังการทดลอง กลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มควบคุมเท่ากับ 37.5 และระยะติดตามผลการทดลองกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องมีคะแนนน้อยกว่ากลุ่มควบคุมเท่ากับ 31.4 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 อภิปรายได้ว่า

ในระยะก่อนการทดลอง บุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องและบุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานใกล้เคียงกัน ต่อมาเมื่อการทดลองเสร็จสิ้น พบว่า บุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องมีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานต่ำกว่าบุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มควบคุม

ที่ไม่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎี เล่าเรื่อง และในระยะติดตามผลการทดลองบุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องมีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานต่ำกว่าบุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องเช่นกัน จะเห็นได้ว่าบุคลากรทางการแพทย์ที่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่อง มีความพร้อมต่อการดำเนินชีวิต สามารถปรับตัวในสถานการณ์การทำงานต่าง ๆ ได้ ในขณะที่บุคลากรทางการแพทย์ที่ไม่ได้รับการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่องไม่ได้ถูกกระตุ้นหรือได้รับการช่วยเหลือจากกระบวนการการปรึกษาออนไลน์เชิงจิตวิทยาทฤษฎีเล่าเรื่อง จึงทำให้มีคะแนนประเมินภาวะหมดไฟหลังการทดลองและคะแนนระยะติดตามผลการทดลองใกล้เคียงกับระยะก่อนการทดลอง

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาออนไลน์ทฤษฎีเล่าเรื่องต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์สามารถลดภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ได้ จึงเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำโปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาออนไลน์ทฤษฎีเล่าเรื่องต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์ไปพัฒนา หรือประยุกต์ใช้ เพื่อลดภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อให้บุคลากรทางการแพทย์ได้เรียนรู้ และทำความเข้าใจปัญหาของตนเอง รวมไปถึงสามารถหาแนวทางการแก้ไขปัญหาของ

ตนเองได้อย่างเหมาะสม เช่น การส่งเสริมให้บุคลากรทางการแพทย์เข้าถึงการให้บริการการปรึกษาออนไลน์ โดยจัดทำเป็นคลินิกพิเศษ หรือกิจกรรมพิเศษสำหรับบุคลากรทางการแพทย์ รวมไปถึงการพัฒนาเป็นแพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชันที่ช่วยให้บุคลากรทางการแพทย์เข้าถึงการให้บริการการปรึกษาออนไลน์ได้ง่ายและสะดวกขึ้น รวมไปถึงการสนับสนุนให้มีพื้นที่สำหรับการจัดการความเครียดจากการทำงาน

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแบบประเมินภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ไปปรับปรุงหรือพัฒนาต่อเพื่อนำมาใช้ประเมินภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งนำไปสู่การแก้ปัญหาภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ให้รวดเร็วที่สุด เพื่อลดผลกระทบต่อด้านจิตใจ ร่างกาย และองค์กร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป

1. แบบประเมินภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์และโปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาออนไลน์ทฤษฎีเล่าเรื่องต่อภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์สร้างขึ้นมาเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แพทย์ และพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของเขตสุขภาพที่ 6 ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป หากผู้ใดสนใจในการประเมินภาวะหมดไฟกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ควรปรับข้อคำถามและรายละเอียดในการให้การศึกษาเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างนั้น ๆ
2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาล ในการวิจัยครั้งถัดไปควรทำในกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์สาขาอื่น ๆ เพื่อที่จะได้มุมมองความคิดที่หลากหลายมากขึ้น

3. การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบออนไลน์เติบโตมากขึ้น และแนวโน้มที่จะเข้ารับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น และการให้การปรึกษาออนไลน์นั้นทำให้นุคลากรทางการแพทย์สามารถเลือกวันและเวลาที่สะดวกในการเข้ารับการปรึกษาได้โดยที่ไม่กระทบการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายอย่าง เช่น กรณีเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งหากเกิดสถานการณ์วิกฤติหรือคุกคามต่อตัวผู้รับการปรึกษาหรือต่อผู้อื่น โดยอยู่ในสถานที่ต่างกันจะจัดการได้อย่างไร สัญญาณอินเทอร์เน็ต รวมไปถึงทักษะการใช้โปรแกรมออนไลน์และเทคโนโลยีของผู้ให้การปรึกษาและผู้รับการปรึกษา ต้องมีการฝึกฝนการใช้โปรแกรมออนไลน์และเทคโนโลยี และทดสอบการใช้สื่อต่าง ๆ ก่อนการให้การปรึกษา รวมไปถึงการแนะนำการใช้งานโปรแกรมออนไลน์และเทคโนโลยีให้แก่ผู้รับการปรึกษา ดังนั้นหากการปรึกษาทางด้าน

ออนไลน์สามารถลดข้อจำกัดดังกล่าวลงมาได้ ก็จะสามารถเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความเครียดในสังคมไทยที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น และสามารถรับรองผู้รับบริการได้ไม่ว่าอยู่ที่ใด หรือเวลาใดก็ตาม แต่ทั้งนี้ ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อผ่อนคลาย ระบาย และมีกำลังใจในการทำงานเพิ่มขึ้น

4. ทฤษฎีเล่าเรื่องเป็นการนำปัญหาออกสู่ภายนอก ทำให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจปัญหามากขึ้น โดยวิธีการปรึกษานี้ใช้ได้ในทุกบริบทของวัฒนธรรม ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของสถานที่ และเหมาะสำหรับผู้ที่ยังอยู่ในสถานะที่มีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลา

5. ในการศึกษาครั้งถัดไป ควรศึกษาในกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ที่มีรายได้น้อย ซึ่งสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายของบุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มนั้น ๆ และเสริมสร้างกำลังใจ

References

- Bankchart Jintarat. (2021). *The relationship between emotional labor and burnout among nurses in Ayutthaya Hospital*. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). Retrieved from <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/5088>
- Chaninat Wattana and Pennapha Koolnaphadol. (2015). *The Effects of Narrative Counseling Theory on Emotional Expression of Male Adolescents from Single Mother Families. Research Methodology & Cognitive Science*. 13(1). 38-52
- Department of Mental Health. *burnout syndrome*. Retrieved from <https://dmh.go.th/news/view.asp?id=2270>
- Gunniga Phansri. (2022). *Online Counseling in the Next Normal*. Retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humsujournal/article/view/256399/172725>
- Kanlayanee No-in. (2018). The development of a reducing burnout model for professional nurses in a community hospital. *Journal of Mental Health of Thailand*. 29(1). 67-79
- Kannikar Sansupa, Pennapha Koolnaphadal and Jutthamas HanJon. (2022). The Effects of Narrative Counseling Theory on Self-healing of Divorced Women. *Journal of Police Nurse*. Retrieved from <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/policenurse/article/view/21050/18250>
- Kanokwan Seema. (2014). Registered Nurse's Intention to leave the Profession in Bangkok Metropolitan Administration hospitals. *Journal of Nursing Division*. 42(3). 142-158
- Kanokwan Wangmanee, Sivaporn Songsaen. (2021). THE INDIVIDUAL ONLINE COUNSELLING PROGRAM FOR SOCIAL ADJUSTMENT UNDER THE COVID 19 SITUATION OF CHIANG RAI RAJABHAT UNIVERSITY STUDENTS. *Journal of Education Burapha University*. 32(2). 49-42
- Klaitawan Sornsitthong. (2017). *Work motivation mong personnel working for the department of medical services*. Retrieved from <https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/8791>
- Ministry of Public Health. (2017). *Manual of the structure and framework of personnel of government agencies in the regional administration (2017-2021)*. Retrieved from <http://203.157.213.6/nitikarn/lawyerclub/download/structure.pdf>
- Nakarin Choon-ngarm. (2020). Mental health and burnout among physicians in general hospital and community hospital in Nakhon Ratchasima province. *Journal of Mental Health of Thailand*. 28(4), 348-359
- Nipitphon Sanitluea. (2562). SAMPLE SIZE CALCULATION USING G*POWER PROGRAM. *Suvarnabhumi Institute of Technology Academic Journal*. 5(1). 496-507.

Thipparat Bumrungphanichthaworn. (2021). *Factors Related to Burnout of Worker in Community Hospital on Pandemic COVID-19. The Public Health Journal of Burapha University.* 17(1). 100-110

การให้คำปรึกษาในสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลง

อุมาภรณ์ สุขารมณฺ์*

โยธกา ภักดีเมฆานนท์**

Received: October 1, 2024

Revised: June 10, 2025

Accepted: August 18, 2025

บทคัดย่อ

บท ความวิชาการเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาโดยเน้นแนวคิดใหม่ในการให้คำปรึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาในช่วงปี 2020-2024 มีการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตามสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ทำให้การปรึกษาผ่านเทคโนโลยีเป็นที่นิยมและจำเป็นมากขึ้น รวมถึงแนวคิดการให้คำปรึกษาแบบองค์รวม การเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม ขอบข่ายของการให้บริการปรึกษา สามารถพิจารณาตามลักษณะของปัญหาและความต้องการของผู้รับคำปรึกษา บทบาทและหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา ประกอบไปด้วยการเป็นผู้ฟังและเข้าใจ ให้การสนับสนุนและแนะนำแนวทางให้ความรู้ และรักษาความลับ รวมถึงประเมิน และวางแผนกระบวนการให้คำปรึกษาเหล่านี้สะท้อนถึงแนวคิดทฤษฎีการให้คำปรึกษาเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

บทสรุป การให้คำปรึกษาจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้ให้คำปรึกษา ประกอบด้วยมุมมอง แนวความคิด และทัศนคติ ในอันที่จะมีผลเอื้ออำนวยต่อการทำงานทางด้านการแนะแนว และการให้บริการปรึกษาให้สัมฤทธิ์ผลมากขึ้น มีการวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมพื้นฐานในตัวของผู้ให้คำปรึกษาจากนักจิตวิทยาเพื่อดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น

ผู้รับผิดชอบบทความ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมาภรณ์ สุขารมณฺ์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Email : umaporn.mink@gmail.com

คำสำคัญ: การให้คำปรึกษา / สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

* ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

** นักบำบัดความคิดและพฤติกรรม Chula CBT

Counseling in Changing Situations

Umaporn Sucaromana*

Yothaka Pakdeemekhanon**

Abstract

This academic article aims to explore emerging concepts in counseling that align with the evolving needs and contexts shaped by rapid global changes between 2020 and 2024. Counseling practices during this period have undergone significant transformation, particularly due to technological advancement, shifting societal dynamics, and diverse client needs. The widespread adoption of technology-based counseling has become not only popular but essential in delivering accessible and effective support.

Furthermore, the integration of holistic counseling approaches and multicultural awareness has become increasingly important. Counselors are now expected to consider a wider scope of issues and tailor their interventions according to the specific problems and requirements of each client. The scope of counseling services has thus expanded to include culturally sensitive and client-centered methodologies. The roles and responsibilities of counselors have evolved to include active listening, empathetic understanding, guidance provision, knowledge dissemination, confidentiality maintenance, and effective assessment and planning of the counseling process. These responsibilities reflect contemporary counseling theories that emphasize adaptability, cultural responsiveness, and person-centered approaches to suit the complexity of modern-day circumstances.

Corresponding Author: Asst. Prof. Dr. Umaporn Sucaromana, Department of Psychology Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Email: umaporn.mink@gmail.com

---

* Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University.

** Cognitive Behavioral Therapy Chula CBT

Conclusion: The effectiveness of counseling largely depends on the counselor's personality, perspectives, conceptual frameworks, and attitudes-all of which significantly influence the success of both guidance and counseling services. Psychological analyses suggest that the fundamental behaviors and traits of the counselor play a critical role in the efficiency and outcome of counseling practices. Ultimately, the integration of modern theories with personal competencies enhances the relevance, depth, and effectiveness of counseling in today's dynamic environment.

Keywords: Counseling / Changing situations

แนวคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2020-2024 มีนักจิตวิทยาได้เสนอความหมายและแนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา (Counseling) โดยเน้นการปรับตัวและพัฒนาวิธีการให้คำปรึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ได้แก่

1. **การให้คำปรึกษาแบบองค์รวม (Holistic Counseling)** หมายถึง การให้คำปรึกษาที่เน้นการพิจารณาบุคคลเป็นองค์รวม ซึ่งรวมถึงสุขภาพทางกาย จิตใจ สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันในการทำงาน และสภาพแวดล้อมทางสังคม การให้คำปรึกษาแบบองค์รวมนี้สนับสนุนให้ผู้ให้คำปรึกษาพิจารณาทุกมิติของชีวิตผู้รับคำปรึกษาเพื่อการพัฒนาที่มีความสมดุลในชีวิต (Smith & Jones, 2022).

2. **การใช้เทคโนโลยีในการให้คำปรึกษา (Digital and Online Counseling)** หมายถึง การให้คำปรึกษาเน้นในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้การให้คำปรึกษาออนไลน์กลายเป็นทางเลือกแสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีสามารถใช้ในการสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Brown et al., 2023)

3. **การให้คำปรึกษาเชิงวัฒนธรรม (Culturally-Informed Counseling)** หมายถึง การให้คำปรึกษาเน้นความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างของผู้รับคำปรึกษา เพื่อให้การให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น (Garcia & Lee, 2021).

4. **การบูรณาการวิธีการหลากหลาย (Integrative Counseling Approaches)** หมายถึง การให้คำปรึกษาโดยเน้นการบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคกระบวนการวิธีการที่หลากหลายแบบเข้าด้วยกัน เช่น การใช้การให้คำปรึกษาโดยทฤษฎีการบำบัดทางความคิดและพฤติกรรมร่วมกับแบบบุคคลเป็นศูนย์กลางให้มีการบูรณาการเทคนิควิธีเพื่อปรับให้เหมาะสมกับผู้รับคำปรึกษาแต่ละคน (Henderson & Thompson, 2024).

5. **การให้คำปรึกษาสำหรับกลุ่มเฉพาะ (Specialized Counseling)** หมายถึง การให้คำปรึกษาโดยเน้นการพัฒนาการให้คำปรึกษาเฉพาะกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ เช่น ผู้ประสบปัญหาสุขภาพจิตในสถานการณ์โควิด ผู้ประสบปัญหาภัยพิบัติ ผู้ย้ายถิ่นฐานภายในจังหวัด ภายในประเทศและต่างประเทศ (Nguyen & Patel, 2020).

การพัฒนาแนวทางและความหมายของการให้คำปรึกษายังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน นอกจากความหมายของการให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการการเรียนรู้ของบุคคลต่อสภาพแวดล้อมทักษะทางจิตวิทยาและองค์ความรู้ทางด้านศาสตร์นี้เพื่อแสวงหาความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา เพื่อให้ได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าใจวิธีการมองโลกอย่างชัดเจนขึ้น โดยกำหนดเป้าหมายชีวิตได้ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เห็นคุณค่าในตนเอง และมีความสุขในชีวิต ที่เต็มข้อมูลร่วมสมัยเข้าไปในกรอบเดิม (GustadTruax-Steffler) เพื่อให้เห็นพัฒนาการของศาสตร์การให้คำปรึกษาดังแต่อดีตจนถึง ค.ศ. 2025

ยุค/นักวิชาการ	ประเด็นหลักที่พัฒนา	ความต่อเนื่องและการขยายผลในปัจจุบัน
Gustad (1953) หน้าที่หลักของผู้ให้คำปรึกษาคือการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาให้สามารถตรวจสอบ และวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง	จุดเน้นเดิมถูกต่อยอดเป็นแนว Strength-based & Solution-Focused Brief Therapy (SFBT) สามารถตรวจสอบ และวิเคราะห์ปัญหาของตนเองเป็นตัวตั้ง	Meta-analysis 72 การศึกษา ($g \approx 1.17$) ยืนยันว่า SFBT ส่งผลเชิงบวกกว้างขวางทั้งในกลุ่มคลินิกและไม่ใช่คลินิก โดยเฉพาะปัญหาคู่สมรสและคุณภาพชีวิต
Truax (1967) “สัมพันธภาพวิชาชีพ” การให้คำปรึกษาเป็นความสัมพันธ์ทางวิชาชีพระหว่างบุคคลกับบุคคล ซึ่งอาจมีการเชื่อมโยงไปถึงบุคคลอื่นด้วย ผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจสถานการณ์ชีวิตของตนเองในขณะนั้นอย่างชัดเจนขึ้น และร่วมกันหาช่องทางในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ	งานวิจัยล่าสุดยังคงยืนยันว่า Therapeutic Alliance เป็นตัวทำนายผลการบำบัดที่ทรงพลัง แม้ในโทรสุขภาพ (Tele-therapy) ก็ยังมีอิทธิพล ($r \approx .15$)	systematic review 34 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า alliance-outcome ใน teletherapy แม้จะเล็กกว่าการพบหน้าแต่ยัง “มีนัยสำคัญ” และชี้ให้เห็นปัจจัยแปรผัน เช่น เวลาที่วัด alliance และมุมมองผู้รับบริการ

ยุค/นักวิชาการ	ประเด็นหลักที่พัฒนา	ความต่อเนื่องและการขยายผลในปัจจุบัน
Steffler (1968) การให้คำปรึกษาเป็นความสัมพันธ์ทางวิชาชีพระหว่างบุคคลกับบุคคล ซึ่งอาจมีการเชื่อมโยงไปถึงบุคคลอื่นด้วย ผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจสถานการณ์ชีวิตของตนเองในขณะนั้นอย่างชัดเจนขึ้น และร่วมกันหาช่องทางในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ	ยุคปัจจุบันขยายแนวคิดสู่ Integrative / Multicultural & Social-Justice Counseling รวมถึง “ดิจิทัลแพลตฟอร์ม” และ AI-assist	ACA ออกแหล่งทรัพยากร “Telehealth & Emerging Technology” (2023) และคำแนะนำเรื่อง AI ในการให้คำปรึกษา (2024) เพื่อคุ้มครองข้อมูลจริยธรรม
หัวข้อใหม่ (2000-2025)	Strength-Based Methods (SBM) และ Positive-Psychology Interventions	meta-analysis (2023) ชี้ว่า SBM เสริมผลลัพธ์เชิงบวกในหลายสภาพปัญหา เป็น “ปัจจัยร่วม” ที่นอกเหนือจากเทคนิคเฉพาะ

ขอบข่ายของการให้บริการปรึกษา

ขอบข่ายของการให้บริการปรึกษา (Counseling Services) สามารถแบ่งออกได้หลายประเภทตามลักษณะของปัญหาและความต้องการของผู้รับคำปรึกษา ขอบข่ายที่พบบ่อยได้แก่

1. การให้คำปรึกษาด้านส่วนบุคคลเป็นกระบวนการช่วยเหลือเชิงวิชาชีพที่มุ่งเน้นไปที่บุคคลเฉพาะราย โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเอง ตระหนักถึงปัญหาและอารมณ์ของตน พร้อมทั้งพัฒนาแนวทางในการจัดการกับความท้าทายส่วนบุคคล เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล

ความซึมเศร้า ปัญหาความสัมพันธ์ หรือความสับสนในบทบาทชีวิต ในบริบทปัจจุบัน การให้คำปรึกษาไม่ได้เน้นเพียงการ “แก้ปัญหา” แต่ยังรวมถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ (psychological resilience) การเข้าใจคุณค่าในตนเอง และการดำเนินชีวิตอย่างสอดคล้องกับเป้าหมายและคุณค่าของตน (values-based living) (Corey, 2017; Hayes, Strosahl, & Wilson, 2012)

2. การให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต (Mental Health Counseling) ช่วงปี 2010-2015 เป็นการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางสุขภาพจิต เช่น ภาวะซึมเศร้า ภาวะวิตกกังวล และภาวะเครียดเรื้อรัง

การปรึกษาในรูปแบบนี้จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเรียนรู้วิธีการรับมือกับความรู้สึกด้านลบ และปรับปรุงสภาพจิตใจด้วยการใช้แนวทางตามหลักฐาน (evidence-based practices) เป็นหลัก เช่น Cognitive Behavioral Therapy (CBT), Dialectical Behavior Therapy (DBT) และ Mindfulness-Based Cognitive Therapy (MBCT) โดยให้ผู้ให้คำปรึกษาควรมีความสามารถทั้งในด้านการประเมินภาวะสุขภาพจิตและการวางแผนฟื้นฟูสภาพจิตใจโดยเน้นความร่วมมือกับผู้รับคำปรึกษา (Gladding, 2018)

3. การให้คำปรึกษาด้านการศึกษาและอาชีพ (Career and Educational Counseling) ช่วงปี ค.ศ. 2010-2015 โลกของงานมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว จากเทคโนโลยีและเศรษฐกิจดิจิทัล ทำให้การแนะแนวอาชีพไม่ใช่แค่การแนะนำงาน แต่รวมถึงการเข้าใจตัวตน ความถนัด ความสนใจ และทักษะชีวิต เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม และได้ใช้กรอบทฤษฎี *Social Cognitive Career Theory (SCCT)* ซึ่งได้รับความนิยมสูง โดยเชื่อมโยงความสามารถในตนเอง (self-efficacy), การรับรู้โอกาส (outcome expectations) และเป้าหมายในอาชีพของบุคคล (Brown & Lent, 2012)

4. การให้คำปรึกษาด้านความสัมพันธ์ (Relationship Counseling) ช่วงปี 2010-2015 มีการเน้นการใช้ Emotionally Focused Therapy (EFT) และ Gottman Method ซึ่งมีงานวิจัยรองรับว่าช่วยสร้างความเข้าใจอารมณ์ในความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในคู่รักที่มีปัญหาความใกล้ชิดหรือความขัดแย้งสะสม โดยเน้นการแก้ไขปัญหที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ เช่น ปัญหาคู่รัก ปัญหาครอบครัว หรือความขัดแย้งในความสัมพันธ์

การให้คำปรึกษาประเภทนี้จะช่วยสร้างการสื่อสารที่ดี และส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกัน (Gurman & Jacobson, 2002)

5. การให้คำปรึกษาด้านครอบครัว (Family Counseling) ช่วงปี 2010-2015 เน้นไปที่การแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในครอบครัว เช่น ปัญหาการเลี้ยงดูบุตร ปัญหาการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว หรือปัญหาการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ช่วงปี 2010-2015 ในช่วงนี้เน้นการปรับใช้ทฤษฎีระบบครอบครัว (Family Systems Theory) กับบริบทสมัยใหม่ เช่น ครอบครัวขยาย ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว หรือครอบครัวหลากหลายทางเพศ โดยระบุนำให้คำปรึกษาครอบครัวจำเป็นต้องเน้นการเข้าใจ “รูปแบบปฏิสัมพันธ์” ระหว่างสมาชิกมากกว่าการชี้ว่าใครเป็นต้นเหตุของปัญหา (Nichols & Schwartz, 2018)

6. การให้คำปรึกษาในกลุ่ม (Group Counseling) ช่วงปี 2010-2015 เน้น “พลังของกลุ่ม” ช่วยให้สมาชิกไม่รู้สึกละโดดเดี่ยว และเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการสะท้อนและรับฟังอย่างจริงจัง เป็นช่วงที่การให้คำปรึกษากลุ่มได้รับความนิยมมากขึ้น โดยเน้นการใช้กลุ่มเป็น “พื้นที่ปลอดภัย” ให้สมาชิกแลกเปลี่ยนและสะท้อนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีปัญหาเฉพาะ เช่น ผู้ที่มีภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล การติดสารเสพติด หรือ กลุ่ม LGBTQ+ (Corey, 2015)

7. การให้คำปรึกษาเฉพาะด้าน (Specialized Counseling) ช่วงปี 2010-2015 การให้คำปรึกษาในช่วงนี้มีแนวโน้มเจาะจงมากขึ้น การให้คำปรึกษาเฉพาะด้านต้องอาศัยความรู้เฉพาะทาง และการออกแบบกระบวนการที่เหมาะสมกับบริบทและกลุ่มเป้าหมาย เช่น การให้คำปรึกษาด้านการเสพติด (Addiction Counseling) การให้คำปรึกษาด้านการ

สูญเสียและการไว้ทุกข์ (Grief Counseling) และการให้คำปรึกษาสำหรับเด็กออทิสติก หรือผู้มีภาวะบกพร่องทางพัฒนาการ (Capuzzi & Stauffer, 2016)

บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา

1. ผู้ให้คำปรึกษาควรเป็นผู้รับฟังและเข้าใจ (Listener and Empathizer) หน้าที่หลักของผู้ให้คำปรึกษาคือการรับฟังอย่างตั้งใจโดยไม่ตัดสิน พร้อมเข้าใจและให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา เพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา (Corey, 2015)

ในช่วงปี 2010-2015: แนวคิดของ Carl Rogers เรื่อง unconditional positive regard, empathy และ congruence ยังคงเป็นแกนกลางของทฤษฎีการให้คำปรึกษาเชิงมนุษยนิยม สอดคล้องกับงานวิจัยจาก Norcross & Lambert (2011) กล่าวว่า “คุณภาพสัมพันธภาพ” ระหว่างผู้ให้และผู้รับคำปรึกษา ทำนายความสำเร็จของการบำบัดได้มากกว่าทฤษฎีที่ใช้และในสภาพสังคมที่ความเครียดและปัญหาจิตใจซับซ้อนมากขึ้น บทบาท “ผู้ฟังโดยไม่ตัดสิน” จึงเป็นจุดเริ่มต้นของความไว้วางใจและการเยียวยา

2. ผู้สนับสนุนและผู้ชี้แนะแนวทาง (Supporter and Guidance) ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนในการพัฒนาตนเองของผู้รับคำปรึกษา และให้คำแนะนำหรือชี้แนะทางที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา รวมถึงการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ (Gladding, 2018)

ในช่วงปี 2010-2015: แนวคิด Strength-Based Counseling และ Solution-Focused Brief Therapy (SFBT) ได้รับความนิยมมากขึ้น เพราะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา “มองเห็นศักยภาพของตนเอง”

มากกว่าจมอยู่กับปัญหา (Ratner et al., 2012) ผู้ให้คำปรึกษาทำหน้าที่ที่คล้ายโค้ช ที่สะท้อนภาพที่ดีที่สุดของผู้รับคำปรึกษาให้เห็นชัดขึ้น แนวทางนี้เน้น “คำถามกระตุ้นคิด” มากกว่า “คำแนะนำตรง ๆ” เช่น “อะไรคือจุดแข็งที่คุณเคยใช้ผ่านเรื่องคล้ายกันมาได้”

3. ผู้ให้ความรู้ (Educator) ผู้ให้คำปรึกษาทำหน้าที่ให้ “ความรู้ด้านจิตวิทยาเชิงปฏิบัติ” ที่ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาพัฒนาทักษะชีวิต เช่น การจัดการความเครียด การสื่อสาร การควบคุมอารมณ์ และมีบทบาทในการให้ข้อมูล ความรู้ และเครื่องมือที่จำเป็นเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถพัฒนาทักษะในการจัดการกับปัญหา เช่น การสอนเทคนิคการผ่อนคลาย หรือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Capuzzi & Stauffer, 2016) ในช่วงปี 2010-2015: ผู้ให้คำปรึกษาถูกคาดหวังให้สอนเทคนิคหรือเครื่องมือที่ใช้ได้จริง เช่น เทคนิคการหายใจ (deep breathing) การคิดเชิงบวก การเขียนบันทึกความรู้สึก (journaling) ให้ความรู้ทางด้านวงจรความคิด-อารมณ์-พฤติกรรม เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักถึงรูปแบบของตนเอง (Beck, 2011; Hayes et al., 2012)

4. ผู้รักษาความลับ (Confidentiality Keeper) การรักษาความลับของข้อมูลผู้รับคำปรึกษาเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นจรรยาบรรณหลักในการสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้รับคำปรึกษา และผู้ให้คำปรึกษา เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกปลอดภัยในการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว (ACA, 2014) ในช่วงปี 2010-2015 เป็นช่วงที่การให้คำปรึกษาออนไลน์ (e-counseling) เริ่มแพร่หลายมากขึ้น ทำให้ประเด็นความลับของข้อมูลดิจิทัล เป็นที่ตระหนักมากขึ้น ใน ACA (2014) ระบุชัดในมาตรา B.1.c ว่า ผู้ให้คำปรึกษาต้องใช้มาตรการที่เหมาะสม

เพื่อปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลในทุกช่องทาง เช่น การเข้ารหัสไฟล์ การใช้รหัสผ่าน ผู้ให้คำปรึกษาต้องอธิบายข้อจำกัดของการรักษาความลับ ต่อผู้รับคำปรึกษา เช่น กรณีที่มีความเสี่ยงต่อชีวิต (harm to self or others)

5. ผู้ประเมินและวางแผนการให้คำปรึกษา (Evaluator and Planner) ทำหน้าที่ประเมินสภาพปัญหาของผู้รับคำปรึกษา และวางแผนกระบวนการให้คำปรึกษาอย่างเหมาะสมกับแต่ละบุคคล เพื่อให้การปรึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย (Corey, 2015) มีการประเมินระหว่างทางเพื่อปรับเปลี่ยนสอดคล้องกับความก้าวหน้า นิยมใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ และ การสะท้อนร่วม (shared reflection) ระหว่างผู้ให้และผู้รับคำปรึกษา

ค่านิยมของผู้ให้คำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องตระหนักในค่านิยมของตนเอง และเข้าใจค่านิยมของผู้รับคำปรึกษา เพราะค่านิยมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ และที่สำคัญคือ ค่านิยมเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้คำปรึกษา

ค่านิยมหลักของผู้ให้คำปรึกษา (Core Values of Counselors) ในช่วง ค.ศ. 2010-2015

1. เคารพในศักดิ์ศรีและคุณค่าของแต่ละบุคคล (Respect for Human Dignity and Worth) ผู้ให้คำปรึกษาถูกคาดหวังให้ปฏิบัติต่อผู้รับคำปรึกษา ด้วยความเคารพ ไม่ตัดสิน และยอมรับในความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน ส่งเสริมให้บุคคลมีอำนาจในการตัดสินใจชีวิตของตนเอง (self-determination) โดยไม่ถูกครอบงำ ACA Code of Ethics (2014), Corey (2015)

2. การยึดมั่นในความลับและความเป็นส่วนตัว (Commitment to Confidentiality) การรักษาความลับเป็นหลักจริยธรรมสำคัญ ในช่วงนี้มีการเน้นเพิ่มเป็นพิเศษสำหรับการให้คำปรึกษาผ่านเทคโนโลยี เช่น อีเมล วิดีโอคอล แอปต่าง ๆ ACA (2014) มีข้อกำหนดเฉพาะด้าน e-counseling และการเก็บรักษาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

3. ความเท่าเทียมและความยุติธรรมทางสังคม (Equity and Social Justice) ผู้ให้คำปรึกษามีบทบาทเป็น “ผู้สนับสนุนเพื่อความเสมอภาค” โดยเฉพาะในประเด็นเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ความหลากหลายทางเพศ และผู้พิการ ได้นำแนวคิด social justice counseling เริ่มมีอิทธิพลมากขึ้น โดยเน้นการเข้าใจบริบทสังคมที่มีผลต่อปัญหาส่วนบุคคล (Ratts, Singh & Nassar-McMillan (2010)), ACA (2014)

4. การส่งเสริมศักยภาพและจุดแข็งของบุคคล (Strengths-Based and Empowerment) ได้นำแนวทางให้คำปรึกษาช่วงนี้เริ่มขยับจากการ “แก้ปัญหา” ไปสู่การ “เสริมพลัง” และ “มองเห็นศักยภาพที่มีอยู่แล้วในตัวบุคคล” ได้นำทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับ เช่น Solution-Focused Brief Therapy และ Positive Psychology Counseling (Corey, 2015), (Seligman, 2011)

5. การตระหนักรู้ในวัฒนธรรมและความหลากหลาย (Cultural Competence and Sensitivity) ยอมรับความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ศาสนา เพศ วัย สถานะทางเศรษฐกิจ และอัตลักษณ์อื่น ๆ จะต้องเข้าใจการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม (multicultural counseling) (Arredondo et al., 2014), (Sue & Sue, 2013)

6. ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบทางวิชาชีพ (Integrity and Professional Responsibility) ผู้ให้คำปรึกษาต้องปฏิบัติตามภายใต้จรรยาบรรณมีความตรงไปตรงมา รับผิดชอบต่อผลลัพธ์การให้คำปรึกษา รวมถึงการรู้ขอบเขตวิชาชีพ และส่งต่อกรณีที่ตนเองไม่มีความเชี่ยวชาญ (ACA Code of Ethics, 2014, (Gladding, 2018))

จรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษา ในช่วง 2010-2015

1. ACA (2014), Section B: Confidentiality and Privacy ในเรื่องการรักษาความลับ (Confidentiality) ผู้ให้คำปรึกษาต้องปกป้องข้อมูลของผู้รับคำปรึกษา ทั้งในรูปแบบการพูดคุย เอกสาร และข้อมูลดิจิทัล ช่วงปี 2010-2015 มีการขยายขอบเขตไปถึงการใช้เทคโนโลยีในการให้คำปรึกษา (e-counseling / telehealth) โดยผู้ให้คำปรึกษาต้องรักษาความลับของข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ เช่น การเข้ารหัสไฟล์ หรือการใช้ระบบที่ปลอดภัย ข้อยกเว้น เช่น หากมีภัยคุกคามต่อชีวิตตนเองหรือผู้อื่น ผู้ให้คำปรึกษามีสิทธิเปิดเผยข้อมูลตามกฎหมาย

2. ACA (2014), Section A: The Counseling Relationship ในเรื่องความเคารพในศักดิ์ศรีและอัตลักษณ์ของผู้รับคำปรึกษา (Respect for Human Rights and Diversity) ห้ามเลือกปฏิบัติโดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง เชื้อชาติ ศาสนา เพศ เพศสภาพ อายุ ความพิการ หรือสถานะทางเศรษฐกิจ ผู้ให้คำปรึกษาควรมีความรู้ด้าน cultural competence และเข้าใจบริบทของผู้รับคำปรึกษาอย่างลึกซึ้ง ส่งเสริมการตัดสินใจด้วยตนเองของผู้รับคำปรึกษา (self-determination) (Sue & Sue, 2013)

3. ACA (2014), Section C: Professional Responsibility ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบทางวิชาชีพ (Professional Integrity and Responsibility) ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีความซื่อสัตย์ในวิชาชีพ เช่น การไม่แอบแฝงผลประโยชน์ การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง จะต้องประเมินขอบเขตความสามารถของตน และหากพบว่าเกินขอบเขตความเชี่ยวชาญ ควรส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญอื่น

4. ACA (2014), Section A.5: Roles and Relationships with Clients ความสัมพันธ์เชิงวิชาชีพ (Professional Boundaries) ห้ามมีความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือทางเพศกับผู้รับคำปรึกษา ไม่ว่าระหว่างหรือภายหลังการให้คำปรึกษา และหลีกเลี่ยงการให้คำปรึกษาในสถานการณ์ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน (dual relationships) เช่น การให้คำปรึกษาแก่ญาติ หรือผู้ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน

5. การให้ข้อมูลอย่างชัดเจน (Informed Consent) ACA (2014), Section A.2: Informed Consent in the Counseling Relationship ผู้ให้คำปรึกษาต้อง อธิบายรายละเอียดก่อนเริ่มต้นการให้คำปรึกษา ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา กระบวนการที่จะใช้สิทธิของผู้รับคำปรึกษาและการรักษาความลับและข้อยกเว้น ข้อมูลนี้ควรถูกทำเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นรับทราบ

6. ACA (2014), Section H: Distance Counseling and Technology การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจรรยาบรรณ (Ethical Use of Technology) ช่วงนี้เป็นยุคเริ่มต้นของการให้คำปรึกษาผ่าน อีเมล วิดีโอคอล แพลตฟอร์มออนไลน์ ACA (2014) กำหนดจรรยาบรรณเฉพาะสำหรับ Distance Counseling, Technology, and Social Media

ได้แก่ ต้องใช้แพลตฟอร์มที่ปลอดภัย อธิบายความเสี่ยงของการสื่อสารออนไลน์แก่ผู้รับคำปรึกษาและหลีกเลี่ยงการติดต่อผ่านโซเชียลมีเดียส่วนตัว

องค์ความรู้ใหม่

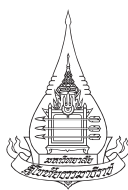
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา

การให้บริการปรึกษาจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญประการหนึ่ง นั่นคือ บุคลิกภาพของผู้ให้คำปรึกษา ประกอบด้วยมุมมอง แนวความคิด และทัศนคติ ในอันที่จะมีผลเอื้ออำนวยต่อการทำงานทางด้านการแนะแนว และการให้บริการปรึกษาให้สัมฤทธิ์ผลมากขึ้น ได้มีการวิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจากพฤติกรรมพื้นฐานในตัวของผู้ให้คำปรึกษาจากนักจิตวิทยาและผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การให้บริการปรึกษาที่มีชื่อเสียงหลายท่าน คือ

Fiedler กับ Heine (1950) และเช่นเดียวกับ Combs, A. W., & Snygg, D (1959) ซึ่งผลของการวิจัยมีสาระสำคัญพอสรุปได้ว่า การเป็นผู้ให้คำปรึกษานั้นมิใช่ว่าจะต้องมีพฤติกรรมในลักษณะใดลักษณะหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้นจึงจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดีได้ สิ่งสำคัญก็คือ พฤติกรรมของผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นลักษณะของตนเองโดยธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นด้านทัศนคติหรือการยอมรับตนเอง ซึ่ง Rogers (1951) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของผู้ให้คำปรึกษานั้นไม่ว่าจะเป็นแบบใดถ้ามีความตั้งใจที่จะให้ความช่วยเหลือด้วยความจริงใจแล้วจะเป็นประโยชน์ทั้งสิ้น ความสำคัญไม่ได้ขึ้นอยู่กับการใช้วิธีการหรือทฤษฎีอะไรเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความเป็นตัวของผู้ให้คำปรึกษาเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการทำงานที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนมนุษย์

References

- American Counseling Association. (2014). *ACA code of ethics*. ACA.
- Brown, S. D., & Lent, R. W. (2012). *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (2nd ed.). Wiley.
- Brown, T., Smith, R., & Johnson, A. (2023). *Counseling in a changing world*. Sage Publications.
- Capuzzi, D., & Stauffer, M. D. (2016). *Foundations of counseling and psychotherapy: Evidence-based practices for a diverse society*. Pearson.
- Capuzzi, D., & Stauffer, M. D. (2016). *Human growth and development across the lifespan: Applications for counselors*. Wiley.
- Corey, G. (2015). *Theory and practice of counseling and psychotherapy* (9th ed.). Cengage Learning.
- Corey, G. (2017). *Theory and practice of group counseling* (9th ed.). Cengage Learning.
- Garcia, J. R., & Lee, Y. H. (2021). *Multicultural perspectives in counseling*. Routledge.
- Gladding, S. T. (2018). *Counseling: A comprehensive profession* (8th ed.). Pearson.
- Gurman, A. S., & Jacobson, N. S. (2002). *Clinical handbook of couple therapy* (3rd ed.). Guilford Press.
- Gustad, J. W., Truax, C. B., & Steffler, G. M. (n.d.). *The therapeutic relationship*. [Please provide year & publisher if known.]
- Hayes, S. C., Strosahl, K. D., & Wilson, K. G. (2012). *Acceptance and commitment therapy: The process and practice of mindful change* (2nd ed.). Guilford Press.
- Henderson, D. A., & Thompson, C. L. (2024). *Counseling children* (10th ed.). Cengage Learning.
- Nguyen, T. Q., & Patel, R. A. (2020). *Global approaches to mental health counseling*. Springer.
- Nichols, M. P., & Schwartz, R. C. (2018). *Family therapy: Concepts and methods* (11th ed.). Pearson.
- Ratts, M. J., Singh, A. A., & Nassar-McMillan, S. (2010). *Multicultural and social justice counseling competencies: Practical applications in counseling*. ACA.
- Seligman, L. (2011). *Theories of counseling and psychotherapy: Systems, strategies, and skills* (3rd ed.). Pearson.
- Smith, J., & Jones, L. (2022). *Modern counseling techniques in practice*. Oxford University Press.
- Sue, D. W., & Sue, D. (2013). *Counseling the culturally diverse: Theory and practice* (6th ed.). Wiley.

ประกาศเกียรติคุณผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ วารสารสุขุทัยธรรมมาธิราช ปีที่ 38 ฉบับที่ 1

ด้วยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสุขุทัยธรรมมาธิราช ปีที่ 38 ฉบับที่ 1 ได้รับความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาตรวจต้นฉบับ ตลอดจนให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เขียนบทความ ยังผลให้วารสารสุขุทัยธรรมมาธิราชบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ทุกประการ โดยเฉพาะเป็นการดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานทางวิชาการ อีกทั้งยังก่อให้เกิดคุณูปการต่อวงวิชาการ ตลอดจนเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ขอขอบพระคุณและประกาศเกียรติคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ดังมีรายนามต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ สกุลศรีประเสริฐ

คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ จรัสวีวัฒน์

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดนุวิศ สุวรรณวงศ์

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา ไสมะนันท์

คณะศึกษาศาสตร์

ดร.มฤฎ์ แก้วจินดา

คณะศึกษาศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.หญิง ดร.พนมพร พุ่มจันทร์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ภมรพรรณ ยู่ระยาตร์

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมาภรณ์ สุขารมณ

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล

ข้าราชการบำนาญ

ดร.เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ

ข้าราชการบำนาญ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ ศรีสงคราม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผกามาศ จิราภักดิ์

คณะศิลปกรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีนศา วศินารมณ

คณะศิลปกรรมศาสตร์

ดร.สันต์ชัย รัตนะขวัญ

วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง

โรงพยาบาลเทพรัตนันครราชสีมา

นายแพทย์นครินทร์ ชูนางาม

นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ

นักวิชาการอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.ดนุสดา จามจุรี

นักวิชาการอิสระ

ประกาศ ณ วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2568

พนม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนมพัทธ์ สมิตานนท์)

กรรมการสภามหาวิทยาลัย

รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

[illegible]

แนะนำหนังสือ

NEW EDITION

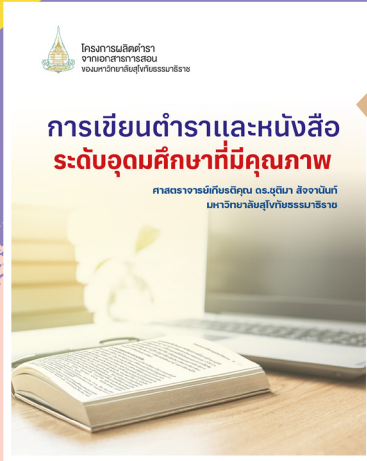
การเขียนตำรา และหนังสือ ระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพ

เขียนโดย
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ
ดร.สุติมา สัจจามันท์

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2

พร้อมวางจำหน่ายแล้ว

ราคา 290 บาท

ค่าจัดส่งลงทะเบียนเล่มละ 30 บาท

ผู้ที่สนใจต้องการทราบ
รายละเอียดหนังสือ
สามารถดูได้ที่

เนื้อหาแบ่งเป็น 10 บท ประกอบด้วย

- บทที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับตำราและหนังสือ
- บทที่ 2 การค้นคว้าเพื่อการเขียนตำราและหนังสือ
- บทที่ 3 การตั้งชื่อเรื่อง การกำหนดบทกวี และเค้าโครงตำราและหนังสือ
- บทที่ 4 การเขียนและการนำเสนอเนื้อหาตำราและหนังสือ
- บทที่ 5 กระบวนการตั้งชื่อเรื่อง การกำหนดบทกวีและเค้าโครง และการเขียนเนื้อหาตำราและหนังสือ
- บทที่ 6 การอ้างอิงในตำราและหนังสือ
- บทที่ 7 การเตรียมต้นฉบับเพื่อการจัดพิมพ์ตำราและหนังสือ
- บทที่ 8 การประเมินคุณภาพตำราและหนังสือ
- บทที่ 9 การส่งเสริมการเขียนตำราและหนังสือ
- บทที่ 10 การเขียนตำราและหนังสือในระบบนิเวศการเรียนรู้ใหม่

จิตวิทยา เพื่อการดำเนินชีวิตครอบครัว

เขียนโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศุทธิกา เมธิกุล

หนังสือที่บูรณาการองค์ความรู้ด้านจิตวิทยากับครอบครัวศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจทั้งต่อตนเองและสมาชิกในครอบครัว นำไปสู่การดำเนินชีวิตครอบครัวที่อบอุ่น เกื้อกูล และมีความสุข อันเป็นรากฐานของคุณภาพชีวิตที่ดีและความผาสุกของครอบครัวไทย “การเข้าใจครอบครัว คือ พื้นฐานสำคัญของชีวิตที่เปี่ยมสุข”

ราคา 370 บาท

ค่าจัดส่งลงทะเบียนเล่มละ 30 บาท

จัดจำหน่ายโดย ศูนย์หนังสือ มสร.

ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมที่เบอร์โทรศัพท์

☎ 0 2504 7671, 0 2504 7674 หรือ 0 2504 7678

LINE OA: @stoubook

INBOX FACEBOOK

